

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Klassivõitlus

Fr. K. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

PE1489

PE $\frac{B}{385}$
2

No 159

Detsember
1933

«Külvaja» kirjastus

SISUKORD

	Lhk.
1. Au 1. detsembri kangelastele	1
Valgest Eestist :	
2. Stabilisatsiooni lõpp ja majandusekriis Eestis. <i>H. Pöögelmani</i>	2
3. Maha hitlerism! Elagu fashism! <i>H. P.</i>	10
4. „Vabadussõjalaste“ põhiseaduse kava rahvahääletuse tagajärgedest. EKP põhilauseid rahvahääletuse tagajärgede kohta	14
Teistelt kodanlistelt maadelt :	
5. Oportunism kõvema tule alla	18
6. Üleilmse revolutsioonilise kriisi valmimisest ja proletariaadi majanduslikkude ja poliitiliste võitluste vahekorrast . . .	21
7. Kantoni kommuuna kuues aastapäev. <i>Van-Min</i>	26
8. Türgimaa rahvuslis-revolutsioonilik arenemistee	31
9. Türgimaa kompartei ülesanded	33
Nõukogude Liidust :	
10. Seitsmeteistkümnnes	34
11. 16 aastat sotsialistliku majanduse ehitamist. <i>V. Meshlauk</i> . .	38
12. Masin teeb nüüd nõukogude külas muusikat. <i>J. Vareikis</i> . .	41
13. Kõige suurema rahvusvahelise tähtsusega sündmus	44
14. Meie välisasjade rahvakomissar. (Sõbralik viske.) <i>Karl Radek</i>	46

Ответственный редактор: Г. Пегельман. — Технический редактор: Н. Каротамм.
Издание № 171. Сдано в производство 26/XII 1933 г. Подписано к печати 5/I 1934 г.
Формат 74×105. 3¼ печ. листа. Кегль 10. 1 печ. л. 86688 знак. Всего 281736 знак.

Ленгорлит № 34006. — Тираж 1500. — Типография „Кюльвая“, ул. Дзержинского 49.
Зак. № 4787. Изд. „Кюльвая“.

KLASSIVÕITLUS

159

Detsember

1933

Au 1. detsembri kangelastele,

kes langesid ennastohverdavas võitluses, et vabastada eesti tööliklassi ja kogu eesti töörahvast kodanluse ikkest!

Nende vapper ja ennastsalgav võitlus, nende ennastohverdav kangelasmeel olgu meile eeskujuks lähenevates otsustavates võitlustes nõukogudevõimu pärast.

Enam kui kunagi enne peab just nüüd iga revolutsionäär, iga proletaarlane ja iga töörahva liige kogu oma jõuga ennastsalgavalt aktiivselt kodanlise korra kukutamise eest võitlema; just nüüd, mil kapitalistliku maailma kriis kurnajaid ikka võimsamini sunnib kahe ilma võimuküsimust otsustavalt üles seadma, mil üleilmse proletaarse revolutsiooni kõuekärgetused juba eemalt kostavad, — just nüüd peab võitluses langenud proletaarlaste eeskuju võitlejaid vaimustama, neile jõudu ja hoogu andma.

Kuid selles uues revolutsioonide ja sõdade voorus, mille eel meie praegu vahenditult seisame, tuleb meil selleks, et proletariaat, et töörahvas oma võidus kindel võiks olla, kõige piinlikuma hoolega tundma õppida ja arvesse võtta ka kõik need puudused ja vead, mis eelmistes võitlustes on tehtud. Eesti töörahvas kasutab ka 1. detsembri puudusi ja vigu selleks, et ennast täiendada revolutsiooni sõjariistus ülestõusu suures kunstis, et paremini ettevalmistatud olla oma kodanluse võimu kukutamiseks. Lähenevad otsustavad võitlused nõukogudevõimu pärast kodanlistel maadel, seal hulgas ka Eestis, seavad selle suure küsimuse kogu ta ulatuses ja sügavuses ikka teravamini rahvusvahelise proletariaadi ja ta juhtiva eelväe — komparteide — ette üles. Ikka võimsamini, tungivamalt sunnib teravnev võitlus töörahvast nendeks võitlusteks ette valmistama.

1. detsembri langenute mälestus õhutagu meid selleks ja andku hoogu ja vaimustust; nende ohvrisurm nõuab kättemaksu.

Eesti proletariaat, eesti töörahvas jätkab nende poolelijäänud tööd ja viib selle võidurikkale lõpule.

Elagu Nõukogude Eesti!

Elagu proletaarne revolutsioon terves ilmas!

Stabilisatsiooni lõpp ja majandusekriis Eestis

Tööstusekriis a. a. 1923—25, mis osalise, väga ebapüsiva stabilisatsiooni eelkäis, ja raske suurtööstuse pea sootumaks hävitas, muutis Eesti, kus kolm aastakümnet otsa suurtööstus majanduses juhtival kohal oli seisnud, agraar-tööstusemaaks, kus ainult üksikud suurettevõtted tööstuse alal järele jäid. See üldine sügav muudatus rahvamajanduse üldises struktuuris ja kogu järgnevale osalise ning ebakindla stabilisatsiooni ajajärgule (1925—28) omane ning iseloomustav poliitika, mis tingitud oli finanskapitali hoogsamast maaletungimisest ja nõndanim. „daniseerimise“ poliitika nime all tuttavaks on saanud (põllumajanduse, eriti karjamajanduse toetamise ja õhutamise poliitika), — see seletab melle, miks majandusekriis, millega osaline stabilisatsioon lõpule jõuab, Eestis eestkätt põllumajanduses nähtavale tuleb ja siit samm-sammult laienedes ka kõik teised rahvamajanduse alad oma alla võtab.

Põllumajanduses, mis finanskapitali tähtsamaks kurnamisalaks oli muutunud, tõi see kurnamine peagi sedavõrd sügavad vastuolud ja raskused esile, et need valmistamisjõudude edasiarenemist takistasid. Pealegi sai põllumajandus, kui väljaveosaaduste suurem ja põhisem valmistaja, esimesena ilmaturu hindade langemise mõju tunda. Kui siia veel juure lisada, et 1928. aasta Eestis viljakalduse aasta oli (viljasaak oli osalt 25% alla keskmist), siis saame aru, miks kodanline ajakirjandus juba 1929. a. sunnitud oli põllumajanduse kriisi tunnustama. Ja et mitte juhuslik

viljakaldus 1928. a. selle kriisi esilekutsuja ei olnud, vaid et siin tegemist oli kapitalistliku ilma laiemaga kriisi algusega, tõendab see asjaolu, et järgnev 1930. a., mis oma saagirikkkuse poolest (50% üle keskmise) eelmised kaugelt ületas, ometi mitte vähemalgi määral ei suutnud põllumajanduses tekkinud raskusi kõrvaldada.

Tööstus, mis oma üldsaadusest ainult 40% väljaveoks andis (eelmise kriisi järel oli ta enese peamiselt siseturu nõuete järele ümber korraldanud), olenes vähemal määral välisurgudest, ja raskused, mis mõnes kiutööstuse harus sellal nähtavale tulid, ei kannud igatahes veel üldkriisi iseloomu. Üldiselt oli seisukord tööstuses 1929. a. veel „normaalne“, ja alles 1930. a. hakkavad siin kriisitunnused nähtavale tulema.

1931. a. on kriis juba kõik rahvamajanduse alad oma alla haaranud, lasub raskelt põllumajandusel ja tööstusel, vähendab õige tuntavalt väliskaubanduse läbikäiku, laostab laenuasjandust ja rahandust. Kodanlus, kelle meeoleolu juba 1931. a. sügavalt pessimistlik oli, kaotab 1932. a. lõpuks väljavaated kriisi peatseks lahendamiseks: „Ei maksa küsida, mis edaspidi tuleb, lähme ainult edasi, saagu mis saab!“ („Sakala“, nr. 1, 1933.)

Missugust pilti pakub kriisi areng rahvamajanduse põhialadel Eestis viimastel aastatel? Kõige „põhjalikum“ on kriisi hävitusetöö olnud põllumajanduses, millest kujutluse annab järgmine tabel:

Põllumajanduse saaduste väärtus (miljonites eesti kroonides)

Aastad	Põllusaadused	Karjasaadused	Kõik põllumajand. harud kokku
1929/30	67	156	keskm. 1928—1930
1930/31	67	127	260
1931/32	50	90	180
1932/33	40	65	134

Eriti silma torkab karjasaaduste väärtuse langemine, mis selle kolme aastaga ligi 60% välja teeb. Põllusaaduste väärtuse aeglasem ja vähem langus on seletatav rukki- ja nisuhinna kunstliku kõrgehooldmisega (riiklik rukkimonopol, sisseveo keeld, suurte rukkihulkade ülesostmine riigi arvel, alates 1930. a., 2—3-kordse välis- turuhinnaga jms.).

Vastavalt saaduste väärtuste langemisega

langesid ka põllumajanduse rahalikud sisetulekud: 1929/30. a. — 113 mln. krooni, 1930/31. a. — 101 mln., 1931/32 — 75 mln. ja 1932/33 — 50 mln. krooni. Põllumajanduse seisukorda raskendab aga tuntavalt veel seegi asjaolu, et põllumajanduse saaduste väärtus palju kiiremini ja suuremal määral langeb, kui nende kaupade hind, mida põllumajandusel väljastpoolt osta tuleb. Seda näitab järgmine tabel:

Hindade indeks (1925—29. a. a. keskmine=100)¹

Aastad	Põllum. saadused	Põllum. ostet. kaubad	Põllum. saad. ostujõud	Pim. saaduste ostujõu vähen.
1928/29	103,3	101,4	101,9	—
1929/30	94,6	96,1	98,4	— 1,6
1930/31	72,6	84,9	85,4	— 14,6
1931/32	53,3	77,3	68,8	— 31,2
1932/33	39,6	70,5	56,1	— 43,9

Tegelikult tuleb indeksitabeli viimase lahtri andmeid veelgi umbes 10% võrd suurendada, sest riiklik statistikabüroo, kes need andmed kokku seadis, arvutab põllumajanduses ostetavate kaupade hindu suurmüügi hindade järele, põllumees aga ostab harilikult väikemüügil.

Iseäranis ähvardavalt langeb põllumajan-

duse rahalik sissetulek nendest saadustest, mis tähtsama osa väljaveost annavad, nimelt karjasaadustest ja eestkätt võist, mis viimastel aastatel kogu väljaveost 30—35% välja tegi. Toome alamal mõned andmed, mis seda võihindade langust ning selle tagajärgi väljaveos iseloomustavad.

Võihindade langus ja või väljavedu:

Aastad	Või keskm. hind		Või väljavedu	
	sent. kg eest		1000 tonnid	mln. kroonid
1929	287		12,36	36,51
1930	224		14,07	31,55
1931	178		14,44	25,60
1932	124		12,56	15,50
1933 (I poolaast.) . .	92		3,14	2,90

Viimasel (1932) aastal ei ole mitte ainult või hind tugevasti edasi langenud, vaid on vähenenud ka või hulgaline väljavedu 13% võrd. See tendents — hindade languse kõrval ka väljaveo hulgaline vähenemine — kestab ja areneb edasi ka käesoleval 1933. a. Andmed esimese poolaasta kohta näitavad väljaveo vähenemist, võrreldes samase ajavahemikuga möödunud aastast, 40,7% võrd, kuna samal ajal hinnad 25,8% võrd langesid, mille tagajärjel üldine sissetulek või väljaveost 58% võrd vähenes. Üksikutel kuudel oli see langus veelgi suurem.

Samalaadilist pilti näeme mitme teisegi põllumajanduse saaduse väljaveos, nagu munad, kartulid, lina jmt. Munade väljavedu langes 1932. a., eelmisega võrreldes, kogult 6%, väärtuselt 23%; kartulite väljavedu vastavalt 36 ja 44 protsenti. Ainult peekoni väljavedu kasvas kogult 27%, kuna aga hinnad ka siin langesid, siis oli üldine sissetulek peekonimüügist 1932. a. ikkagi ainult 3% eelmise aasta omast kõrgem (hindade keskmine norm 1929. a. oli 168 senti kilost, 1931 — 70 s., 1932 — 56 senti).

Käesoleva 1933. a. esimese poole kohta saame järgmise pildi: või väljavedu vähenes, võrreldes 1932. a. aasta esimese poolega, kogult 40,7%, väärtuselt 58%; kartu-

lite väljavedu kogult 80, väärtuselt 90,2%; linade väljavedu (andmed esimese 4 kuu kohta) kogult 19, väärtuselt 15,4%; ainult peekon järele andis väärtuselt 13,5%-lise tõusu, kuid kogult oli ka siin vähenemine umbes 10% võrd: Eestil jäi aasta esimesel poolel peekoni väljaveo kontingendist Inglismaale umbes 4000 tsentnerit täitmata, nagu jäi täitmata ka osa või väljaveo kontingendist Inglismaale kui ka Saksamaale. Kõik tähtsamad põllumajanduse väljaveosaadused (karjasaadused) andsid 1933. a. esimesel poolel 4,3 mln. kr. sissetulekut, eelmisel aastal sama ajaga 9,1 mln., mis käesoleval aastal 52,75% vähenemise annab. See vähenemine on seda enam tähelepanekuväärne, et ta oma liikumises palju kiirem ja suurem on kui teistel maadel; nii vähenes või väljavedu 1933. a. esimesel neljal kuul (võrreldes sama ajavahemikuga 1932. a.): Lätis — 3,4%, Daanis — 6%, Rootsis — 11%.

Seda põllumajanduse saaduste väljaveo suurt vähenemist seletab eestkätt ja eriti karjasaaduste väljaveo tagasimineku nende saaduste valmistamise vähenemise tagajärjel, millega kaasas käis ka saaduste headuse langus. Nii lõppes rammutoitude sissevedu Eestisse käesoleval aastal täiesti, mille tagajärjel võivalmistus aasta esimestel kuudel mõnes maakonnas ligikaudu 50% võrd langes, Petserimaal isegi 75% võrd, eelmise aastaga võrreldes.

¹ Vt. „Maaleht“, nr. 58, 18/V—1933 (statistikabüroo andmed).

Tööstuses algas tagurpidimine, nagu tähendatud, 1920. a., mis selgub viimaste aastate tööstusesaaduste väärtuse kõrvutamisel: 1929. a. oli see üldsummas 119

mln. kr.¹, 1930 — 113 mln. kr., 1931 — 84 mln. ja 1932 — 72 mln. Iseäranis tugevasti mõjus kriis ka siin väljaveovalmistusele, nagu näeme järgnevat tabelist:

Tööstusekaupade väljavedu (miljonites kroonides):

Aastad	Valmissaadused	Toorained	Kokku
1929	37,3	7,7	45,0
1930	34,2	7,9	42,1
1931	17,6	9,7	27,3
1932	10,1	6,0	16,1
1933 (esimene pool)	4,0	3,6	7,6

Tööstuse valmissaaduste väljavedu on seega nelja aastaga 73% võrd vähenenud, eriti 1932. a. vähenes: tselluloosi väljavedu 40% (väärtuse järele), ajalehepaber (kaalu järele) — 60%, lina — 25%, tsement — 75% jne. Mitmesuguste kiutööstusesaaduste (nii lina kui puuvilla saaduste) väljavedu jäi peaaegu täiesti soiku. Käesoleva 1933. a. esimesel poolel vähenes valmissaaduste väljavedu, eelmise aastaga võrreldes, veelgi 18,4% võrd, kuna toorainete väljavedu pisut tõusis, ja seda nimelt metsamaterjalide rõövlaastamise arvel.

Tagurpidiminekut tööstuses tõestavad ka andmed tehtud töötundide kohta. Statistikabüroo andmetel tehti suur- ja kesk-tööstuses töötundisid 1928. a. — 73,4 mln., 1929 — 71,83 mln., 1930 — 67,97 mln., 1931 — 60,58 mln. ja 1932. a. — 53,38 mln., mis nelja aasta peale 27,4%-lise vähenemise annab. Iseäranis järsku ja suurt töötundide arvu vähenemist võime tähele panna mitmes suuremas väljaveotööstuse ettevõttes, nagu näiteks Tallinna puuvillavabrikus („Sitsis“), kus 1928. a. 2000 töölist töötas ja ühtekokku 5.212.000 tundi tehti; 1932. a. oli tööil ainult 850 töölist ning töötundide arv vajas 1.924.000-le, seega tööliste arvu vähenemine — 57,5%, töötundide arvu vähenemine veel suurem — 63%, mis sellest kõneleb, et töölist mitte täie koormatusega ei tööta. Või suurem puutööstuse ettevõtte — A. M. Lutheri vabrik Tallinnas, kus 1928. a. 2500 töölist oli ja 8 mln. tundi tehti, 1932. a. aga samuti ainult 850 töölist, kuna tundide arv ainult 1,3 mln-ni ulatas, seega kuus korda vähem oli kui 1928. a. Ja Narva Kreenholmis, kus töötundide arv ühelainsal 1931. a. 28% võrd vähenes (5,95 miljonilt 4,06 miljonile).

Üldse töötab see juhtiv tööstuseharu Eestis, kiutööstus, ainult 25—30%-lise koormatusega, tikutööstus, puutööstus, paber- ja tselluloositööstus, ka tsemenditööstus 40—50%-lise koormatusega. Pa-

rem on seisukord toidu- ja maitseainete-tööstuses ja mõnes teises harus, mis peamiselt siseturu jaoks töötavad; kuid isegi nendes tööstuseharudes on laialiste tarvitajatehulkade ostujõu langemise tagajärjel valmistus umbes 20% võrd langenud. Käesoleval 1933. a. kestab see valmistuse langus edasi, eriti jällegi kiutööstuses. Nii oli Kreenholmis 1933. a. 1. jaanuariks 2134 töölist; aasta keskel, juuni lõpuks, oli neist järele jäänud ainult 1400 — vähenemine ühe kolmandiku võrd; Narva linavabrikus vallandati maikuul üksi korraga 400 töölist. Paljudes teistes ettevõtetes on aasta läbi vähemal arvul vallandamisi ette tulnud.

Tööpuudus on ennenägematule kõrgusele tõusnud. Igatahes on ametliku statistikabüroo aruannete järele suurtööstuse tööliste arv 32.300-ilt (1929. a.) 22.000-le (1933. a. jaanuaris) langenud, s. o. ainult 10.000 võrd ja tööbörseidel pole töölisti üle 22 tuhande — korraga — registreeritud; kuid isegi sotsifaschistid seletavad, et registreeritud üle 32 tuhande on olnud, ja kodanlised ajalehedki tunnustavad, et töötatööliste arv mõõdunud talvel (1932/33) 40 tuhandeni olevat ulatanud. Tõelikult jääb aga seegi arv tööpuuduse tõelikest seisukorrrast kaugele maha. Esiteks jäta- vad paljudki töölistid, kui töö vabrikus või tehases lõpeb, endid ettevõtte nimekirja, et uute töötellimiste saamisel, kui vabriku töölistid, esimeses järjekorras jälle tööle saada, mida nad mitte ei saa, kui kord vabrikust lõpulikult on arve võtnud. Neid töötatöölisti ametlik arvustik arvesse ei võta. Teiseks ei registreeri paljudki töölistid endid börsel ka siis, kui nad töökohast vormilikult on lahkunud, sest börsel registreerimine ikkagi iseenesest midagi ei anna, ja sealt kaudu tööd loota on vaid

¹ See teeb välja umbes 50% põllumajanduse üldtoodangust, mis tööstuse alluvat seisukohta eesti majanduses näitab. Kuni 1933. a. teise pooleni on kroonid endises väärtuses arvatud, sealt edasi aga juba alandatud väärtuses.

teatud liiki töolistel — üksikutel, vallalistel töolistel mitte kunagi. Viimaks on hulk pooleldi töötatöölisi, s. o. töölisi, kes 5, 4 või isegi ainult 3 päeva nädalas töötavad. Kõiki neid töölisi ametlik aruanne töötute nimekirjas ei tunne. Ligilähidate arvestuste järele on vähemalt pooled tööstustöölised (linnatöölised), s. o. 25—30 tuhat inimest, ilma tööta, maatöolistest aga kodanluse enese tõenduse järele umbes 80%, mis — pisikeste maalappidega töölised

kaasa arvatud — umbes 100 tuhat inimest välja teeb. See näitab, et kapitalistlik valmistamisviis elavate valmistamisjõudude hulgaliseks hävitajaks on muutunud.

Väga silmatorkavalt väljendub majandusekriis ja tema areng väliskaubanduse andmetes, nagu seda osalt juba eespool nägime (põllumajanduse saaduste väljaveo juures). Ka siin algab langus 1929. a. ja kestab kiirenevas tempos edasi kuni siamaani, nagu näitab alljärgnev tabel:

Väliskaubanduse läbikäik (miljonites kroonides)

Aastad	Väljavedu	Sissevedu	Üldine läbikäik	Aktiv (+) passiv(-)	Üldine läbikäik.	
					%/o eelmise aastaga võrreldes ?	%/o 1928. aastaga võrreldes
1928	127,1	131,4	258,5	- 4,3	—	—
1929	127,5	122,9	240,4	- 5,4	93	93
1930	96,4	98,4	194,8	- 2,0	81	75,3
1931	71,0	61,2	132,2	+ 9,8	67,9	51,2
1932	42,6	36,9	79,5	+ 5,7	60,1	30,7
1933 (I pool.)	14,9	13,6	28,5	+ 1,3	71,2]	—

Nii oli väliskaubanduse läbikäik juba 1932. a., 1928. aastaga võrreldes, 30,7% peale langenud¹; ja käesoleval aastal kestab see langemine edasi, pealegi õige tuntavalt, olgugi, et üldine tase juba nii kui nii ütlemta madal on (teatud arvuline tõus selle järel, kui kroonikurs alla löödi, ei muuda asja sisulikult, sest siin on tegemist 50% võrd odavamate kroonidega). Osalt tuleb seda nähtust seega seletada, et sisseveokaupade asemel sissemaal valmistatud kaupad hakatakse tarvitama; nii veeti veel 1928. a. 32% kõigest põllumajanduse tarvitavatatest sisseostukaupadest välisriikidest sisse, 1932. aastal langes see protsent — 4-le. Rukkid, mida 1930. a. üle 100 tuhande tonni sisse veeti, ei toodud 1932. a. teragi väljast sisse.

Teisest küljest aga märkisime meile juba suurt langust väljaveos, eriti põllumajan-

duse saaduste väljaveos, aga ka tööstuse saaduste väljaveos, mille otseseks tagajärjeks ka sisseveo vähenemine — ja seega üldise läbikäigu vähenemine — peab olema, seda enam, et Eestile väliskaubandus peaaegiks on, millest ta oma väliskohustuste katmiseks tarvitamineva välisraha ammutab, seega tal hädavajalik on väliskaubanduse bilansi aktiivseks hoida, s. o. rohkem välja kui sisse vedada. Selleks pandigi viimastel aastatel kõige karmimad abinõud ja määrused maksma — sissevedu tehti pea täielikult riigi „monopoliks“, — mille abil tõesti korda läkski sissevedu äärmuseni piirata. Kuid seesugune sisseveo piiramine, eriti tööstuse tooraine alal, tähendab kordusvalmistust uuel kitsamal alusel, tähendab rahvamajanduse aluse edasikestvat kitsenemist. Kuidas aga just see tooraine sissevedu vähenes, näeme järgnevast tabelist:

Tööstuskaupade sissevedu (miljonites eesti kroonides):

Aastad	Valmissaadused	Toorained	Kokku
1929	50,5	23,7	74,2
1930	46,3	19,6	65,9
1931	34,3	11,4	45,7
1932	21,7	7,7	29,4

¹ Saksamaa statistika keskbüroo väljaarvamise järele oli väliskaubanduse läbikäik 28 kapitalistlikus Euroopa riigis 1932. a., võrreldes 1928. aastaga, langenud 42,9%-ni. 63-s riigis väljaspool Euroopat aga — 35,1%-ni. Euroopa kapit. riikide keskmisest oli Eesti seega 12,2% madalamale vajunud ja isegi väljaspool Euroopat olevate riikide keskmisest jäi 4,4% taha.

Siit selgub, et tööstuse toorainete sissevedu isegi tuntavalt rohkem kokku on kuivanud (67,5%) kui valmis tööstusesaaduste sissevedu (57%), mis tööstuse veel enam kangumisele peab viima.

Seega on väliskaubanduse üldise läbi-

käigu vähenemine peamiselt siiski seletatav väljaveo aktiivsuse päratu langemisega, milles rahvamajanduse üldine kriis teravasti vastu peegeldub. Kui aga suurte jõupingutuste ja karmide abinõudega korda läheb aktiivset bilansi saavutada, siis ei tähenda see antud korral mitte väljaveo aktiivsuse kasvu, vaid, vastupidi, see on

valmistuse ja valmistavate jõudude uue vähenemise tunnuseks ja osalt isegi selle põhjuseks.

Kaubandusliku läbikäimise tugeva languse tagajärjeks pidi olema ja oligi langus ka **veoasjanduses**. Toome selle kohta mõned ametlikud arvustikuandmed.

Raudteede tegevus

Aruandeaastad	Reisija-kilom. arv kui 1929/30 = 100	Pagaasivedu tonn-kilom.	Kaubavedu tuhan. tonn-kilomeetr.
1928/29	95,4	1.027.611	217.801
1929/30	100,0	983.575	222.764
1930/31	86,4	?	240.443
1931/32	80,2	845.004	208.335
1932/33	72,3	607.969	169.148

Iseäranis vähenes 1932/33. a. välismaalt ja välismaile liikuva kauba hulk — 70,9% võrd, mis kogu kaubaveo vähenemisest 75,8% välja teeb. Sissetulek vähenes 1932/33. aruandeaastal, võrreldes eelmisega: reisijateveost — 19,9%, pagaasiveost — 14,1%, kaubaveost — 22,3%, transiitveost — 54,6% ja mitmesugustest muudest vedudest 34,6%. Tuntavalt suurem osa sissetulekute vähenemisest langeb kaubaveole — 59,3%, siis reisijateveole 32%. Üldse oli viimasel aruandeaastal sissetulekuid 10,27 mln. kr., s.o. ainult 70,3% eelarvest, kuna välja läks 10,97 mln. kr., s.o. 86,3% eelarvest, millest selgub, et raudteed möödunud aruandeaastal ligi 700 tuh. kr. kahju töid. Üldse aga on raudteede sissetulekud viimase kolme aastaga umbes kolmandiku võrdvähenenud. (Vrdl. „Päevaleht“, nr. 286, 20. okt. — 1933.)

Viimastena sattusid kriisikeerisesse ka **krediidisüsteem ja rahaasjandus**. Ühes laenuasjanduse harus, nimelt lühiajalise vekslilaenu alal, hakkasidki areneva kriisi tunnused kõigepealt nähtavale tulema, mida näiteks alljärgnev tabel tõestab.

Protesteeritud vekslid

1928. a.	45.155 vekslit	10.355 tuh. krooni	väärtuses
1929 "	83.788 "	18.897 "	" "
1930 "	92.275 "	19.852 "	" "
1931 "	89.147 "	19.014 "	" "
1932 "	64.409 "	11.684 "	" "

Meie näeme otse esimesel aastal, mil kriis ennast põllumajanduses tunda andma hakkas, järsku hüpet ülespoole vekslite protestides — ligi 100% võrd, mis sellega seletub, et see vekslivõlg üks neist väga laialt tarvitatud meetoditest oli ja on, mille abil finanskapital põllumajandusest, töötava talurahva laialistest hulkadest

mahla välja imes. Ja vaatamata määratule rüüstamisele, mis kriis rahvamajanduse mitmesugustel aladel korda saatis, vaatamata sellele, et valmistus kui ka kaubandus aast-aastalt tuntavalt tagurpidi olid läinud, jäi vekslite protest tervelt kolme aasta vältel sellesse kõrgesse seisukorda, väljendades just seda hulgaliste pankrottide laia lainet, mis maad uhtus. Ja kui meie viimaks 1932. a. selle laine taandumist näeme, siis ei tule seda ometi kaugeltki veel mitte rahvamajanduse tervenemise tunnuseks pidada, ennem väljendab see vaid neid sügavaid muutusi, mis kriisiaastate vältel rahvamajanduses on sündinud. Kui meie, näiteks, teame, et rahva üldsissetulek selle aja sees ligi poole võrd on vähenenud, kui pangakrediit 30% võrd on langenud (107mln. kroonist 1930. a. lõpul 76 mln. kroonile 1933. a. algul); kui rahvamajanduse valmistuslik aluspind isegi tugevasti kitsamaks on jäänud, rida seadusi antud (näit. „raudvara seadus“, moratoriumid jm.), mis veksliproteste takistasid, ja viimaks suur osa lühiajalist vekslivõlga (põllumajanduses) pikaajaliseks pangalaenuks on muudetud, — kui kõike seda silmas pidada, siis saame aru, et vekslivõla vähenemine 1932. a. — ja samal tendentsi jätkumine ka 1933. a. — mitte ammugi tervenemist ei tähenda, vaid ikkagi veel kriisi teravusest tunnustust annab.

Esimesed pangavareringud käesoleva kriisi ajajärgul sündisid 1930. a. lõpul ja 1931. a. algul, mil Tallinnas kaks suurt erapanka — Kommertspank ja Diskontopank — kes kiutööstusega ja nahatööstusega seotud olid, kokku varisesid. Nendega üheaegu sattusid maksuraskustesse ka mõned provintsi pangad (Pärnus, Rakveres), ja ainult valitsuse otsekohe vahetusega.

mise ning toetamisega (valitsus võttis vastutuse hoiusummade omanikkude ees enda peale) läks korda suuremat eesti aktsiapanka (peale Eesti panga), nimelt Tallinna Krediidühisust, pankrotist päästa. Sama 1931. a. sügisel (oktoobris) sulges ukseid suurem erapank Eestis — Scheeli pank Tallinnas, mida üldiselt kaljukindlaks peeti, kuna see suurel määral inglise ja saksa kapitalidega opereeris ja eriti Eesti „iseseisvuse“ esimestel aastatel määratud kasusumme oli „teeninud“. Selle varingu otseseks põhjuseks oli inglise naela kursi langus (1931. a. septembris). Ka siin astus valitsus appi, pangale anti 2-kuune moratorium (võlapikendus), mille järele pank, kes vaheajal väljastpoolt toetust oli saanud, tegevuse uuesti täiel ulatusel avas. Kuid hoiusummade omanikkudele oli see pangavaring siiski tõsiselt hirmu teinud ja nende usaldust pankade kindluse vastu tuntavalt kõigutanud, mida tõendashoiusummade hulgaline väljavõtmine pankadest: mõne kuuga vähenes hoiusummade hulk pankades 15—16 miljoni krooni võrd (18—20%). Üldse vähenesid hoiusummad pankades 1931. ja 1932. a. vältel 21,3 mln. kr. võrd (72,7 miljonilt 51,4 miljonile), ehk umbes 30%. 1932. ja 1933. a. (esimese poole) vältel langes veel rida pankasid pankrotti, peamiselt ühistegelikud pangad provintsis, kuid oli raskusi ka erapankadel. Mitmed pangad lõpetasid oma tegevuse teistega kokkuliitumise teel.

Kriis, mis selkombel rahvamajanduse kõiki alasid pures ja rüüstas, pidi, loomulikult, ka riigi majapidamises, riigi eelarvete täitmises vastukaja leidma. Juba 1930—31. eelarveaastal (mida 1. aprillist kuni 31. märtsini loetakse; see maksab ka raudteede arvepidamises) oli valitsus sunnitud sissetulekute vähenemise tagajärjel eelarve kuludeosa 7 mln. kr. võrd kärpima. Siiski andis see aasta veel 97 mln. kr. sissetulekuid (eelarves ettenähtud 104 mln. asemel). Selle aasta kibedat kogemust ja kriisi silmanähtavat süvenemist arvestades seati järgmise aasta eelarve juba märksa kitsamalt kokku — 93 mln. kroonile, s. o. eelmise aasta eelarvest 11 mln. krooni võrd vähem. Puudujääk osutus aga veelgi suuremaks — 14,3 mln. krooni, nii et loodetud 93 miljoni asemel ainult 78,7 mln. sisse tuli. Sellele vastavalt seati 1932/33. a. aruanne 82,9 mln. krooni suuruses kokku, millest aga tõelikult sisse tuli ainult 66,1 mln. krooni; ja et väljaminekuid, mis kõigi pingutuste ja kärpimiste peale vaatamata 68,5 mln. peale tõusid, kinni katta, tuli riigikassa tagava-

radest (mida üldse 4 mln. kr. oli) 2,4 mln. ära tarvitada, mille tagajärjel riigikassa tagavara 1,6 miljonile langes. Sel aastal oli puudujääk seega juba ligi 17 mln. kr. Käesoleva 1933/34. aasta peale seati eelarve ainult 61,9 mln. kr. ulatuses kokku, kuid juba esimesed kuud andsid 15—17% puudujääki, mis isegi seesuguseid pühadusi eelarves, nagu sõjaministeeriumi väljaminekud, ähvardas kitsendama hakata ja seega otse sunduslikult ajas kroonikursi alla lööma. Sest kuigi eelarve läinud aastate vältel juba ongi 40% võrd koomale kistud, on ta selleski ulatuses — nõudes enda täitmiseks umbes kolmandiku kogu rahva üldsissetulekust (natsionaal-sissetulek) — rahvamajandusele üle jõu.

Niisugustes tingimustes läheb riigil ühtejärke raskemaks oma väliskohustusi täita, mille summad võrdlemisi kõrged on. Riigi välisvõlad üksi ulatavad 110 mln. kroonini; sinna juure tuleb umbes 50 mln. väliskapitali Eesti äritegevuses (tööstuses, kaubanduses, veoasjanduses). Juba protsenta üksi nõuab see summa — kapitali tagasimaksu arvestamata — 8—9 mln. krooni (välisrahas muidugi). Kuid välisraha peamiseks allikaks on, nagu juba nägime, väliskaubandus, mis otse silmanähtavalt kokku sulab, ikka lähemale ja lähemale külmetuspunktile jõudes. Kui seejuures meele tuletame, et välisraha fond 1927. a. lõpul 40 miljoni kroonini ulatas ja 1928. a. rootsi tikutrustiga tehtud lepingu järele sellele veel 10 mln. kr. lisa saadi, nüüd aga see fond 19—20 miljonini on kokku kuivanud, siis saame aru, miks valitsus juba mitmel korral oma väliskohustuste täitmisest on ära ütelnud (osalaenud P.-Am. Ühendriikidele).

Juba 1932. a. detsembris võttis valitsus otsuse vastu, mille järele Eesti pangast välisraha ostes — ja mujalt ei olnudki seda avalikul müügil saada — kursihinnale 15% tuli juure maksta. Tegelikult tähendas see vastavalt eesti krooni väärtuse allalöömist — nagu seda väljaspool riiki, ja hinnatigi sõltuvalt, et sisemaal seda avalikult kroonikursi langetamiseks ei tahetud tunnistada. Aga kaua ei suutnud kroon selgi tasemel püsida. Hindade langus välisriigidel kestis edasi. Või hind langes mais-juunis (1933) 72 sendile, millest piimavalmistaja ainult 40 senti omale sai. See tegi võimalmistuse käega katsutavalt kahjulikuks majapidamisharuks ja ähvardas teda seisma pannu, mis aga omakord väljaveo kuivalejätmist, s. o. välisraha juurevoolu lõpetamist, oleks tähendanud. Siit ähvardas juba alaсти pankrott.

Esiialgu katsuti võimaldamist veel mõnda aega — nagu siamaani — riigi poolt makstavate lisasummadega (preemiatega) õhutada ja üleval hoida; tõsteti preemiasumma koguni 30% -ni või hinnast. Kuid ka siin oli ülepea matu takistus ees: preemiaraha saadi nimelt sellest 15% -st, mis välisraha müümisel panka sisse tuli; seda summat oli aga liig vähe. Tehti katsed riigi eelarvesummadest lisa võtta; aga riigi sissetulekud, nagu juba nägime, kuivasid ikka enam kokku ega annud ligilähedalt sedagi, mis eelarves hädavajalike kulude peale oli ette nähtud. Siia juure tuli veel välisraha tagavarade silmanähtav kokkukulamine. Riigi statistikabüroo andmetel oli 1928. a. 26,7 mln. kr. kohustest vaba välisraha tagavaraks (mida kroonikursi kindlustamiseks võis kasutada); 1932. a. lõpuks jäi sellest järele kõigest 14,1 mln. kr., kusjuures eriti viimane aasta õige suure summa oli maha võtnud — 5,7 mln. kr. Seesuguse languse juures (4 aastaga üle 47%) polnud võimalik kroonikursi kaua enam üleval hoida.

Ja 28. juunil s. a. otsustaski valitsus kroonikursi 35% võrd alla lüüa, mis endise alandusega kokku krooni väärtuse umbes 50% võrd vähendas.

Selle kursi allalöömise tagajärjeks olid järsud hinnamuudatused, eestkätt nende kaupade pealt, mida sisse veetakse, sest kaupmehed kasutasid silmapilku, kus odavamalt sisseostetud kaupade pealt suuremat kasu ahmida. Kiiresti tõusis ka väljaveokaupade hind, mõnel ainel isegi kaugelt üle 50% (näit. või hind, mis kuni 90% üle suvise hinna tõusis), mida muidugi tervena kursimuutusele ei või panna, vaid osalt seletatav on ajutise hinnatõusuga inglise ja saksa turgudel, kus kaugemalt sissevedu sel aastaajal väike on ja hinnatõus seega hooajalist iseloomu kannab. Elavnemist võis märgata ka mõnes tööstuseharus, nagu näiteks metsatööstuses, mis seletatav on määratu metsalaastamisega (müügile on määratud ligi kahekordne metsalankide arv), et aga suuremal hulgal välisraha saada, hoolimata sellest, et suvel hiiglatulekahjud tuhandete hektarite viisi metsa hävitasid. Mõned välised tellimised — ja arvatavasti ka sisetellimised — kiiresti osutavad silmanähtavalt sõjakonjunktuurile, s. o. oma sõjalistele ettevalmistustele. Pisut suurenesid ka hoiumad pankades ja tõusis väliskaubanduse aktiivsus, kuigi väline maksuabilans ikkagi veel passiivne on.

Kuid kõige suurem eksitus oleks nen-

dest osalistest elavnemismärkidest järeldada, nagu oleks kriis lahenema hakanud. Jõukama talurahvakihi seisukorra osaline paranemine väljaveokaupade hinna tõusu tagajärjel — igatahes ainult ajutiseks, mida pealegi sisseostukaupade hindade tõus tuntavalt maha kisub; kitsa vabrikantide ringkonna suur kasu pöörasest hindade tõstmisest oma saadustele siseturul, kus neil monopoli seisukord kõrgete kaitsetollimüüride varjul kasutada on; suured kasud rahva varanduse röövimisel ja laastamisel (nagu näit. metsatööstuses), — see kõik on vaid kodanluse röövpoliitika esikülg, välispool, kuna see poliitika sisulikkult kriisi aina süvendab ja teravamaks ajab. Juba see nähe, et samal ajal, kui pankades hoiumad kasvavad, laenusummad — vähenevad, kõneleb kriisiseisukorra jätkumisest ja umbusaldusest välise „elavuse“ vastu. Ja kui edasi kuuleme, et või väljavedu isegi septembris veel 13% madalam oli kui möödunud aasta samal kuul, ning käesoleva aasta üheksa kuu või väljavedu hulgaliselt 28,4% möödunud aasta sama ajavahemiku väljaveost taha jääb; kui riigi sissetulekud kolmel esimesel kuul pärast rahakursi langetamist, sellest allalöömisest hoolimata, vaevalt möödunud aasta samade kuude sissetulekuteni küünivad ning uue (pärast rahvahäletamist koostatud) valitsuse uus majanduseminister avalikult seletab, et eelarveaasta ka tänavu puudujäägiga lõpeb, — kui kõike seda silmas pidada, siis ütleb seegi juba, et rahakursi allalöömine mingit tõelikkust tervenemist pole toonud, ja meie saame aru, miks suurkapital kõige õhinaga edasi rühkis, et oma seisukohti avaliku fashistliku diktatuuri teel kindlustada, kurnamist veel rohkem süvendada ja tõusva revolutsioonilaine vastu kaitset leida.

Iseäranis saab see selgeks, kui selle kurnajate huvides ettevõetud operatsiooni — kroonikursi kukutamise — teist külge vaatleme, millega kodanline ajakirjandus ja sotsiaalfashistid arusaadavalt väga vähe tahavad tegemist teha; kui meele tuletame, et see kursilangemine laialiste hulkade, mitte ainult proletaarlaste, vaid ka suurte väikevalmistajate kihtide ja teenijate, sissetuleku reaalse ostujõu 35—50% võrd vähendas, mis nende sissetulekute, nende äraelamise võimaluste vastavat kitsendamist, nende üldise seisukorra vastavat halvendamist tähendab. Toome tõenduseks, missugune Eesti proletariaadi seisukord on, mõned andmed märgukirjast, mis ametiühingute keskkliit vabrikantidele esitas ja mis eriti kiutööliste, kui Eesti tööstuse-

tööliste kõige arvarikkama kiifi olukorda ja palga- ning elutingimusi valgustab¹.

„1. Eesti tööliste „reaalne“ töötasu teeb välja 39% rootsi tööliste, 45% inglise tööliste ja 23% Ameerika Ühendriikide tööliste palgast.

2. Kiütöölise tööpalk Eestis on vaid 81% üldisest keskmisest tööliste palgast.

3. Rahvusvaheliste andmete järele kulutas tööline kuus oma korteri üüriks: Tsheho-Slovakkias — 20 töötunni tasu; Austrias — 17 töötunni tasu, Saksamaal — 23 töötunni, Inglismaal — 25 töötunni, **Tallinnas aga — 100 töötunni tasu.**

4. Kreenholmi puuvillatööstuse vabrikus Narvas teenivad **paremad kiütöölised tükitööl** päevas 1.20—1.80 kr.; Narva linavabrikus teenivad töölisel 14,5 senti tunnis (8-tunnise tööpäevaga — 116 senti); Balti puuvillavabrikus („Sitsis“) Tallinnas on päevapalk 1.50—1.80 kr.

5. Hindade järsk tõus kõigil neil ainetel, mida tööline oma ülespidamiseks peamiselt tarvitab, kui ka korteriüüride tõus on tööliste väljaminekud kuni 50% tõstnud...“

Kuid kurnajatele on sellestki veel liiaks vähem. Hoolimata sellest, et tööliste töötasu viimase paari aasta vältel isegi ametlikkude andmete järele 35—40% on alandatud (tõelikult muidugi veel rohkem), ja selle peale vaatamata, et kroonikursi kukutamisega sellepooleni allalöödnud töötasu reaalse väärtus (ostujõud) veelgi 50% võrd alanes, — kõigest sellest hoolimata annab valitsus ise eeskujuga ja õhutab eraettevõtjaid tööpalkasid veelgi alla kiskuma. Nii määras valitsus augusti lõpul hädaabitöödel, s. o. neile kurnamise ja kodanluse röövpoliitika ohvritele, keda kriis vabrikust ja tehastest sealsegi näljapalga otsast uulitsale on heitnud ja keda nüüd kõige raskematele töödele aetakse, neile „hädaabi“ tööliste määras valitsus uued töötasunormid, seletades, et nad siamaani — loe ja pane tähele: — liig kõrget palka olevat saanud! Nad teeninud tükitööga päevas koguni üle 2 krooni (umb. 60 kop.)! Ja see olevat liig, see meelitatavat töölisel vabrikutest välja — töötatööliseks! Sellepärast määrati hädaabitöölise **kõige kõrgemaks** töötasuks: Tallinnas ja Harjumaal — meeste rahvastele 1.10 kr. (36 kop.), naisterahvastele 1.00 kr. (33 kop.); teistes linnades ja maakondades — meester. 1.00 kr., naister.

¹ Vt. „Päevaleht“ nr. 251, 15/IX—1933. — Neid andmeid ei ole seni ümber lükatud, kuid kurnajate vastuvaidlustest näeb, kuidas need keerulisi arvamisid kasutades sootuks teised arvud saavad, mida siis ametlikkudena esitatakse.

90 senti; nõrgajõuliste koguni 60—80 senti (20—26 kop.). Ja see on, pidage mees! — kõige kõrgem määr! See on 2—2½ korda vähem, kui siamaani saadi.

Vee hullem on tööliste seisukord maal. Siin teenib sulane paiguti suve vältel (suulise palk) 50—60 krooni (6—7 kuu töötasu), millest ta terve talve peab üle elama, ja kui ta abielus ning perekonnaga inimene on, siis sellest ka veel pere toitma, sest harvasti juhtub ta talvel mõnesugust teenistust leidma¹.

Ei ole sellepärast midagi imestada, et see põhjatu meeleheitlik seisukord, kuhu laialised töörahvahulgad on sattunud, see piiramatu meelepaha, rahulolematuse ja viha valitsevate kihtide vastu, laialdane usalduse kaotus kõigi **seniste** kodanliste valitsuste ning parteide vastu — sotsiaalfaschistid sinna hulka arvatud, kes alaliselt kõige jõhkramat provokatsioonipoliitikat on ajanud ja ajavad, ühes verise terroriga, mis kommunistlikul parteil tegevuse äärmiselt raskeks tegi, — et see seisukord heaks pinnaks oli kõige jultunumale demagoogiale, millega „vabadussõjalastel“, neil avalikkudel faschistidel, korda läks oma põhiseadust rahvahäätlemisel 14—16. okt. läbi viia. See saavutatud tagajärg ei väljenda kaugeltki sedavõrd teadlikku häätetust faschistliku diktatuuri eest, kui täielikku pettumust kodanlisest korrast ja laiade hulkade põhjatut meeleheitlust ning rahulolematust selle korraga, kuna nad mingit väljapääsu kriisist selle korra juures ei näe, proletariaadi revolutsiooniliku võitluse teele aga veel ei ole välja jõudnud. Uue, faschistliku põhiseaduse poolt häätetajate kõige mitmekesisem koosseis, alates suurkapitalistidest ja endistest parunitest, neist saksa hitlerismi eelväeajadest Baltimail, kuni mahajäänud töölistekihtideni, — juba see kõneleb faschistide võimu kõige sügavamast vastuolulikkusest, mispärast juttugi ei saa olla ta tugevusest ja püsivusest. Ta ei suuda ega saa laiadele hulkadele mingit rahuldust anda. Kui suurkapitali huvide kaitsja, pealegi tugevasti saksa hitlerismi mõju all seisest, ei saa ta **muud** poliitikat ajada, kui kõige jõhkrama kurnamise, kõige põorasema röövimise ja verisema terrori poliitikat, mis suunatud on kõige hoogsamale interventsiooni ettevalmistusele Nõukogude Liidu vastu. Kuid see ei ole kriisist väljapääs töörahvahulkadele — proletariaadile, laiastele väikevalmistajate kihtidele, laiade madalamale

¹ 17. „Võitluse Lipp“, nr. 18, 30/IX—1933.

teenijaskonnale. Pääseteed neile kihtidele võib näidata ja näitab ainult Eestimaa Kommunistlik partei; ja see tee, ainuke pääsetee neile hulkadele, on revolutsiooniliku võitluse tee. Ja sel päeval, mil need hulgad selle võitluse hüüdsõna omaks

võtavad ja otsustavad revolutsiooniliku võitluse lipu alla koguda, sel päeval on faschistliku diktatuuri ja üldse kodanluse võimu saatuse üle Eestis otsus langetatud.

14/XI—1933.

H. P.

Maha hitlerism! Elagu faschism!

Nii umbes võiks kõlada sisulikult see juhtsõna, mille all praegusel silmapilgul eesti kodanlus jälle kord üksmeelel näib tegutsevat — „seinast seinä“, — nagu üheksa aastat tagasi, eesti proletariaadile veriselt mälestusse jäänud õudsetel detsembrijärelpäevadel. Nagu siis, nii tõusis ka nüüd riigikogu 6. dets. „nagu üks mees“ „Eesti iseseisvuse ja riikluse vaenlase vastu“, luues ühtse isamaalsuse väerinna; hitlerism seati ühele astmele — kommunistidega: „Kommunist ja rahvussotsialistid suhtuvad Eestisse ühevõrdselt“ (J. Soots), ning põllumeestekogude kindralihärra nõuab valitsuselt, et „hitlerlastega samati ümber käidaks nagu kommunistidega ning nende suhtes täpselt samad abinõud tarvitusele võetak“ („Kaja“ 287, 7. nov. 1933).

Kust tuli see äkiline valgustus eesti kodanluse perre? Kust ja kuidas tuli nagu välg ja pauk see arusaamine hitlerismi hädaohust? Kas ei olnud Tõnissoni valitsus alles mõni kuu tagasi lasknud Eesti riigi ja valitsuse esindajal, Eesti saadikul Karl Menningul, Nürnbergis Saksamaal (koguni terve diplomaatikorpuse nimel ja eesotsas!) välja astuda, hitlerismi ja Hitlerit tertitada ning lausa välja ütelda, et „Hitleri võitlus küll raske oli, kuid see teistel tema jälgedes käimise kergemaks teeb“! Kas ei olnud samane Tõnissoni valitsus, kes, muide, balti sakste toetusel püsti seisis, kõige jõu, ja kõigi abinõudega (tööstisorganisatsioonide hävitamine, faschistide terror, võltsimised jne hääletamisel) kaasa aidanud, et faschistide põhiseaduse-eelnõu läbi läheks — teades, et see eelnõu ütse hitleristide perest pärit oli, et sellega hitlerismi võimule Eestis avarat teed tasandati?! Kas ei olnud vanade hallparunite juht K. Päts, praegune valitsuse pea, kel samati kõik see „vabadussõjalaste“ suhtumine hitlerlastesse ja hitlerism väga hästi teada oli, kas ei olnud K. Päts siis see, kes „180-kraadilise pööre“ tegi ja faschistide põhiseaduse-eelnõu eest hääletama kutsus?! Kas ei

olnud samane Jaan Soots, kes Pätsi selles faschistide väerinna, mida hitlerlased mõjutasid ja mille side hitlerismiga kõigile avalikult teada oli, igapidi toetas?! Ja kas ei astunud samase hitlerlaste-kamba poliitika toetuseks välja kindral Laidoner, kellele osa eesti kodanlust juba ammu ette heitis ja pahaks pani, et ta saksa kapitali palgale oli läinud ja sealt — vanasõna järele: „kelle leiba sööd, selle laulu laulad“.

Mis oli või on siis nüüd üleöö muutunud ja nii põhjalikult muutunud, et hitlerlased Eestis kommunistidega ühele pulgale asetatakse, s. o. neile kaaki, kuuli või „paremal“ juhtumil kümme aastaid sunnitööd, „vabariigi“ türmides elusalt kõdunemist ja hääbumist (see on nimelt kommunistide osa Eesti „vabariigi“) nõutakse? Ei muud midagi, kui et balti-saksa partei (sakslaste erakond Eestis) oma koosolekul 26. novembril avalikult seda pööret kinnitas, mis tegelikult ammu juba oli teostunud, nimelt et see erakond täielikult hitlerismi sõiduvette oli vajunud. Seda tõsiasja, mida Eestis kõik kodanlised erakonnad ammu juba teadsid, millest pasundas hitleristide ajakirjandus Saksamaal ilma vähemagi viigiläheta, mida tunnustas balti saksa ajakirjanduse viimse üleminek hitlerismi teenistusse juba esimestel kuudel peale Hitleri võimule saamist Saksamaal, — seda tõsiasja kinnitas vaid erakond nüüd sellega, et ta Hitleri ametliku agendi, Viktor von zur Mühleni, endise Elistvere mõisa omaniku, oma juhiks valis ja see koosolekul, toetudes faschistide võidule oktoobrikuu hääletamisel või, õigemini, sellest võidust joobunult, hitlerismi poliitikast Eestis avalikult suu täis võttis. Kordame: siin ei olnud õieti midagi, mida juba mitmel ja mitmel korral enne seda poleks mustvalgel loetud, millest faschismi juhid Saksamaal avalikult või nende agendid Eestis poolavalikult poleks kirjutanud või kõnelenud. Hitlerismi poliitika kohta polnud eesti kodanlusel ennemgi mingit kahtlust;

organisatsiooniliselt koondas hitlerism Eestis avalikult oma jõudusid (sügissuvel korraldati isegi sellekohane laager); et hitleristid Saksamaalt Eesti „vabadussõjalaste“ liikumist rahaliselt suurte summadega toetasid, selle üle ei sädistanud mitte varblased räästal, vaid sellest kirjutati avalikult eesti ajakirjanduses — juba enne oktoobrihääletamist. Ja ometi ei kõverdatud juuksekarvagi ei saksa ega eesti hitlerlaste peas ei Tõnissoni valitsuse ajal oktoobri, ega Pätsi valitsuse ajal oktoobrist detsembrini.

Millest tuli siis nüüd see äkiline muutus, et mitte ainult teised kodanlised erakonnad nagu „väikselgest taevast“ hitlerlastele kaela pahvatasid, vaid ka „vabadussõjalased“ saksa hitlerlastest Eestis lahti ütlesid vähemalt sõnades, igasugust sidet nendega eitasid ja isegi saksa hitlerlaste Eestis süüdistama hakkasid, nagu oleksid need ilma põhjuseta „vabadussõjalasi“ oma kaaslasteks tunnistanud? On see seletatav tõesti ainult hitlerlaste rāpaku-sega, kannatamatusega, et nad ei jõudnud poolsuud pidada kuni faschistlik diktaator troonile saab? Vaevalt, kui meele tule-tame hitlerlaste praeguste süüdistajate sooje suhteid samade hitlerlastega ja nende poliitika toetamist alles mõni nädal tagasi, mis iseāranis teravasti silma paistab „vabadussõjalaste“ juures, kelle kohta tuhandet tõendusel on, et nad tegelikult hitlerismi käsikuteks Eestis on ja neile muu seas selle ülesande paremaks teostamiseks Sak-samaalt isegi rotatsioonimasin ja muid masinaid välja saadeti.

On ometi käega katsutav, et kõik need Pätsid, Laidonerid ja komp., kes oktoobri-hääletusel faschistide põhiseaduse heaks ägedat kihutusetööd tegid, tänapäev mitte vähem faschistlikud ei ole kui kuud paar tagasi; Pätsi kamba „vana arm“ parunite ja sakste vastu (on ju Pätsi ligem naabri-mees poliitilisel näitelaval — Jaan Tee-mant — otse parunitekamba advokaat, kes nende viimaste huvisid on kaitsenud ja kaitses Eesti riigi vastu) ei ole ju ometi jahtunud, nagu pole jahtunud Laidoneri südamesoojus saksa kapitali vastu. Järe-likult tuleb selle „ākilise meelemuutuse“ põhjusi kusagilt mujalt otsida, ja vististi on neid enam kui üks.

Kõigepealt tuleb vististi nimetada tea-tavat „kainestumise“ algust hulkades peale põhiseaduse hāāletamist: hulgad — eest-kātt tōōrahvakihid nende seas — akka-vad pikkamisi aru saama, kuhu hāāleta-mise tagajärjed neid āhvardavad viia; sedamōōda kuidas faschistide tōōsine nāgu

nāhtavale tuleb, sedamōōda kuidas kommu-nistid nende demagoogiat paljastavad, peab-hulkade suhtumises paratamata pōōre sūn-dima. Ja kui kodanluse juhtivad ring-konnad sellest tōōsvat hāādohtu mār-gates ning seda ette juba halvata pūūdes uue seisukoha ūles seadsid: pōōhiseadus iseenesest ei olegi nii tāhtis, kōōik oleneb sellest, missuguse presidendi rahvas seda pōōhiseadust teostama valib, — siis olid tulevased presidendikandidaadid (ūhes oma kildkondadega muidugi) otsekohe sunni-tud — seda hulkade meeleolu muutumise paratamatust arvestades — igasugusest faschismist, rāākimata hitlerismist, avalikult, silmakirjaks lahti ūtlema ja endid kōōige pesuehtsama demokraadina paista laskma. Mitmesuguste kodanliste rūūhmade vahel, kes igaūks oma kandidaati tahaks presi-denditoolil nāha, algas nūūid, peale seda, kui faschistlik pōōhiseadus suure hallooga oli vastu vōōetud, otse vōōidujooks demo-kraatūismile. Veohobuse osa selleski kodan-luse hulkadepetmises etendasid faschistide saapaviksijad — sotsiaalfaschistid, see ko-danluse sotsiaalne peatugi tōōōrahva hulka-des, kes nūūid ketist lahti lasti ja mitte ainult paljastustega, vaid koguni rea seaduse-projektidega hitleristide kallale tungis. K. Pāts, suurkapitali ūhe presidendikandi-daadina, kasutas jalamaid oma seisukohta valitsuse eesotsas, et sellest sotsiaalfaschis-tide teenrikkusest kōōlisevat poliitilist kapi-tali lūūia: sotsid lasti riigikogu-tūirkuses vallale, ja Pāts ratsutas nende seljas hit-leristide kallale nagu Pūūha-Jūri lendva-māō kallale. Et teised erakonnad maha ei vōōinud jāāda, on sellest, mis eespool ūeldud, iseendast mōōistetav. Ja nii sūn-diski siis riigikogus 6. detsembril ūks ūhine faschistide tormijooks hitleristide kallale. Et see vaid ūks lai labakinnastega laksu-tamine oli, nāeme varsti — „tormijooksu“ tagajārgedest.

Kuid see ei olnud igatahes mitte ainuke mōōjuv pōōhjus tormijooksuks hitlerlastele Eestis. Pole ju Eesti mitte selleks endiste liitriikide, eestkātt Inglismaa, imperialismi toetusel „iseseisvuse“ karkudele upitatud, et nūūid saksa hitlerlaste imperialism ta ilma pikema jututa alla kugistaks, ta enese idapoliitika taliermaaks ja Nōōukogude Liidu kallale kargamise hūūppelauaks teeks. Mālestame ju veel vāga hāsti, kuidas Ees-tis seda kallaletungimist nōōukogude riigile teistegi poolt on ette valmistatud ja — pole ju Eesti oma tāhtsust selles suhtes neile riikidele veel tänapāēvgi kaotanud. Sellepārast on arusaadav, et need rōōv-saagi ahmitsejad hitlerlasi siin ummisjalu-

oma eesmärgile tormata lasta ei võinud. On arusaadav, et tarvilikul viisil ja kohal „nuppusid vajutama“ hakati. Kaudselt kõnelevad sellest Schveitsi ajalehed, kes jutustavad, kuidas eriti läinud suvel ja sügisel rohkesti mitmesuguseid „saatkondi“ Inglismaalt, iseäranis aga Prantsusmaalt (rida „loenguid“ prantslastelt jms.) ja mujalt Eestit „külastanud“. Lehed annavad mõista, et need kaugeltki mitte ainult „huvimatkajad“ ei olnud, vaid poliitiliste eesmärkidega Eestisse rändasid. Ja mitmesugused majanduslikud läbirääkimised, mida viimasel ajal on peetud ja veelgi peetakse (näit. läbirääkimised kaubanduslepingu üle Inglismaa, samati mitmesugused majanduslikud läbirääkimised Prantsusmaaga), ei piirdu ju samuti mitte ainult või ja peekoniga ning ei ole mitte juhtumisi seesugusele põnevale silmapilgule „sattunud“. Siin vajutatakse just kõige tundelikumatele vedrudele, nagu seda hitleristid Saksamaaltki Eestis või ja munade väljaveo klahvidel mängides teevad.

Seda majanduslike klahvide surumist tundub iseäranis teravasti viimastel nädalatel, kus „seinast seinä“ üksmeelselt inglise kaubaturgude tähtsust Eesti väljaveole on alla kriipsutatud ja koolides saksa keele asemel, mis siiaaani suurel osal esimese võõrkeelena programmis seisis, ingliskeelt soovitama, isegi otse nõudma hakatud. Seda ainult hitlerlaste „eestivaenuliku“ poliitikaga seletada oleks muidugi lapsik, iseäranis kui meele tuletame, et suurem osa eesti juhtivaid poliitikategelasi otse saksluse koolist pärit ja saksa „vaimuga“ sügavasti läbi imbutatud on.

Ei saa eesti kodanlus ükskõikselt ja hoolimatult mööda minna ka rahvusvahelistes vahekordades viimasel ajal eriti silmapaistvatest nähetest, mille hulgas, muu seas ja eeskätt, Nõukogude Liidu mõju ja tähtsust rahvusvahelises poliitikas tuleb nimetada. Nõukogude Liidu kasvavat osa rahvusvahelise poliitika mõjutamises, eriti seoses Nõukogude Liidu ja Ameerika Ühendriikide vahekorra korraldamisega, kriipsutab kogu ilma ajakirjandus alla. Kodanlus teeb sellest omamoodi järeldusi, hindab nõukogudevõimu välismõju harilikult **kodanluse** seisukohalt, **kodanluse** prilli läbi; ja siis ei ole ime, kui Eesti ajakirjanduses järgmist laadi arutused silma paistma hakkavad: Venemaa mõju kasvab, tema jõud kasvab; Venemaa ei saaks kunagi sellega leppima, kui hitlerlased Eesti oma asumaaks — jäetakse ütle mata: oma sõjapoliitika tallermaaks — teevad. Ei ole aga kogunisti mitte tark po-

liitika oma seisukorda sellega Venemaa suhtes kardetavaks ajada. — Kordame: see on Nõukogude Liidu mõju kasvamine rahvusvahelises poliitikas nähtud **kodanluse** prillide läbi ja seega põhjani moonutatud, kuid see ei keela sel arusaamisel eesti kodanliste ringkondade peale mõju avaldamast, oma poliitikas järeldusi tegemast. Igatahes leidub eesti kodanlises ajakirjanduses ikka sagedamini oletusi Nõukogude Liidu poliitika võimaluste kohta ja mitmesuguste poliitiliste kombinatsioonide kohta seoses Nõukogude poliitilise mõju kasvamisega. Vististi ei ole needki kaalutlused jäljeta mööda läinud eesti kodanluse poliitika määramises hitlerismi suhtes, sest Nõukogude Liidu välismõju kasvamisest pidi eesti kodanlusele, loomulikult, kardetav paistma avalikult Hitleri nõukogudeväenuliku poliitika ree ette rakehduda — kui hitlerismi võidu juures mitte täitsa kindel ei oldud. Selle kindlusega ja võiduga aga käesolevas seisukorras arvestada on enam kui kahtlane.

Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes saab aru, et eesti mitmesugustel kodanlistel rühmadel, sealhulgas ka sotsiaalfaschistidel, hea juhus oli hitleristide avalikku väljastumist ära kasutada, esiteks, et nimetatud poliitilistel põhjustel ja kaalutlustel hitlerlasti pisut puistata, teiseks aga — ja see oli ning on igatahes peapõhjus, — et sellest sammust suurt demagoogilist kõmu teha, nagu oleks tõesti mõni tõsine sõjakäik balti saksluse vastu käsil. Tõepoolest on seegi „sõjakäik“ sama laadi pettus, demagoogia ja faschistliku diktatuuri teostamist sissejuhatavat samm, nagu oli suvel Tõnissoni valitsuse „võitlus“ „vabadussõjalaste“ vastu sõjaseadusega, ajakirjanduse tsensuuriga jms. Nagu siis „vabadussõjalaste“ vastu võitlemise suitsukatte varjul tõelikult seda ainukest jõudu — organisieritud proletariaadi jõudu, — mis suuteline on faschismile vastu panema, hävitati, nii püütakse nüüd hitlerismi vastu võitlemise vinguga laiade töörahvahulkade tähelepanekut tõeliselt faschismi-hädaohult kõrvale juhtida. Veel enam, seda hitlerismi vastu „võitlemist“ püütakse nagu mõnda demokraatia vägitööd paista lasta, et siis rahvahulgad neid demokraatia-kangelasi kahel käel, usaldusega, presidenditoolele aitaksid upitada, ilma pikemalt järele küsimata, kuidas edaspidi selle purufaschistliku põhiseaduse teostamisega ja selle alusel valitsemisega lugu jääb.

Mis aga hitlerlaste puistamisesse puutub, siis ei ulata seegi nüüd kaugemale kui suvel Tõnissoni sõjakäik „vabadussõja-

laste vastu; nagu siis sõjaseadusega kõmutati, „vabadussõjalaste“ organisatsioon „suletiti“, üksikuid tegelasi pisut raputati, üldse aga „vabadussõjalasi“ lasti oma kihutus-tööd edasi teha, isegi hoogsamini veel kui sinnamaani, nii on ka nüüd kõik see kollitamine hitlerlasi kommunistidega ühele pulgale seada ja nende vastu sama abinõusid tarvitada kui kommunistide vastu, — silmakirjalik kuraasitamine: Eestis ei ole veel seda prokurööri kasvanud, kes, parunite vastu kaagiparagrahvi leiaks, ka siis, kui need, sõjariist käes, avalikult ärandmist riigi vastu korda saadaksid, nagu see 1919. a. tõesti sündis. Siis lahutas tookordne riigi ülemprokurör hr. Jaan Teemant, kes revolutsioonilikke töölisi ilma igasuguse paragrahvita oskas Seamäe rabasse saata, praeguste hitlerlaste ees, kes tõepoolest, sõjariist käes, „vabariigi“ tootukest lämmitada püüdsid, — nende hitlerlaste ees lahutas hr. Teemant abitult käsi: ei leia paragrahvi! Ja Teemandi traditsioon on „vabariigi“ püha tänapäevani: vähe sellest, et „paragrahvi“ ei leita neile riigiäraandjatele, — kaugemale, kui mõne liialt üleaisa löönud kepijunkru Tallinnast väljasaatmiseni „demokraatia“ karistav käsi nende 1905. a. timukate vastu ei ulata; Tallinnast aga sõidavad need härrad... Viljandisse, mis üks eesti hitlerlaste suurem pesa on (kõik need zur Mühlenid, Ungern-Sternbergid, Brasched jt. on ju sealt pärit), ja — tegutsevad seda hoogsamini edasi. Vähe sellest — kui sotsfaschistid oma üliagaruses — püüda võimalikult demagoogiat teha — küsimuse üles tõstsid, et vaja parunitele neilt võõrandatud maa eest tasumaksmine seisma panna, siis — siis seletas Pätsi valitsuse majandusminister, et selleks „paragrahvi ei leiduvat“ — leping tasumaksmiseks kandvat rahvusvahelist laadi ja selle mürmine võivat rahvusvahelisi sekeldusi kaela tuua! Ja muidugi, Eesti „vabariik“ sai ju viimse rahvusvahelise (välis)laenu 1927. a. parunite pangamehe Klaos Scheeli „eestkostmisel“ ja muidugi selle tingimusega, et parunitele kõik nende varandus puhtalt välja makstakse. Ja kui nüüd need suured hitlerlaste vastu „võitlejad“ tõesti julgeksid paragrahvi leida, siis oleksid igatahes rahvusvahelised sekeldused kaelas, sest parunite pankurit usaldatakse ka tänapäev välismail veel rohkem kui — Eesti riiki.

Nii lõpeb kõik see „võitlus“ hitlerlaste vastu, see „seinast seinä“ suure kõmuga algatatud sõjakäik nende „isamaa vaenlaste“ ja „riigivastaste“ vastu — mitte kaa-

kide, kuulide ja tosin aastaliste sunnitöödega, mida kommunistide vastu tarvitatakse, vaid — „sepa sossiga“, s. o. nende „riigivaenlaste“... Viljandisse saatmisega! Kodanlus aga, Pätsi valitsev kamp eesotsas, lööb seejuures sadandel nuial demagoogilist demokraatiatrummi, et valijad oma valimistsirkuse putkasse kokku meelitada, sotsfaschistidel aga lasti selle „sõjakäigu“ puhul suu iseäranis pungil „demokraatiat“ täis võtta, mille eest neilt tasuks saadi töötus — valimistel (lõppvalimistel vähemalt) hääled... Pätsile anda. Nii on hundid kõhu täis saanud ja lambad terved: sotsiaalfaschistid saavad rahvahulkasid ninapidi vedada, saavad võimaluse oma lehelipakas kui ka riigikogu laval demokraatiahilpudes kepsleda; kui nad viimaks valijad siiski ninapidi Pätsi raudrõngasse needivad, siis — siis sünnib see ju ainult selleks, et „kahest pahest vähemat valida“ — et mitte mõnda Larkat lasta presidenditroonile saada. Ja Pätsid ning Laidonerid võivad itsitades käsa hõüruda — sotsfaschistide abil läheb neil korda siiski teatud hulka valijaid töörahva kihtidest oma aiste vahele rakendada ning seega diktaatoritoolele ronida, kust siis faschistlikkude nuutidega riiki valitsetakse. Kas see faschism just hitlerismi silti ninal kannab on samati kõrvaline küsimus, kui see, kas Päts, Laidoner või mõni muu sama sorti kurnajate ülemkubjas või opman diktaatoripiitsa keerutab: tööliisele on ju lõpuks pea ükstapüha, kuidas kokad seda söusti **nimetavad**, milles teda kurnajatele praetakse, kui see soust temast ühte viisi viimase mahla ja üdi välja imeb; samati nagu vähe vahet on selles, kas kokka Konstantiiniks, Juhaniks või Andreseks kutsutakse — praadimine ise jääb oluliselt samaks. Ja tööliise praadimine, kogu töörahva viimase üdi ja jõutiligakese väljanõristamine faschismi praepannidel — see on tõelikuks eesmärgiks kõigil neil kõmulistel sõjakäikudel, mida nüüd „hitlerismi vastu võitlemiseks“ toime pannakse, on eesmärgiks sel läilal demokraaditamisel, millega kodanlus ise valijate hingesid püüab ja milleks ta oma truid sulaseid sotsiaaljuudaseid laseb töörahvast mürgitada.

Demagoogiliku hüüdsõna „Maha hitlerism!“ all peitub vaid uus samasisuline: „Elagu faschism!“ Kui mitte saksa sorti hitlerlik, siis pätsilik või laidonerilik — töörahvale igatahes mitte millegipoolest „parem“ või vastuvõetavam kui Hitleri oma. Tööliste ja üldse kõigi töörahvakihtide ülesandeks jääb kõige jõuga ja kõigi vastavate abinõudega võitlust edasi pidada — mitte sotsjuudaste märkloosungil, all: kahest kaa-

gist „vähemat pahet“ valida, s. o. kaaki, mille nõor libedamini silmusesse jookseb, vaid selleks, et töörahvahulkasid nende juudaste mürkvingust vabastada ja neid ühises väerinnas võitlusele viia igasuguste kodanliste kurnamissüsteemide ja üldse kodanluse diktatuuri, kodanluse võimu otsustavaks ja lõpulikuks purustamiseks. Sest ei ole ega saa olla töörahval ühtegi teist teed, peale revolutsiooniliku võitluse kodanluse

võimu hävitamiseks, et kurnamisest pääseda. Et aga kindlasti sellele teele välja jõuda, on vaja sotsiaalfaschistide mõju töörahva hulgas hävitada, töörahvas ühiseks revolutsioonilikuks võtluseväeks liita. Ka eesti proletariaadil on see hulka võitmine ja ühteliitmine põlevamaks päevaülesandeks, millega ta kodanluse ja sotsiaalfaschistide pettusepoliitikale ja faschistliku diktatuuri ettevalmistamisele peab vastama.

„Vabadussõjalaste“ põhiseaduse kava rahvahääletuse tagajärgedest¹

Eestimaa Kommunistliku Partei põhilaised rahvahääletuse tagajärgede kohta

1. Neli aastat kestnud sügav majanduskriis, tööpuudus, nälg, kasvav maksukorem kutsuvad hulkades esile rahulolematuse käesoleva olukorra vastu. Kogu Eesti vabariigi kestvuse jooksul, eriti viimastel aastatel, on sotside partei kõik selleks teinud, et seda hulka rahulolematust maha suruda, teda takistada revolutsioonilises suunas arenemast. Sotsid mitte üksnes aitasid aktiivselt kaasa kodanluse püüetele kommunistlikku parteid kõige jõhkramate poliitsete abinõudega purustada, vaid lõhkusid ja purustasid avalikke tööliste organisatsioone, kiusasid taga vähegi silmapaistvaid pahempoolseid töölisi, ässitasid klassilistele ametiühisustele kaela poliitset ja sõjaseaduse-kindralkubernerisi. Selles olukorras läks kodanlusel korda hulka rahulolematust tuntaval määral oma suunda pöörata ja suurkodanluse faschistliku „vabadussõjalaste“ partei järele viia. Pettunud vanade kodanliste parteide ja sotside poliitikast, järgnesid laiad väikekodanlised ja talurahva kihid ning isegi teatud osa vähemteadlikust töölistkonnast „vabadussõjalaste“ — faschistide petlikkudele lubadustele. Otsides pääseteed nälja ja viletsuse olukorrast, hääletasid laiad rahvahulgad faschistide poolt, lootes neilt olukorra parandamist. Seda kasutab ära suurkodanlus, et „seaduslikul“ teel oma avalikku faschistlikku diktatuuri maksma panna ja rahvahulkade näljarahma veelgi pingumale tõmmata.

Niisugused rahvahääletuse tagajärjed olid võimalikud ainult selle tõttu, et sotsid järjekindlalt töörahvahulkade vastu

tegutsesid ja tööliste revolutsioonilist võitlust maha surusid, kodanluse näljapealetungi töörahvale kõigiti toetasid ja faschistliku diktatuuri ettevalmistamisest osa võtsid; et kõik kodanlised parteid tegelikult faschistliku diktatuuri maksmapanemiseks töötasid; et faschistlikud „vabadussõjalased“ oma töölistele ja kehvale rahvale vaenulist nägu petlikkude lubaduste taha peitsid ja hulkasid terroriseerisid.

Rahvahääletuse tagajärjed annavad selget tunnistust sellest, et kodanline demokraatia ja faschistlik diktatuur pole üksteisele vastukäivad riigikorrad, nagu seda seletavad sotsid, vaid kodanluse klassivalitsuse, kodanluse diktatuuri erinevad vormid. Oma võimuvalitsuse demokraatliku katte all valmistas kodanlus ette avaliku faschistliku diktatuuri maksmapanekut. Sotside kaasabil läks kodanlusel korda demokraatliku pettemantli all isegi suuremaid rahvahulki faschistide järele viia. See ei räägi sugugi sellest, et „eesti rahvas demokraatia tarvis veel küps ei ole“, nagu sotsid peale rahvahääletuse tagajärgede avaldamist kuulutasid, vaid just sellest, et „demokraatia“ on samati kodanluse võimuvalitsuse vorm, nagu faschistlik diktatuurgi. Kodanline klass tarvitab nii demokraatlikku, kui faschistlikku diktatuuri vormi selleks, et oma klassivõimu töörahva üle alal hoida ja kindlustada. Sotside kaasabil on kodanlusel see Eestis senini õnnestunud. Töölistklass seab kodanluse võimuvalitsuse vastu oma valitsuse, — proletariaadi diktatuuri. Töölistklass on faschistliku diktatuuri vastane, kuid ta ei saa ka kodanlist demokraatiat toetada. Ainuke pääsetee töörahvale on proletaarne demokraatia, mida vaid proletariaadi diktatuur võimaldab.

2. Faschistlikkude „vabadussõjalaste“ võidule aitas otsekohe kaasa ja rajas teed Tõnissoni valitsus. Tõnissoni valitsus tegi

¹ „Kommunist“. Eestimaa Kommunistliku Partei (Kommunistliku Internatsionaali Sektsiooni) häälekandjast nr 6, 1933. a.

faschistliku diktatuuri maksmapanekuks terve rea samme. Ta alandas krooni kurssi ning seega ühe hoobiga tööliste palkasid ja halvendas kogu töörahva, eriti töötavate talupoegade olukorda; pani maksma sõjaseaduse kogu riigis, sulges terve rea revolutsioonilisi tööliste organisatsioone, terroriseeris tööliklassi ja tema tegelasi, surus maha kõik tööliste püüded võidelda kapitali pealetungi vastu (streikijate vangistamised aurik „Mail“, iga palgavõitluse „riigikukutamiseks“ kuulutamine jne). Kõik need abinõud, mis otsekohe revolutsioonilise tööliklassi vastu olid sihitud, kuulutas see valitsus „võitluseks faschismi vastu“, „demokraatia kaitsmiseks“. Tõnissoni valitsus sulges vormaliselt ka „vabadussõjalaste“ liidud. Kuid tegelikult aitas see samm vaid „vabadussõjalastele“ kaasa, luues nendele „rahva eest võitlejate ja kannatajate“ aupaistet, sest tõepoolest laskis Tõnissoni valitsus faschistlikul „vabadussõjalaste“ liidul mitte üksi rahulikult edasi töötada, vaid see liit ja tema terroribanded said oma tegevuses igasugust toetust riigiparaadilt, kuhu nad endale laialdase toetajate ja pooldajate võrgu olid soetanud (politsei, sõjavägi, peaaesjalikult ohvitserkond, kaitseliit jne). Tõnissoni valitsus pani tegelikult tööle kogu oma politseiaparaadi selleks, et maha suruda igasugust tööliklassi võitlust faschistliku „vabadussõjalaste“ bandede vastu, võttis need banded oma otsekohe kaitse alla. Tõnissoni valitsus ei vangistanud „vabadussõjalaste“ liitude sulgemisel ainustki nende tegelast, vaid, vastupidi, vangistas iga tööliste, kes paljastas faschistide tegevust ja organiseeris võitlust faschismi vastu. Ta laskis „vabadussõjalaste“ bandedel vabalt määrtseda ja revolutsiooniliste tööliste kallal vägivalda tarvitada. Ta laskis neil vabalt endid relvastada ja lõõgivalmis seada, vangistades „ärevust tekitavate juttude“ eest karistamise sildi all töölisi, kes seda tegevust paljastasid.

3. Sotsiaaldemokraatia juhid, kes kõigiti toetasid Tõnissoni faschiseerimise valitsust ja kogu tema faschiseerimise ja töörahvale pealetungimise poliitikat, kannavad otsekohest vastutust faschistliku „vabadussõjalaste“ võidu eest rahvahääletusel.

Sotsiaaldemokraatlik partei seletas töörahvale, et demokraatia kaudu viib tee sotsialismile rahulikult teel, võttis osa kõigist viimase aja faschiseerimise valitsustest, aidates neil läbi viia kõike tööliklassile ja töörahvale pealetungiaakte ja sõja ettevalmistamist Nõukogude Liidu vastu. Kui Saksamaal Hitler võimule tuli ja fa-

schismi otsekohe hädadoht ka Eesti töörahvast ähvardas, lükkasid sotsiaaldemokraatia juhid tagasi EKP ettepaneku luua ühist väerinda võitluseks faschismi vastu, töörahva nõudmiste eest ja jätkasid oma kodanluse toetamise poliitikat. Nad lõhkusid ja takistasid kõigi abinõudega tööliklassi võitlust kodanluse pealetungi vastu (streikide saboteerimine ja takistamine, Tõnissoni valitsuse ässitamine EKP-d ja revolutsioonilisi tööliste organisatsioone rüüstama). Nad kuulutasid Tõnissoni valitsuse faschistlikud sammud „demokraatia kaitsmiseks“ ja „faschismi vastu võitlemiseks“ ja kutsusid töörahvast Tõnissoni valitsust ja praegu maksmas olevat diktatuuri („demokraatlikku korda“) kaitsma. Sotsiaaldemokraatia juhid seletasid töörahvale, et Tõnissoni valitsus on „kaitsevalliks“ faschismi vastu, töörahval endal polka vaja pidada mingit revolutsioonilist võitlust faschismi vastu. Seega tõukasid sotsid töörahva vähemteadlikud hulga, kes sellest maksvast kodanlisest korrast pettunud olid, kuid veel polnud jõudnud arusaamisele revolutsioonilise võitluse vajadusest, faschismi poolt. Teiselt poolt sotsiaaldemokraatide juhid, lõhestades ja lõhkudes töörahva ühist väerinda, aidates Tõnissoni valitsusel hävitada mitte üksi revolutsioonilisi tööliste organisatsioone ja nende tegelasi, vaid sulgeda ka neid omaenese organisatsioone, kes kaldusid tõelise revolutsioonilise võitluse poole faschismi vastu ühises väerinnas kommunistidega, — aitasid seega maha suruda ja nõrgestada töörahva võitlust faschismi vastu, aitasid tööliklassi ja töörahvast faschismile kätte mängida. Eesti sotsiaaldemokraatia aitas seega otsekohe kaasa ja rajas teed faschistlike „vabadussõjalaste“ võidule rahvahääletusel ning aitab kaasa faschismi võidule samuti, nagu tegi seda Saksa sotsiaaldemokraatia Hitleri võimule aitamisel. Praegise Pätsu faschistlikule diktatuurile ülemineku valitsuse toetamine sotside poolt näitab, et sotside juhid faschistide leeri üleminekut ette valmistavad.

4. Kõik kodanlised parteid, eesotsas faschistlike kogupõllumeestega, olid tegelikult „vabadussõjalaste“ põhiseaduse eelnou poolt ja aitasid kaasa selle läbiviimisele. See „võitlus“, mida üks osa keskerakonnast asunikkuude koondusest sõnades „vabadussõjalaste“ vastu pidas, oli vaid ainult hõõrumine faschismi väerinna sees selle üle, kes peab faschistliku diktatuuri eesotsas seisma ja missuguste meetoditega teda teostada. Osa keskerakonda ja

asunikkuude koondust tahtis praegusel fashiseerimise etaabil veel kodanluse massilist fashistlikku parteid reservi jätta ning teist abimeest — sotsiaaldemokraatiat lõpuni ära kasutada. Ta tahtis teostada fashistlikku diktatuuri praeguse riigikogu ja Tõnissoni valitsuse kaudu. See „võitlus“ demokraatia eest, mida sõnades pidas osa keskerakonnast, oli samuti tingitud „demokraatliku“ kodanluse sidemetest inglise imperialismiga, õlgugi, et ka Tõnissoni valitsus valmis oli kokku leppima balti parunitega, saksa fashismiga ja „vabadussõjalastega“.

5. Ainuke partei, kes võitles ja võitleb fashismi vastu, on kommunistlik partei. Kommunistlik partei organiseeris ja organiseerib kogu töörahvast ühises väerinnas võitlusele fashismi vastu, võitlusele kodanluse pealetungi vastu, võitlusele tööliste ja kogu töörahva õiguste eest. Kommunistlik partei tegi 1933. aasta märtsikuul, mil saksa fashismi võimuletulek teravalt kui kunagi varem päevakorda seadis fashismi hädaohu Eestis, sotsialistide partei ja ETK-liidule ettepaneku luua ühist võitluseväerinda fashismi vastu, tööliste organisatsioonide kaitseks, töörahva põlevate päevanõudmistele eest. Sotsiaaldemokraatide juhid ei lükanud mitte üksi seda ettepanekut tagasi, vaid takistasid ja saboteerisid kõigiti seda võitlust, keelasid oma organisatsioonidel kommunistidega ja pahempoolsete tööliste organisatsioonidega ühist väerinda loomast, saboteerides ja aidades maha suruda tööliste palgavõitlust jne. Kommunistlik partei jatkas kogu energiaga võitlust fashismi vastu. Kommunistlik partei näitas selgesti töörahvale, et fashism on suurkodanluse avalik verine terror tööliklassi revolutsioonilise võitluse mahasurumiseks ja metsiku kurnamise kindlustamiseks. Ta näitas, et „vabadussõjalaste“ fashism on nälg, viletsus, terror ja sõda, eesti rahva mahamüümine Hitleri suurtükilihaks Nõukogude Liidu vastases sõjas. Samal ajal näitas kommunistlik partei, et Tõnissoni valitsus rajab sotsiaaldemokraatia toetusel otsekohe teed „vabadussõjalaste“ võimu juure tulemiseks ning kutsus töörahvast võitlusele ka selle valitsuse vastu, sest „kes täna ei võitle Tõnissoni valitsuse vastu, see ei saa võidelda ka fashismi vastu“. Kommunistlik partei näitas, et väljapääs kriisist ja viletsusest ei seisa mitte maksva kurnamise korra ja Tõnissoni valitsuse kaitsmises, nagu rääkisid sotsid, vaid selle korra kukutamises, tööliste ja talurahva valitsuse maksmapanemiseks. Kommunistlik partei ja revolutsioonilised

tööliste seisid ja seisavad kogu töörahva igapäevase võitluse eesotsas paljake alandamise vastu, nende kõrgendamise eest, tööliste organisatsioonide vabanduse eest, talurahva paljaksriisumise vastu, kehvikute vabastamise eest maksudest ja võlgadest, vähemusrahvuste õiguse eest jne. Ainult kommunistlik partei ja revolutsioonilised tööliste organiseerisid ja organiseerivad võitlust fashismi, nälja, terrori, sõja ja jõhkra kurnamise vastu. Kommunistlik partei juhtis ja juhib tõelist võitlust „vabadussõjalaste“ mõrtsukabandede vastu, organiseerides kogu töörahvast ühises väerinnas sellele võitlusele.

6. Avaliku fashistliku „vabadussõjalaste“ diktatuuri maksmapanek Eestis ähvardab töörahva viimaste õiguste jäänuste likvideerimist, eesti töörahva rakendamist saksa fashismi juhtimisel Nõukogude Liidu vastase sõja vankri ette, metsikut terrori töörahva kallal, nagu näeme praegu Saksamaal. Kuid Eesti rahva määratu enamus ei poolda „vabadussõjalaste“ tegelikku programmi. Ta ei taha seda, et balti parunid tagasi saavad mõisad, eesti rahva määratu enamus ei taha sattuda veel suuremasse viletsusesse ja orjusesse kui seni, eesti rahva määratu enamus ei taha maha müüdüd saada Hitlerile suurtükilihaks Nõukogude Liidu vastases sõjaavantüüris. Kõike seda aga toob eesti rahvale „vabadussõjalaste“ fashistlik diktatuur.

„Vabadussõjalastel“ läks korda petta laiu hulki seega, et nad lubasid likvideerida majanduskriisi, tööpuuduse, viletsuse ja nälja, lubasid hävitada maksva kodanluse diktatuuri viletsused. Kuid seda nad teha ei suuda mingil määral. Majanduskriis ja temaga kaasaskäivad viletsused ja õudused on kapitalistliku korra produkt, tema lahutamatud kaaslased. Neid ei saa kaotada ilma kapitalistliku korra hävitamiseta. Seda suudab teha ainult revolutsiooniline tööliklass, kes kodanluse kukutab ja tööliste ja talurahva valitsuse maksma paneb. Praegune majanduskriis areneb täie hooga edasi. Fashistlik diktatuur muudab selle kriisi viletsused ja metsikused töörahvale veel koledamaks, sest tema surub verise terroriga maha tööliklassi vastupaneku kodanluse pealetungile, hävitab viimased töörahva õigused ja avalikud organisatsioonid. Seda näeme kõige paremini Saksamaa eeskujul. Hitler lubas Saksamaal likvideerida tööpuuduse, anda töölistele tööd ja leiba, talurahvale maad, maksude ja võlgade kergendamist. Kuid tegelikult andis ta töölistele tina, kontsentratsiooni ja sunnitöö

laagrid, ähvardava sõja hädaohu, — talurahvale veel suuremad maksud ja võla koormad, mõisaorjuse. Ta lõi oma terroriga ja töölisklassi organisatsioonide hävitamisega kapitalistidele piiramata töörahva kurnamise võimalused. Sedasama toob Eesti töörahvale „vabadussõjalaste“ diktatuur.

7. Sellest välja minnes peab kommunistlik partei ja revolutsiooniline töölisklass suurima energiaga, kui kunagi varem, mobiliseerima kõik jõud võitlusesse taguruse pealetungi ja fashistliku valitsuse maksmapaneku vastu. Ülesanne seisab selles, et kogu töörahva ühiste jõududega otsustaval silmapilgul vastulöökk anda „vabadussõjalaste“ bandiitidele ja päästa Eestimaa töörahvas neist metsikustest, mida teostab Hitler Saksamaal ja mida teostama saavad „vabadussõjalased“ Eestis, kui nad oma valitsuse maksma panevad.

Tuleb korraldada ühises väerinnas massilist võitlust fashistliku valitsuse maksmapanemise vastu. Selle võitluse vormideks võivad olla ainult hulgalised miitingud, meelevaldused, koosolekud, streigid protestiks fashistliku valitsuse maksmapaneku ja kodanluse pealetungi vastu.

Tuleb luua ettevõtetes, külates, mõisates, ühise väerinna alusel fashismivastase võitluse komiteed, kes tööliste koosolekul valitud peavad oléma ja kes organiseerivad ja juhivad kogu töörahva hulgalist võitlust fashismi vastu.

8. Partei organisatsioonid ja kõik revolutsioonilised töölised kohtadel peavad jätkama ja mitmekordselt kõvendama töörahva võitluse organiseerimist fashismi vastu, palkade tõstmise eest, töötute kinnitamise eest, töölise organisatsioonide vabaduse eest, kehvikute võlgade ja maksude kaotamise eest, vähemusrahvuste õiguste eest. Tuleb selgemini kui kunagi varem meele tuletada, et ainult töörahva osaliste nõudmiste eest võideldes saab partei tõsta võitlust fashismi vastu, ainult sellel alusel saab organiseerida laiasid töörahvahulke võitlusele fashistliku valitsuse maksmapaneku vastu, võitlusele revolutsioonilisel teel kriisist väljapääsu eest. Ja ka ainult sellel teel, osaliste streikide organiseerimise teel saab töölise ette valmistada üldstreigiks fashistliku valitsuse maksmapaneku vastu.

9. Parteiliikmetel ja revolutsioonilistel

töölistel tuleb suurima energiaga ja selgusega paljastada ja töörahvale näidata fashismi tõelist sisu, eriti Saksamaa eeskujul. Tuleb näidata, et fashistliku diktatuuri maksmapanek tähendab töörahvale kõige metsikumat terrorit, igasuguste õiguste kaotamist, tema organisatsioonide likvideerimist, veel sügavamalt majanduskriisi, nälga ja viletsust ning äärmiselt teravat Nõukogude Liidu vastase sõja hädaohu. Tuleb näidata, et kõik fashistide lubadused on pettus. Fashism ei suuda likvideerida majanduskriisi, vaid vastupidi — see süveneb ja tõukab hulgaliselt suurema viletsuse ja kurnamise sisse. Kodanlusel on fashistlikku diktatuuri selleks tarvis, et maha suruda töölisklassi vastupanekut kurnamisele ja nälgimisele ja kindlustada seega kodanlusele veel jõhkramaid töörahva kurnamise võimalusi kui senini.

10. Laiadele kehvatalurahva ja keskmikude, eriti aga asunikude hulkadele peavad parteiliikmed ja revolutsioonilised töölised seletama, mis tähendab „vabadussõjalaste“ võimuletulek maa-küsimuses. Nad peavad näitama, et see tähendab maa äravõtmist asunikudelt ning parunitele mõisate tagasiandmist. See tähendab uut paruniteorjust ning kõigi talurahva õiguste likvideerimist. Parteiliikmed peavad organiseerima kehv- ja kesktalurahvahulke võitlusele võlgade ja maksude kaotamise eest, maa eest, fashismi vastu, paljastades kogu pettust, mida levitavad „vabadussõjalased“.

11. Kogu võitlusekäigus peab partei selgesti hulkadele seletama ja näitama, et ainuke väljapääs kriisist on töölise ja talurahva valitsuse maksmapanek, proletaarne revolutsioon. Selles selgitustöös tuleb paljastada fashistliku diktatuuri metsikusi Saksamaal ning sellele vastu seada sotsialistliku ehitustöö saavutusi ning töörahvahulka olukorra parandamist N. Liidus.

12. Meie partei ja pahempoolsed töölise organisatsioonid peavad kõigiti organiseerima mitte üksi oma organisatsioonide kaitset fashistliku rüüstamise vastu, vaid organiseerima ka reformistlikkude sotsiaaldemokraatide järel käivate töölise organisatsioonide kaitset kohtadel ühise väerinna alusel nende kohapealsete organisatsioonidega.

Teistelt kodanlistelt maadelt

Oportunism kõvema tule alla

Meie elame praegu ajajärku läbi, mil üleilmse kapitalistliku majanduse mehaanika laguneb, mil maailm seisab vahenditult uute revolutsioonide ja sõdade voo eel, mil valmib üleilmne revolutsiooniline kriis.

Loomahirm üleilmse Oktoobri ees valdab praegu terve ilma kodanlust ja määrab tema poliitika. Seepärast, mida rohkem majandusekriis süveneb, mida lähemale tuleb proletaarse revolutsiooni hädaoht, seda pöörasem on fashismi pealung, seda palavlikum on ettevalmistus imperialistlikule sõjale ja kontrrevolutsioonilisele interventsioonile. See tähendab, et otsustavad võitlused võimu pärast on lähedal, et objektiivsed tingimused proletaarse revolutsiooni võiduks on erakorraliselt soodsad, kuid et ees seisab raske võitlus, mis nõuab kõige suuremat vastupidavust, kõige suuremat kangelaslikkust, kõige suuremat enesesalgamist — valmisolekut surra töölisklassi suure ülesande eest. Selleks, et laialisi töölishulke viia sellesse võitlusesse, on tarvis rohkem kui kunagi varem, et keskpaika seataks ühise väerinna altpoolt loomise ülesanne ja et komparteid selle ühise väerinna abil töölisklassi enamuse oma poole võidaksid. Kuid seda võitlust on võimata arendada, kui neil seljataga on oportunistid, kes meie võidusse ei usu ja kes püüavad meie edasilükkumist pidurdada. Meie parteid peavad praegu, nagu alati pidama võitlust kahel väerinna: nii igasuguste „pahempoolse“ kallaku nähtuste vastu, sektantlikkude sihtpüüete vastu, hulkade kartmise vastu, nõnda ka tahtmatuse ja oskamatuse vastu laialisi parteitute ja sotsiaaldemokraatlikkude tööliste hulki ühisesse võitlusväerinda koondada jne, ja igasuguste „pahempoolse“ kallaku nähtuste vastu. Kuid peahädaoht on praegu rohkem kui kunagi varemalt parempoolne hädaoht.

Meie partei ülesanne ei seisa mitte ainult selles, et võidelda parempoolse oportunismi vastu, mis avalikult välja on ilmunud ja levinud, vaid ka selles, et paljastada ja purustada, et igale vähemalegi oportunismi avaldusele ja temasse leplikule suhtumisele valusalt pihta anda, et meie klassivaenlaste manöövreid hoolega silmas pidades, igasuguste oportunistlikkude kõikumiste väljendumist ära hoida.

Missuguste kanalite kaudu tungib oportunism meie hulka?

Sm. Stalin omas kõnes KITK VII pleenumil näitas oportunismi peallika peale meie parteis:

„Esitaks, kodanluse enda ja tema ideoloogia surve proletariaadi ja tema partei peale klasside võitluse olukorras, millisele survele proletariaadi vähema vastupidavusega kiht, — aga järjekult ka proletariaadi partei vähema vastupidavusega kihid tihtipeale järele annavad. Kodanluse ja tema ideoloogia surve proletariaadi ja tema partei peale väljendub selles, et kodanlised ideed, eluviisid, kombed, meeleolud tihti proletariaadi hulka ja tema parteisse tungivad proletariaadi teatud kihtide kaudu, kes kodanlise ühiskonnaga nii ehk teisiti seotud.“

Kuid missugused proletariaadi kihid on kodanlise ühiskonnaga kõige lähemalt seotud?

Need on nimelt need, kes kuuluvad sotsiaaldemokraatlikkudesse parteidesse ja teistesse niinimetatud sotsialistlikkudesse parteidesse, ja kes on nende parteide poolt eksiteele viidud. Seepärast on sotsiaalfaschism ja tema brandlerlik-trotskistlikud sabarakud see **peakanal**, mille kaudu kodanluse mõju töölisklassi hulka ja meie partei nõrgematesse lüüdesse tungib. Seepärast on oportunistlikud arvamised ja esinemised meie partides tihtipeale — ainult selle **kordamine**, mida räägivad ja kirjutavad sotsiaalfaschistid ja kontrrevolutsioonilised trotskistid. Parempoolne oportunism, kes oma argtuse, proletariaadi jõu sisse uskumatus, klassivaenlase jõu ülehindamise tõttu klassivaenlasele alla annab, seisab juba ühe jalaga sotsiaal-faschismi leeris, tema on juba klassivaenlase agent. Meil on sedaviisi õige kompass, mille järele võib ära määrata, kustpoolt meid oportunistlik hädaoht ähvardab. Peab ainult õppima seda kompassi hästi tarvitama. Meil on kapitalistlikkudel maadel ja asumaadel terve rida komparteid, kes on õppinud seda kompassi hästi tarvitama ja kes praegu oportunismi vastu võitlust peavad kõige suurema valvsuse ja energiaga. Võib nimetada, näiteks, meie komparteid Saksamaal, Poolas, Bulgaarias, Hiinas ja Jaapanis. Ja niisugust parteid, kes oportunismiga võitlust ei peaks, ei olegi olemas, selleks ongi nad kommunistlikud parteid.

Kuid paljudes parteides ei arene see võitlus veel vastavalt oportunistliku hädaohu kasvule. Ja sellele peab rutulist tähelpanu pöörama.

Oportunistlikuks peahädaohuks meie parteidele praegusajal on revolutsioonilise väljavaate kaotamine, revolutsioonilise kriisi valminemise allahindamine, milline allahindamine on pärit revolutsioonilise kriisi valminemise kahesugusest iseloomust, sellest, et praegu ei kasva mitte üksnes revolutsiooni jõud, vaid et palavlikult mobiliseeruvad ka kontrevolutsiooni jõud, sellest, et sotsiaaldemokraatia sellega spekuleerib, püüdes töölisi ära hirmutada ja nende võitlustahet halvata.

Teine parempoolse oportunistliku ilmuvus seisab faschistliku diktatuuri moonutatud hinnangus. Meie vaatepunktilt „on faschism kodanluse löökorganisatsioon, mis toetub sotsiaaldemokraatia aktiivsele abile“ (Stalin). Faschistlik partei on monopolistliku kapitali partei, kes oma natsionaalse ja sotsiaalse demagoogia abil väikekodanlasi hulke endaga kaasa tõmbab. Faschism on kodanluse avalik diktatuur, mis praegustes kapitalismi üldise kriisi tingimustes orgaaniliselt on välja kasvanud kodanlisest demokraatiast kui kodanluse diktatuurist, mida varjab parlamentarism, ja tee sellele faschismile avas sotsiaaldemokraatia. Vastandina meile ja vastandina tööle püüab sotsiaaldemokraatia kodanlise demokraatia valitsust, põhimõtteliselt vastu seada faschistliku diktatuuri valitsusele, kusjuures ta faschistliku diktatuuri ei kujuta mitte kui kodanluse monopolistliku kapitali diktatuuri, vaid kui mässava väikekodanluse diktatuuri, Saksamaal aga kui lumpenproletariaadi (paljasjalgsete, — tõlk.) diktatuuri.

Kolmas oportunistliku väljenduse vorm meie parteides on sotsiaaldemokraatia, kui kodanluse sotsiaalse peatoe, osa allahindamine, sotsiaaldemokraatlikkude parteide ehk nende üksikute osade „pahempoolsete“ manöövrite hädaohu allahindamine ja pettekujutused, mis nende „pahempoolsete“ manöövritega seotud, selle fakti eitamine ehk allahindamine, et sotsiaaldemokraatia jääb kodanluse sotsiaalseks peatoeks ka avaliku faschistliku diktatuuri maadel, ja lõpuks, kõige sellega seoses, meie ühise väerinna taktika oportunistlik moonutamine...

Ühelt poolt faschismi ja sõja hädaohu kasvu mõjul ja teiselt poolt hulkade pahemale poole nihkumisega võib praegu suu-

remal osal maadel sotsiaaldemokraatia lagunemise protsessi tähele panna. Üks osa läheb avalikult üle faschismi leeri (uusfaschistid). Teine, sotsiaaldemokraatlikkude parteide põhiosa, ajab sedasama poliitikat, mis esimenegi, kuid ainult teiste meetoditega, varjates seda „pahempoolsete“ sõnakõlksude, „pahempoolsete“ juhtsõnade, „pahempoolsete“ manöövrite taha, et seda kergemini, alal hoides sidet hulkadega, neid tagasi hoida revolutsioonilisest võitlusest. Kolmas osa sotsiaaldemokraatlikkudest parteidest, „pahempoolsed“ rühmaked teevad sellesama sotsiaaldemokraatia faschiseerumise varjamiseks näilikku „opositsiooni“ partei juhatuse vastu. Ainult sotsiaaldemokraatlikkude parteide allridades, ainult sotsiaaldemokraatlikkudes parteilistes hulkades võib igalpool näha tõsist tungi revolutsioonilise ühise väerinna loomiseks, tõelist tungi ühiseks võitluseks kommunistidega.

Lõpuks branderlikust teooriast, mis mõnel pool immitseb meie partei ridadesse ja mis väidab, et neil maadel, kus avalik faschistlik diktatuur maksma pandud, kus faschistlik partei võimule tulnud, muutuvad juba see partei kodanlise klassilise valitsemise peatoeks, et sotsiaaldemokraatia neil maadel ei olevat enam kodanluse sotsiaalne peatugi, sest et tema seal olevat juba ise tagakiusatav partei, sest et ta seal ei suutvat enam proletariaati rõhuda, võivat aga proletariaati ainult määndada, levitades demokraatlikke illusioone tema hulgas ja saboteerides tema võitlust. See on kõige kahjulikum teooria, mille eesmärgiks on töölisi õigelte teelt kõrvale juhtida.

Esiteks, faschistlik partei, rahvuse partei, ei ole kodanluse diktatuuri „tugi“: ta on ise monopolistliku kodanluse partei; tema kaudu teostab monopolistlik kodanlus oma avalikku diktatuuri. Teda võiks kodanluse diktatuuri toeks tunnistada ainult sel juhtumil, kui meie usuksime sotsiaaldemokraatia väljamõeldust, et faschism olevat mässava väikekodanluse partei, aga mitte kodanluse partei, kes väikekodanlust ninapidi veab. Teiseks lolluse tipuks on väide, et sotsiaaldemokraatia ei olevat enam kodanluse peatugi sellepärast, et tema osa piirub praegu ainult sellega, et ta toob proletariaadi hulka lagunemist ja saboteerib tema võitlust. Aga just nimelt selles proletariaadi määndamises ja tema võitluse saboteerimises seisabki sotsiaaldemokraatia kui kodanluse agentuuri peaulesanne tööliklassi hulgas. Just selle eest teda ju nimetataksegi kodanluse sotsiaalseks peatoeks.

Neljas oportunisti ehk temasse lepiku suhtumise vorm on nõukogude rahupoliitika mitte küllalt õige valgustamine ja mitte küllalt energiline ja oskuslik võitlus selle poliitika moonutamistega sotsiaal-faschistide ja trotskistide poolt. Nõukogudevõim on ainuke võim, kes järjekindlalt teostab rahupoliitikat. Selle järjekindla poliitika tõttu, nõukogudevõimu kasvava tugevuse tõttu, kogu ilma töötavate hulkade sümpaatia kasvu tõttu Nõukogude Liidu vastu ja imperialistide leeris olevate vastuolude oskusliku ärakasutamise tõttu on nõukogude valitsus diplomaatlikul väerinnal terve rea suursaavutusi kätte saanud. Tal läks korda sõlmida terve rida mittekallaletungi lepinguid ja terve rida riike tunnustas õigeks ning võttis vastu tema seletuse selle kohta, keda tuleb sõja puhul pealetungijaks (agressor) tunnustada. Tal läks hiljuti korda sel väerinnal saavutada suurt võitu, saavutada Nõukogude Liidu tunnustamist P.-A. Ühendriikide poolt. See rahupoliitika äratab, ühest küljest, ikka enam ja enam kogu ilma töötavate hulkade poolehoidu nõukogudevõimule ja, teisest küljest, raskendab teataval määral kallaletungimist Nõukogude Liidule nende kapitalistlike maade poolt, kes neile lepingutele on alla kirjutanud.

Kui Nõukogude Liit praegu mingisugust lepingut sõlmib ehk mingisugust lepingut „imperialismi bandiitidega“ uuendab, siis on tal üksainus eesmärk: hinge tagasitõmbe aega sotsialistlikuks ehitustööks pikendada ja seda aega, mil imperialismi bandiidid Nõukogude Liidule kallale tungivad, võimalikult edasi lükata. Põhimõtted, mis nende lepingute aluseks on, millised nõukogude valitsus sõlmib kapitalistlike riikidega, olid seega juba ammugi põhjalikult ära seletatud ja avalikult välja öeldud. **Põhimõtted**, mis on nõukogude valitsuse välispoliitika ja väljaastumiste aluseks, on, muidugi, need samad põhimõtted, mis on kommunistliku partei ja üldse kõigi kommunistlike parteide poliitika ja tegevuse aluseks; ainult väljaastumiste **vormid ja meetodid** on vajalikult lahkuminevad, sest ühel juh tumil räägitakse riigivõimu nimel, teisel juh tumil aga partei nimel. Just sellest vähest pole nähtavasti mõned seltsimehed nii mitmeski komparteis aru saanud ja selle tagajärjel satuvad nad sotsiaaldemokraatliku demagoogia õnge otsa. Aga seejuures on silmanähtav, et nõukogude valitsuse välispoliitika õige valgustamine ei ole mitte ainult vajalik element parteili-

ses kasvatustöös, vaid ka vajalik ideoloogiline sõjariist võitluses meie klassivaenlaste vastu.

Oportunist ilmub end ka neis patsifistlikkudes järeldustes, mida tehakse nõukogude valitsuse poolt sõlmitavatest mittekallaletungi lepingutest.

Pole kahtlust, et Nõukogude Liit ajab rahupoliitikat. Kuid rahuküsimust ei otusta mitte üksi tema, vaid samuti ka imperialistlikud riigid. Imperialistlikud riigid aga, ükskõik missuguseid lepinguid nad nõukogude valitsusega ka ei sõlmiks, ei või ega kavatse lõpetada põhimõtteliku vaenu nõukogudevõimu vastu. Peale selle ei ole kallaletungiks Nõukogude Liidule sugugi nõutav *kõigi* imperialistide ühise väerinna loomine. *Kõigi* imperialistide ühise väerinna puudumine ei või sugugi ühelele ehk teistele imperialistlikele bandiitidele takistuseks olla kontrevolutsioonilise sõja algatamist oma peale võtta, lootes, et peale sündinud fakti toimuvad teatud ümbergrupeerumised imperialistlikus leeris. Ja kunagi veel pole kontrevolutsioonilise ja imperialistliku sõja hädaoht nii terav ja otsekohene olnud, kui praegu, eriti seoses Jaapani, Saksa ja Inglise imperialismi praeguse poliitikaga. Seda mitte näha, tähendab üleilmse proletaarsete revolutsiooni vastu kuritööd teha.

Viies oportunisti väljenduse vorm seisab selles, et meie parteid ei oska mitte igakord sotsiaal-faschistide manöövreid tagasi lüüa, kes, kasutades üheltpoolt hulkade viha saksa hitlerliku faschismi vastu ja teiselt poolt nende sümpaatiaid Nõukogude Liidu vastu, püüavad sellest oma imperialismile kasu teenida, õhutades oma kodus rahvuslust. Mõned tšeho-slovakkia seltsimehed satusid selle õnge otsa ja libisesid rahvuslikele seisukohtadele, arvustades kogu Väike-Entente imperialistlikku poliitikat ainult Jugoslaavia ja Rumeenia suurriikliku marurahvusluse alusel, seejuures vaikides suurriiklikust marurahvuslusest oma kodumaal — Tšeho-Slovakkias. Niisugused parempoolsed oportunistlikud vead rahvusluses on eriti hädaohtlikud praegu, mil igalpool õhatakse pöörast natsionalismi ja marurahvuslust selleks, et oma maa proletariaadi ja kodanluse vahel „kodurahu“ jalule seada, sõjakirgi õhutada, proletariaadi revolutsioonilist liikumist kähkida. Niisugustes tingimustes on meie komparteid kohustatud julgelt marurahvusluse vastu võitlema, kartmata *minema vastu voolu*, nagu seda tegid vene enamlased imperialistliku sõja ajal ja pärast seda.

Kuues ja arvult viimane, kuid oma tähtsuse poolest üks esimesi oportunisti avaldusi meie parteides seisab selles, et nad ei oska organiseerida hulgalisi majanduslikke ja poliitilisi võitlusi, tõusta kõrgemale astmele, vastavalt kapitalismi kriisi kõrgemale astmele tõusmisele; ei oska eriti neil maadel, mis on imperialistliku ahela kõige nõrgemad lülid, asetada esikohale hulgaliste poliitiliste streikide organiseerimise ülesandeid majanduslike streikide laialise laine alusel; ei oska majanduslikke ja poliitilisi võitlusi siduda selle võitlusega, mis ajaloo poolt päevakorda seatud, võitlusega võimu pärast; ei oska hulkadele konkreetselt näidata meie programmi, vastandina kapitalistide ja nende sotsialistliku agentuuri programmile; ei oska neil maadel, kus revolutsiooniline kriis kiiremini valmib, juba praegugi hulkade ette seada fashistliku võimu vägivaldse sõjariistus kukutamise väljavaadet. Neil küsimustel meie siin ei peatu, kui võrd neile on pühendatud eriaikikkel.

Meie lõpetame. Kõige suuremad kokkupõrked ja suured klassivõitlused võimu pärast on äärmiselt lähedale jõudnud. Komintern on korduvalt selle peale tähelepanu juhtinud, et meie komparteid jäävad maha

olemasolevatest revolutsioonilistest võimalustest; ta näitas õigel ajal nõrkuste, puuduste ja oportunistlikkude kõikumiste peale mitmeski sektisioonis. Parteide juhatused olid Kominterni näpunäidetega nõus ja võitlesid selle eest, et oportunistlikkudest kõikumistest vabaneda; kuid need puudused ja kõikumised ei likvideeritud paljudel juhtumitel mitte küllalt ruttu ja mitte küllalt otsustavalt, mõnikord aga võeti Kominterni otsused ainult vormiliselt vastu. See ei tohi kauemini nii edasi kesta. Peab selgelt aru saama, et praegu on objektivesed tingimused meie võitluseks ja meie võiduks väga soodsad, kuid et ühes sellega, seoses kõigi vastuolude teravnemisega kapitalistlikus ilmas ja otsustavate võitluste lähenemisega, **kasvab oportunisti hädaoht**. Seepärast peavad meie parteid endid lahinguvõimiks ümber korraldama ja kogu oma jõu ja kogu oma energia kokku võtma, et meie ees seivate määratute ülesannete kõrgusel olla. Meie parteide, kõige esimene ülesanne neis tingimustes on — oportunist kõige kangema tule alla võtta.

„Komm. Intern.“, nr. 33, 1933. a.
(Lühendatud kokkuvõtte juhtkirjast.)

Üleilmse revolutsioonilise kriisi valmimisest ja proletariaadi majanduslike ja poliitiliste võitluste vahekorrast

Rahvusvahelise olukorra hinnangu alusel („kapitalistliku stabilisatsiooni lõpp on kätte jõudnud ja toimub üleminek uude revolutsioonide ja sõdade vooru“) vormuleeris KITK XII pleenum komparteid taktilise peaaulesande järgmiselt:

„...kogu uus rahvusvaheline olukord, — ütles pleenum, — seab kogu teravusega üles küsimuse komparteid praegusaja **põhiülesande** teostamisest: **tööliisklassi ja eksploateeritavate hulkade ettevalmistamine majanduslike ja poliitiliste võitluste käigus eelselvateks võitlusteks võimu pärast, proletariaadi diktatuuri eest.**

Sündmuste käik peale pleenumit kinnitab täielikult, et kõik pleenumi otsused on õiged.

XII pleenumist on möödunud aasta. Üleilmse ajaloolise tähtsusega sotsialismi võidud Nõukogude Liidus, majandusliku kriisi jätkuv süvenemine kapitalistlikus ilmas, revolutsiooni tõusu jätkuv kasv — need on

peapõhjused, milliste tagajärjel üldine kapitalismi kriis on **vahenditult jõudnud oma uuele arenemisastmele**, et kapitalistlik ilm on uue revolutsioonide ja sõdade voorule vahenditult lähedale jõudnud, et valmib üleilmne revolutsiooniline kriis, asetades päevakorda võimuküsimuse, küsimuse võitlusest nõukogudevõimu ja proletariaadi diktatuuri eest.

Praeguse silmapilgu omapärasus seisab selles, et kiired fashiseerimise tempod kõigil kapitalistlikkudel maadel, avaliku fashistliku diktatuuri maksmapanek Saksa maal, kõvenev fashistlik terror, eriti Poolas ja Balkanitel, ei ole kätte jõudnud „reaktsiooni-ajajärgu“ võidurikka kontrevolutsiooni saadus, nagu seda väidavad sotsiaalfashistid, kontrevolutsioonilised trotskistid ja nende agentuur meie ridades — iga sugused oportunistid, vaid on ärahoidvaks kaitsevahendiks kasvava proletaarse revolutsiooni vastu, on kodanuse otsekohene vastus kapitalistlikus ilmas valmivale revo-

lutsioonilisele kriisile. Praegune olukord on kujukaks kinnituseks Marxi sõnadele, et revolutsioon oma edasitungimisel koon- dab kontrevolutsiooni, s. o. sunnib vaen- last tarvitama ikka teravamaid kaitse- ja pealetungivahendeid ja samal ajal loob ikka võimsamaid vahendeid revolutsiooni pealetungiks.

Majandusekriisi neljaastane hävitav areng, kodanliste „majanduse tervendamise“ prog- rammide pankrott, fashistliku terrori määratus ja uue sõja vahenditu hädaoht põhjustab laialiste rahvahulkade rahulole- matuse ja revolutsioonilise viha määratu kasvu nende raskete hädade vastu, mil- lesse neid tõukas kodanlus, ning viib üle- ilmse revolutsioonilise kriisi valinemisele. Ei ole niisugust kapitalistlikku maad, kus sotsialismi ehitamise suure üleilmse aja- loolise tähtsusega võidud Nõukogude Liidus, vastandina kapitalismi ikka enam süve- nevale majanduslikule ja üldisele kriisile, ei seaks töötavate hulkade ette **küsimust võimu üle**, küsimust kahe tee vastupidisuse üle: **nõukogude tee**, — võidurikka prole- taarse revolutsiooni tee kommunistliku par- tei juhtimisel, ainuke tee töörahva pääsmi- seks igasugusest kurnamisest ja rõhumisest, ja teine tee, mis tervel real maadel viib ja on juba viinud fashistliku diktatuurini, tee, mida ette valmistanud sotsiaal-fashism, tee, mis viib töörahva orjastamisele ja ve- risele mahasurumisele, tee, mis viib uutele imperialistlikkudele sõdadele, uute miljon- ite ohyriks toomisele verejanulise imperia- lismi huvides. Iseendi rasketel, kom- parteide poolt valgustatud kogemustel õpivad töötavad hulgad. Rasketes ja ve- ristes võitlustes komparteide juhatusel all vabanevad nad pettekujutustest ja eelarva- mistest, eestkätt demokraatlikkudest pette- kujutustest, millega neid sotsiaaldemokraa- tia aastakümnete kestel toitit. Silmad avanevad ikka suuremal töörahva osal, kes senini oli kurnamise ja survega maha muljutud ja tuumaks tehtud, sotsiaal-fashis- tide ametiühingute äraandlikkude juhtide, pappide, müüdava kodanlise ajakirjanduse poolt petetud, marurahvuslikkude pettejut- tudega ulmastatud ja kuritegelise fashist- liku demagoogia poolt ninapidi veetud.

Revolutsioonilise kriisi valmimise aeg lüheneb ikka enam. Kuid üleilmne rev- olutsiooniline kriis valmib ja saab valmima **ebaühtlaselt**. Seda ebaühtlust põhjusta- vad ka objektiivsed raskused. „Pahem- poolsete“ kõlksudega varjatud oportunist on see, kui eitatakse fakti, et fashiseeru- mine võib ajutiselt üksikutel väerinnaosa- del võitlushoogu vähendada; oportunist

on see, kui eitatakse neid objektiivseid raskusi revolutsiooni arenemiseteel, mida põhjustab kodanlise fashistliku terrori kõ- venemine. Kuid kodanluse fashistlik mä- ratsus mitte ainult ei raskenda, vaid, mis hulga tähtsam, ka **kilrustab** revolutsioo- nilise kriisi valmimist. Seda ei näe, seda eitavad ja selle vastu võitlevad parem- poolsed oportunistid, sotsiaal-fashismi agentuur meie ridades. Tänapäeva töö- listeliikumise ajaloos kogu fashistliku ter- rori aparaadi enneolematu surve — maail- mas ühe kõige paremini organiseeritud kodanluse — saksa kodanluse — surve, mitte ainult ei suutnud Saksamaa revol- tsioonilist proletariaati hävitada ja murda, vaid tekitas proletariaadi viha niisugust hiiglasuurt kokkukuhjumist, et prae- gusel silmapilgul Saksamaal juba algasid ja kasvavad revolutsioonilised meeleaval- dused ja streigid. Neil streikidel ja meele- avaldustel hitlerliku terrori tingimustes on juba praegu suurem revolutsiooniline täht- sus, kui tuhandelistel väljaastumistel nii- nimetatud demokraatia tingimustes. **Saksa- maal on juba alanud ja kasvab uus revolutsiooniline tõus**, mis SKP ette seab ülesande — fashistlikku diktatuuri sõja- riistus jõuga kukutada ja proletariaadi dik- tatuuri maksmapanemise tingimusi ette val- mistada. Vaatamata fashistliku terrori mää- ratule teravnemisele **Poolas**, käivad tööliste hulgaliste streikidega kaasas poola küla revolutsioonilised ülestõusud, mis seab PKP ette ülesande — tööliste, talupoega ja rõhutud rahvaste võitlust ühendada ja keskendada fashistliku diktatuuri rev- olutsiooniliseks kukutamiseks ja tööliste, talupoegade ja soldatite saadikute nõukogu- devõimu maksmapanemiseks. Kiirelt fashiseeruvatel Kesk-Euroopa maadel, nagu näiteks **Tsheho-Slovakkias**, kus sotsiaal- fashistid ise, olles „Burgi“ parteidega koalitsioonis, avaliku fashistliku diktatuuri maksuma panevad, peavad komparteid osa- liste majanduslikkude ja poliitiliste nõud- miste eest peetava hulgalise võitluse alu- sel, millist võitlust komparteid ise juhivad, tööliklassi võimu küsimuse hulkade ette- seadma.

Uus streigiliikumise tõus ja agraarrev- olutsiooni kasv **Hispaanias** seavad sellel Hispaania revolutsiooni uuel ajajärgul HKP ette ülesande astuda kõigi tööliste, töötute ja talupoegade liikumise vormide etteotsa, mchiliseerida hulki kodanluse ja mõisnikkude väevõimu ja kasvava fashismi purustamiseks, viies hulki võitlusele **nõu- kogudevõimu eest**.

Jaapani kangelasliku kompartei ees seisab juba praegu ülesanne imperialistliku sõja kodusõjaks muutmist ette valmistada.

Nõukogudevõim $\frac{1}{6}$ osa üle hiiglasuurest Hiina territooriumist, tema suur edu võitluses Guomindangi rõhujate vastu, keda toetavad kõik imperialistlikud kiskjad — sel on määratu revolutsioneeriv tähtsus terve Hiina ja kõigi asumaade ning poolasumaade kohta. **Nõukogude-Hiina** on selle tõe silmapaistvamaks kinnituseks, et **ainult nõukogud** on suutelised asumaade ja poolasumaade rahvaid imperialistlikust rõhumisest, asumaalisest orjusest ja viletsusest päästma.

Küsimus sellest, kas proletariaat suudab valmivat üleilmset revolutsioonilist kriisi võidurikkaks proletaarseks revolutsiooniks muuta, on leib kõigepealt sellest, kas komparteid oskavad majanduslikkude ja poliitiliste võitluste õige kokkukõlastamisega töölisklassi enamuse juhtimist oma kätte võtta ja laialisi töötavaid hulki viia sõjariistus/ ülestõusule nõukogudevõimu eest.

Komparteididele antud võitluse taktilises seades kriipsutas KITK XII pleenum alla, et:

„proletariaadi majanduslik võitlus... on praegusel ajajärgul kapitalistlikkude maade rõhuval enamikul **pealüli** hulkade viimiseks eelseisvatele suurtele revolutsioonilistele võitlustele,“ et „ainult toetudes hulkade igapäevastele nõuetele võivad komparteid kaitsta ja kindlustada töölisklassi seisukohti, viia teda ikka **kõrgematele võitlusvormidele ja otustavatele lahingutele proletariaadi diktatuuri eest**. Vastavate tingimuste olemasolekul on **hulgaliste poliitiliste streikide** ettevalmistus ja läbiviimine üheks tähtsamaks järjekordseks lülis proletariaadi revolutsioonilises võitluses.“

Peale XII pleenumit on tervel real maal näha tugevat majanduslikkude võitluste tõusu, mis tihti revolutsioonilisteks võitlusteks edasi kasvavad. Mida uut on näha nende võitluste arenemises XII pleenumile järgneval ajajärgul?

Esitüks on uut näha streigiliikumise jätkuvas laienemises, kusjuures mõnel maal on 1933. aasta streigivõitluste rekord-aastaks.

Uut on näha selles, et mõnel maal kannavad streigid suurte võitluste iseloomu. Vaatamata kapitalistide poliitikale, mis selles seisab, et töölisele peale tungida, aga streigilaine laienemist, üleminekut kõrgematele, teravamatele võitlusvormidele ta-

kistada, **tihenevad sel aastal streigid terve tööstusharudes, sealjuures tähtsamates tööstusharudes**. Streigid on äärmiselt vihase ja visa iseloomuga, võitlus kestab kuude kaupa, muutudes tihti üldstreikideks ja levides üle tervete ringkondade.

Teiseks on uus ja kõige iseloomulik streigivõitlustes peale XII pleenumit see asjaolu, et hoolimata majandusekriisi jätkuvast teravnemisest, töölised mitte ainult ei anna vastulööki kapitali metsikule pealetungile, vaid lähevad ise vastupealetungile ja saavutavad võitluses suurt edu. Hiiglasuur on sel aastal **streikide arvu kasv**, mis kannavad otsekohest **pealetungi iseloomu** (niihästi tööliste olukorra parandamise nõudmistest suhtes, kui ka võitluse enda käigus), aga samuti ka **edukalt lõppenud streikide arvu tuntavalt suurenemine**, eeskätt kommunistide kasvanud aktiivsuse ja nende juhtiva osa tõttu streikides. On väga iseloomulik, et need pealetungivad ja edukad võitlused ei leia aset mitte ainult ja mitte niivõrd neil tööstusaladel, kus viimase aasta kestel võib tähele panna teatavat toodangu kasvu, milline kasv kannab sõjalis-inflatsioonilist iseloomu (näiteks tekstiil- ja mäetööstuses).

Töörühvahulkade kasvav streigiliikumine, **pealetungivate ja edukate streikide suur kasv löid pihuks ja põrmuks sotsiaalfaschistide, kontrrevolutsiooniliste trotskistide, parempoolsete ülejooksikute ja oportunistide allavandumise-teooria selle üle, nagu poleks kriisi ajal vastupealetungivad ja edukad streigid võimalikud**. Samal ajal streigid, mis kannavad pealetungimise iseloomu, streigid, mis lõpevad tööliste ainelise võiduga, mitte ainult ei takista kapitalistlikust kriisist väljapääsu püüdeid, vaid paratamata toovad kaasa jätkuva võitluse laienemise, ülemineku kõrgematele, teravamatele ja revolutsioonilistele võitlusvormidele, kuna nende kasv praegustes tingimustes on võimsaks teguriks, mis kiirendab revolutsioonilise kriisi kasvu.

Kolmandaks näeme uut selles, et veel rohkem kui enne XII pleenumit, on kasvanud **proletariaadi majanduslikkude ja poliitiliste võitluste revolutsiooniline iseloom**. See väljendub majanduslikkude võitluste enese kasvanud revolutsioonilises tähtsuses, kuivõrd just kapitalismi relatiivse stabilisatsiooni lõpuga lõppes ka niinimetatud sotsiaalsete uuenduste ajajärk, kui võitlus hulkade kõige elementaarsete tarvete eest sunnib neid „kapitalismi olemasolu põhialustega kokku põrkama“ (XII pleenum), kuivõrd majanduslikud

streigid faschistlikkudel ja tervel real faschiseeruvatel kapitalistlikkudel maadel on seaduse poolt keelatud. See võitluste kasvanud revolutsiooniline iseloom väljendub samuti majanduslikkudena tekkinud streikide kiires edasikasvamises poliitilisteks streikideks, majandusliku ja poliitilise streigi ühinemises, kui töölised **ühtaegu seavad üles majanduslikud ja poliitilised nõudmised**, veel suuremas majanduslike ja poliitiliste streikide läbipõimuvuses, kiiremas üleminekus üldstreikidele ja streikidelt revolutsioonilistele uulitsameeleavaldustele, barrikaadivõitlustele kogu kodanluse vägivallaaparaadi vastu. See leiab omale ka väljenduse nende streikide kasvanud erikaalus ja revolutsioonilises tähtsuses, mis algavad kui poliitilised streigid uulitsa-väljaastumistes, töötute näjamarssides, ja lõpuks väljendub see nende streikide hüglasuures revolutsioneerivas mõjus talurahva ja linna töötavate hulkade peale, millise mõju on proletariaadi klasivõitlused eriti nüüd omandanud.

Võitluste revolutsiooniline iseloom erineb viimasel ajal võitlusvormide mitmekesiduse poolest, ikka uuemate, seejuures teravamate võitlusvormide esileilmumisega, milliste hulka tuleb eestkätt arvata **vabrikute vallutamist**, mis tihti toovad kaasa hulgalised sõjakad kokkupõrked ja päris lahingud politsei ja sõjavägedega (Poola, Rumeenia); töötute näjamarssid, mis on seotud teravate võitlusvormidega ja mis väljenduvad sõrgiainete, riiete, sõe konfiskeerimises hulkade poolt suurtest magasinidest, ladudest jne (Poola), kokkupõrgetes politseiga jne; poliitilised streigid, mis seotud poliitiliste meeleavaldustega; töölise omakaitse rühmade sõjariistus lahingud faschistlike löökrühmadega, faschistlike streigimurdjatega, osalised barrikaadivõitlused jne.

Teatud määral uutviisi peab praegu seadma küsimuse majanduslike ja poliitiliste võitluste arendamise üle, nende võitluste omavahelise vahekorra üle; uutviisi peab praegu küsimuse üles seadma massilise poliitilise streigi kohta.

See, mis viimasel ajal iseloomustab kodanliste valitsuste „kriisivastaseid“ **faschistlike abinõusid**, langeb lähemal ajal veel raskemal hulkaade turjale: sunduslik vahekohus, erakorraliste streigivastaste seaduste maksmapanek, töötutele abiandmise likvideerimine ja „sundusliku töö laagrid“, lühendatud tööaeg sisseseadmine, töö pöörane pinevus ja valitsuse abinõude süsteem palga edaspidiseks alandamiseks, talurahva orjastamine kapitalistlike mo-

nopolide poolt ja maksukoorma suurendamine, kodanliste valitsuste inflatsioonipoliitika, mis kiirendab rahvahulkade vaeseksjäämist ja majanduslikku lagunemist, kiirendab uue imperialistliku sõja ja kõigepealt kontrevolutsioonilise sõja ettevalmistamist Nõukogude Liidu vastu.

Neis tingimustes, kus faschism muutub kapitalistlikkudel maadel rahvusvaheliseks sihtpüüdeks, kus monopolistlik kapital teostab oma pealetungi ikka enam riiklike terroritlike abinõude varal, neis tingimustes (**ja seda näitasid juba läinud aasta kogemused**) viib majanduslike võitluste arendamine töölisi kokkupõrgetele kõigi kodanluse jõududega ja tema riigiparaadiga, sotsiaaldemokraatidega ja reformistliku bürokraatiaga ja seab meie ette ülesande töölise võitlust igapäevaste nõudmiste eest veel rohkem revolutsiooniliseks teha, teda **laendada**, tõsta teda kõrgemale astmele, muuta teda vahenditaks poliitiliseks võitluseks kapitalistliku süsteemi, kapitalistliku riigi vastu.

Eriti suure ajaloolise tähtsuse omandab miljonite töötute organiseerimine võitluseks nende igapäevaste huvide eest (abiraha, sotsiaalne kindlustus, sunduslikud tööd jne), milline võitlus neid kodanlike riigiga otsekohesele kokkupõrkele viib. Ülesanne seisab selles, et minna kõrgematele, teravamatele võitlusvormidele (toidutagavarade, riiete, kütte konfiskeerimised hulkade poolt), sidudes töötute väljaastumisi kogu proletariaadi ja töörahva võitlusega kriisist revolutsioonilisel teel välja- pääsu eest.

Rohkem kui enne on vaja võitlust leiva ja töö eest siduda ja ühendada võitlusega poliitiliste nõudmiste eest, võitlusega streigivabaduse, hulgaliste proletarsete organisatsioonide, töölise ajakirjanduse vabaduse eest ja, mis eriti tähtis, võitlusega faschismi püüete vastu, mis sihitud sellele, et proletariaadi eelväge — komparteid purustada. See võitlus, kus töölised ühtaegu nii majanduslikud kui poliitilised nõudmised üles seavad, on kõige tähtsamaks hoovaks ühise võitlusväerinna loomiseks kommunistide juhatusel all.

Poliitiliste võitluste arendamine majanduslike streikide laialisel alusel, samuti ka juhtimise organiseerimine streikides, mis algusest peale algavad kui poliitilised streigid (politsei verise vägivalla, jultunud faschistliku terrori vastu jne), on silmapilgu kõige tähtsamaks löökülesandeks.

Seejuures on just praeguse ajajärgu kohta eriti tähtis V. I. Lenini näpunäide

majandusliku ja poliitilise võitluse vastastikusest sõltuvusest, et:

„ilma nende lähedase siduvusega pole tööpoolest laialine ja tööpoolest hulgaline liikumine võimalik“ (XV k., lhk. 44); et liikumise jõud pealetungi ajajärgul seisab nimelt selles, et poliitilised streigid organiseeritakse majanduslike streikide laialisel ja sealjuures mitte vähem tugeval aluspinnal. Teesides revolutsioonilise tõusu üle 1912. a. rõhutas Vladimir Iljitsh veel kord, et:

„...majandusliku ja poliitilise võitluse vormide ühendamise ja läbipõimimise kõik kujud on võimsa liikumise tingimuseks ja tema tagatiseks, luues hulgalise revolutsioonilise streigi“ (XVI k., lhk. 228).

Kapitalistlike maade enamuse kiire faschiseerumine, mis kõik kurnamise ja rõhumise vormid teravaks ajab, kuid ühtaegu ka kõik klassivõitluse vormid teravaks ajab, sunnib ja saab sundima ikka tihemini arendama hulgalisi poliitilisi võitlusi.

Hiiglasuure tähtsuse omandavad tänapäev hulgalised poliitilised väljaastumised, eriti seoses imperialistide sõja ettevalmistuse kõvendamisega ja imperialistlike sõdadega, mida juba peetakse (Kauge-Idas). Paljastades kõiki uue imperialistliku sõja ja Nõukogude Liidu vastu kavatsetava kontrrevolutsioonilise sõja ettevalmistuse saladusi, paljastades pöörast relvastuse kasvu, marurahvuslikku tagakiusamist ja patsifistlikku pettust, eeskätt oma „isamaa“ kodanluse poolt, peavad kommunistid veel otsustavamalt asuma hulgaliste poliitiliste sõjavastaste streikide organiseerimisele, ühendades neid teiste sõjavastaste hulgaliste aktsioonidega (sõjavastuse vedamise seisapanek, sõdivate imperialistlike riikide sõjatellimiste täitmise nurjaajamine, hulgalised meelevaldused sõjaväe manöövrile vastu jne).

Hulgalise poliitilise streigi meetod on töölisklasside võitnud suurt poolehoidu. Nimelt sellega on seletatav, miks sotsiaalfaschistid praegu „pahempoolset“ manöövrit tarvitavad, mängides üldstreigi loosungiga. Kommunistide ülesanne seisab selles, et oma poliitilise aktiivsuse maksimaalse kõvendamise läbi, ühise väerinna arendamise alusel altpoolt, võitluses hulkade igapäevaste nõudmistega eest kõvendada oma algatust hulgaliste poliitiliste võitluste organiseerimises ja iseseisvas juhtimises. Sel korral, kui masside surve all sotsiaalfaschistidel korda läheb üldstreigi vormilist väljakuulutamist oma kätte haarata, on kommunistide ülesanne — voi-

delda streigi juhtimise eest, sotsiaal-faschistide sabotaashi ja äraandmise vastu, võitluse süvendamise ja teravamaks ajamise eest.

Asi seisab praegu selles, et poliitilised streigid, poliitilised võitlused peavad esiplaanile astuma ja astuvad, peavad ülekaaluvateks muutuma ja muutuvad, ja kommunistide ülesanne seisab selles, et neid poliitilisi võitlusi organiseerida veel laialisemate, veel tugevamate hulgaliste majanduslike võitluste alusel. Töölisklassid õpivad kogemuste najal, et ei saa seisukohti, mis juba kätte võidetud, kinni pidada, kui ei minda edasi kõrgematele võitlusvormidele, et igale kapitalistide pealetungile järgneks uus, veel tugevam pealetung (vahest ka kaudsel teel), kusjuures riiklik terror ja vägivald peavad veel valjumini ja teravamini tarvitusele võetaks.

On juba praegu vaja näha hulgaliste streikide sidet kõrgema võitlusvormiga — ülestõusuga, veenda töölisklassi ülestõusu vajaduses ja neid selleks ette valmistada, eeskätt töölisklassiga veel enam sidet kõvendades, igapäev peetava visa võitluse kaudu töötavate hulkade, töötute, töötava noorsoo ja kurnatava talurahva elu kõigi küsimuste alal.

Valmiv, **ebaühtlaselt** valmiv üleilmne revolutsiooniline kriis seadis päevakorda võitluse nõukogudevõimu eest. Kapitalistliku ahela kõige nõrgemates lüliks peavad kommunistid kõigis majanduslike kudedes ja poliitilistes võitlustes võimu küsimuse hulkade ette seadma. Nendel maadel peavad meie parteid juba praegu tingimusi ette valmistama otsustavateks võitlusteks, kodanluse diktatuuri sõjariistus kukutamiseks.

Kõigi maade komparteid peavad praegu igapäevases hulgalises revolutsioonivõitluses käigus igale proletariaadile, igale talupojale teatavaks tegema nõukogulise revolutsioonilise kriisist väljapääsu programmi, sotsialismi programmi, mis kehastatud Nõukogude Liidu proletariaadi üleilmse ajaloolise tähtsusega võitluses, programmi, mis on iga üksiku maa jaoks konkretiseeritud. Meie juhtsõnad, meie nõudmised peavad saama ja võivad igalpool saada kõige lähedamateks, kõige omasemateks miljonitele ja miljonitele töötavatele, sest nad, need juhtsõnad ja need nõudmised, on õiged, sest et elu ise kinnitab nende õiglikkust hulkadele igapäev.

Kommunistid peavad hulkadele näitama, et meie kriisist pääsmise programm pole mitte ainult õige, vaid et nad teostavad

selle viibimata peale kapitali ikke kukutamist, kohe niipea kui proletariaat nõukogudevõimu oma kätte võitnud.

Kurnajate jõud seisab nende käes olevates valmistamisvahendites ja pankades.

Proletariaadi diktatuur murrab selle jõu igaveseks ajaks, võtab röövitud varandused tagasi, konfiskeerib vabrikud, maa ja pangad.

Kapitalistid panevad ühe vabriku teise järgi kinni ja mõistavad miljonid töötud näljasurma. Järgmisel päeval peale võimuvõtmist teevad kommunistid vabrikud, kaevandused, metallitehased lahti, murravad kapitalistide vastupaneku ja sabotaashi ja annavad kõigile töötutele tööd. Fascistid ajavad töötava noorsoo sunnitöö laagritesse. Peale võimuvõtmist avavad kommunistid töötavale noorsoole tee koolidesse ja vabale, teadlikule ja valmistuslikule tööle ja saavad sunnitöö laagritesse kõik parasiidid, kurnajad, sandarmid ja rahvahulkade rõhujad. Proletariaadi lapsed käivad kalsudes ja paljajalu. Järgmisel päeval peale võimuvõtmist konfiskeerivad kommunistid nõukogude valitsuse dekreediga proletariaadi riigile riiete, pesu ja jalanõude vabrikud, suured magasinid ja annavad riided ja jalanõud neile, kes kalsudes ja paljajalu käisid. Sajad tuhanded proletariaadid hukuvad valitsuses töolistekasarmutes, urgastes, keldrites ja põõningutel õhu ja ruumi puudusel; nõukogudevõim kommunistide juhatusel konfiskeerib suured hooned, lossid ja suvemajad ja asetab need sinna elama, kel pole uluulust; ta sunnib väikekodanlasi, kellel suured korterid kasutada, nendega ruume jagama, kellel pole peavarju.

Vaene talupoeg kannatab nälga, ta ei suuda end elatada väiksel maalapil, mis tihti isegi tema kõige väiksemaid tarvitusnõudeid ei rahulda. Kommunistid konfiskeerivad kohe peale võimuvõtmist mõisnike, kirikute ja riigi maad ja annavad need ilma tasuta talupoegadele. Nõukogudevõim annab rõhutatud rahvastele enesemääramise õiguse kuni riigist lahkulõõmiseni.

Kodanlusel on kasutada vägev aparaat, mis miljonid ekspluateeritavad sõnakuulmises ja hirmus hoiab. Proletariaadi diktatuur lõhub kodanlise riigiparaadi pihuks ja põrmuks, võtab kodanluselt ja tema faschistlikkudest palgalistelt mõrtsukatelt sõjariistad käest, relvastab töörahva ja loob tugeva teraskindla sotsialistliku ühiskonna tugisamba — töölise ja talupoegade punaväe, kõigile kurnajatele ja sõdikutele hirmuks. Kommunistid peavad hulkaadesse

minema kapitalistlikust kriisipõrgust väljapääsemise võitlusprogrammiga. Kui meie programmi juhtsõnad saavad miljonite omaks, siis muutuvad nad äravõitmatuks materjalseks jõuks. Igapäevast majanduslikku ja poliitilist võitlust organiseerides on vaja meie programmi ümber, mis on ainuke näljast, viletsusest, tööpuudusest ja kurnajate vägivallast väljapääsmise programm, koondada võitluseks võimu eest töölisklassi ja kurnatavate talupoegade otsustavat enamust ja neile sisendada usku oma jõusse.

Meie revolutsiooniline kriisist väljapääsmise programm ei või paljas propäanda olla, mis igapäevases võitlusest eraldatud. Ta peab oma konkreetsete nõudmistega olema vastav iga üksiku kapitalistliku maatingimustele. Ta peab konkreetset näitama, kuidas need iga maa erilised raskused, millega spekulatsioonid sotsiaal-faschistid hulki revolutsioonist tagasi hirmutavad, kõrvaldatud saavad. Ta peab hulki nende igapäevase võitluse käigus valmistama ja veenma kapitali pealetungi vastu. Ja, vastupidi, kõige uuemad ja aktuaalsemad hulka nõudmised, millistest on vaja kinni haarata, et neid tõepoolest arendada ja juhtida, ning igapäevast võitlust laiendada, peavad revolutsioonilise kriisist väljapääsu programmi juurde viima, mis kogu töölisklassi edasi kannab ja teda tõstab võimu pärast peetava teadliku võitluse astmele. See on tänapäev kõige tähtsam.

Praegustes tingimustes, mil üleilmne revolutsiooniline kriis kiiresti valmib, mil kommunistide ülesanded on määratult kasvanud, selles klassivõitluse kõigi vormide teravnemise olukorras on komparteid saavutanud suuri ja olulisi võite, kuid pole veel üle saanud sellest mahajäämisest võitluses kodanluse, tema faschistliku diktatuuri vastu, võitluses tema sotsiaalse peatoe — sotsiaal-faschismi vastu, võitluses töölisklassi enamuse oma poole võitmise eest, millele XII pleenum tähelepanu juhtis. Komparteid pole sellest mahajäänud olekust üle saanud, mille peale XII pleenum tähendas ja mis avaldus üleminekul peasjalikult agitatsiooni ja propaganda meetoditelt organisatsioonilistele meetoditele majanduslike ja poliitiliste võitluste ettevalmistamises, oma mõju organisatsioonilises kindlustamises ja kõigepealt küsimuses töö konstrueerimise üle suurtes ettevõtetes, töö kõvendamises reformistlikkudes ametiühisustes jm. Ja ei saa likvideerida seda komparteid mahajäämist, ilma tule kõvendamiseta ja halastamatu võitluseta kahel väerinnal selleks, et opor-

tunismi kõigis tema vormides, ja kõigepealt avalik parempoolne oportunist ära võita. Seepärast on praegustes tingimustes, mil ilm on astumas uude revolutsioonide ja sõdade voo, mil revolutsioonilise proletariaadi mahasurumise meetodid ja sotsiaal-faschistide manöövrid on äärmiselt tugevnenud, nimelt praegustes tingimustes on **parempoolne oportunist rohkem kui kunagi varem peahädaoht.**

Milles väljendub praegu parempoolne ja „pahempoolne“ oportunist proletariaadi majanduslike ja poliitiliste võitluste küsimuses?

Parempoolne oportunist avaldub suurenevates majanduslike ja poliitilistes võitlustes kõigepealt partei juhtivast osast lahtiütlemises ühise väerinna moodustamisel nendes võitlustes, katsetes partei nagu kinni mätsida ning sotsiaal-faschistidega blokki luua, ühist väerinda luua ülevalt poolt; ta tuleb ilmsiks vastupanekus proletariaadi võitluste laiendamisele ja ühendamisele, majanduslike võitluste tõstmisele teadliku poliitilise võitluse tasemele; majanduslike ja poliitiliste võitluste ühendamise läbipõimimise vajaduse allahindamises, selle eitamises, et osa streike võivad kohe algada kui poliitilised streigid; lõpuks väljendub ta hälvakspanevas, pedantses suhtumises uutesse teravatesse võitlusvormidesse, hulgaliste poliitiliste võitluste allahindamises ja eitamises praegustes tingimustes, sabassõrkimises ja kitsas ökonomismis üldstreigi ja sealt sõjariistus ülestõusule ülemineku ettevalmistuse küsimustes. Need seaded järgnevad parempoolsetel oportunistidel selle tõsiasi allahindamisest ja eitamisest, et on valmimas üleilmne revolutsiooniline kriis, nende saatusliku käigu tunnustamise seadest faschismi paratamata võidu kohta (faschismi ajajärk), nende seadest, et faschismi väerinda olevat võimata läbi murda avalikkude hulgaliste väljaastumistega, enne kui faschism ise on ära iganenud, nende kapituleerimisest kodanluse ees.

„Pahempoolne“ oportunist leiab oma väljenduse suurenevates majanduslike ja poliitilistes võitlustes altpoolt loodava ühise väerinna taktika hälvakspanu ja allahindamises, reformistlike ametiühisustes töötamise kogu tähtsuse allahindamises, osaliste majanduslike ja poliitiliste nõudmiste eest peetavate võitluste arendamise vajaduse allahindamises, majandusliku võitluse revolutsioniseeriva tähtsuse allahindamises, selle võitluse eemalekiskumises poliitilisest võitlusest või viimasele vastuseadmises, ehk avantüristlikus

mängus sõjariistus ülestõusuga sel korral, kui ei subjektiivsed ega objektiivsed tingimused ei ole selleks veel valminud jne. Need pahempoolsete oportunistide seaded järgnevad sellest, et nad objektiivseid raskusi revolutsioonilise kriisi arenemises eitavad, et nad sektantlikult loobuvad enamlikust tööst hulkades, mis vajalik on nendest raskustest ülesaamiseks, kuna see loobumine teiselt poolt viib samuti allavandumisele klassivaenlase ees.

Viimasel ajal peetud majanduslike ja poliitiliste võitluste kogemused signaliseerivad nüüd kõigepealt avaliku parempoolse oportunisti hädaohtu kõvenemisest.

Kõvendades halastamatut võitlust „pahempoolsete“ oportunistlike teooriatega selle kohta, et nüüd on võitlusel töölisklassi osaliste nõudmiste eest lõpp, teooriaga, mis osaliste võitluste revolutsioniseerivat tähtsust alla hindavad, teooriaga, mis seda alla hindavad, et hulgalised poliitilised võitlused peavad toetuma majanduslike võitluste veel laiemale ja kindlamale **alusele**, et just selles saab seisma revolutsioonilise tõusu **jõud**, — peame meile samal ajal kuulutama halastamatut võitlust parempoolsetele oportunistlikele teooriatele üldstreigi ja hulgaliste poliitiliste võitluste organiseerimise küsimuses, mis väljenduvad sabassõrkimises ja nende küsimuste labases ökonomistlikus käsitamises.

Hulgalise revolutsioonilise võitluse teravnemist alla hinnates, kõigi uute võitluseviiside kooskasutamise ja tingitud oleku dialektilisest sidemest mitte aru saades opereerivad oportunistid sabassõrkimiskeemidega. Tähtsate sabassõrkimiskeemide hulka on vaja arvata vaade majanduslike võitluste peale, nagu kujutaksid need proletariaadi võitluse isoleeritud, kinnist ajajärku, milles olevat vaja enne lõpuni minna, s. o. nijkaugele, kuni majandusliku võitlusesse pole tõmmatud kõik töölishulgad teatud kohas (linnas, maakonnas), ja alles peale seda võivat alustada poliitilisi streike ja hulgalisi poliitilisi väljaastumisi.

Oportunistid samastavad poliitilise streigi küsimuse **ainult** majanduslike streikide poliitilisteks streikideks edasikasvamise probleemiga, seda alla hinnates, et meil on ühtaegu tegemist ka vastupidise nähtusega, s. o. poliitiliste streikidega, mis vahelduvad kogu majanduslike streikide lainega.

Oportunistide kitsas ökonomism väljendub veel selles, et nad ei näe, et terve rida hulgalisi revolutsioonilisi streike on juba algusest peale poliitilised streigid, mis

kogu oma teravusega on sihitud fashistliku riigi, kodanluse riikliku võimu vastu, et terve rea streikidega käivad kaasas hulgalised sõjalised aktsioonid, mis ühendavad tööliklassi majanduslikke ja poliitilisi nõudmisi, mis kompartei juhtimise all võivad viia otsustavate lahinguteni kogu revolutsioonilise kriisist väljapääsu programmi eest, võitlusteni kodanluse diktatuuri sõjariistuse kukutamise eest. Poliitilise võitluse kõigi ja igasuguste vormide kõvendamine ei tähenda sugugi võitluse nõrgenemist kurnatavate hulkade igapäevaste nõudmiste eest, vaid, vastupidi, suurendab selle võitluse hoogu, ergutab ja tõmbab võitlusesse töörahva kõige enam allasurutud ja mahaäänud kihid.

Võrdlemisi hiljuti, veel enne XII pleenumit esitasid mõned seltsimehed väite, et veel ei olevat üldse selleks aeg tulnud, et poliitilise üldstreigi küsimustega tegemist teha, et see tähendavat luua midagi „panacea“¹ sarnast jms. Aga elava, hulgalise võitluse praktika on just vastupidi näidanud ja näitab, kuivõrd teravaks ja aktuaalseks on see küsimus muutunud. Hädaoht seisab nimelt oportunistlikus üldstreigi ebajumaldamises, üldstreigi sõjariistus ülestõusu ettevalmistamisega sidumise

vajaduse allahindamises ja tema allutamises ülestõusule.

Vead üldstreigi kui sõjariistus ülestõusu ettevalmistamise tähtsuse allahindamises leidsid hiljuti aset Poola komparteis. PKP KK andis otsustava vastulöögi sihtpüüetele, mis partei üleskutsetesse, seoses üldise demonstriativse streigiga sotsiaalse kindlustuse jäänuste likvideerimise katse vastu, püüdsid juhtsõnu sisse tassida, nagu: „Elagu üldstreik kuni võiduni!“ ehk „Üldstreigiga kukutame vabrikantide ja mõisnikkude valitsuse!“ Kui esimene, väliselt „radikaalne“ juhtsõna külvab oportunistlike pettekujutusi kaudselt, siis teine teeb seda otsekohe, nimelt, et fashismi võimu olevat võimalik kukutada ainuüksi üldstreigi abil.

Halastamatus võitluses kahel väerinnal, purustades oportunisti kõigis tema vormides ja avaldustes, ja kõigepealt avalikku parempoolset oportunisti, kui peahädaohtu praegusel ajajärgul, saavad komparteid oma mahaäänud olekust üle ja suudavad kõige laiemaid hulki viia võidurikale revolutsioonile nõukogudevõimu ja proletariaadi diktatuuri eest.

„Komm. Intern.“ nr. 33, 1933. a.

(Lühendatud kokkuvõtte juhtkirjast.)

Van-Min²

Kantoni kommuuna kuues aastapäev

11. detsembril 1927. a. kirjutas Kantoni proletariaat ühes revolutsiooni poole ületulnud õppepõlguga Hiina kompartei juhatuse all ühe kõige kuulsama ja kõige kangelaslikuma lehekülje rahvusvahelise kommunistliku liikumise ajalukku.

Kangelaslikud kommunaarid kukutasid Kantonis sõjariistus ülestõusu teel reaktsiooniliku kodanluse ja mõisnikkude valitsuse. Kantoni kommunaarid panid esimest korda mitte ainult Hiina vaid ka kogu Ida asumaade ajaloos maksma **nõukogudevõimu** ja löid esimesed tööliste ja talupoegade punaväeosad. Vaatamata oma lühiajalisele kestvusele (kolm päeva), töötas Kommuun läbi ja kuulutas välja revolutsiooni põhiprogrammi **töölistele** (8-tunniline tööpäev, palga suurendamine, sotsiaalne kindlustus, riigiabi töötutele, punaste ametiühisuste organiseerimise vabadus jne), **talupoegadele** (kogu mõisnikkude maa konfiskeerimine ja tema üleandmine väike-

maaga ja ilma maata talupoegadele, talupoegade relvastatud enesekaitse organiseerimise vabadus jne), **soldatitele** (nende palga tõstmine, neile õiguse andmine maa saamiseks, punaväe loomine jne) ja **linna kehvikutele** (kõikide kuomindangi maksude likvideerimine ja ühtse progressiivse tulumaksu maksmapanek jne).

Kantoni kommuun deklareeris erilise kindlusega oma revolutsioonilikkude välispoliitikat — liitu NSVLiduga, proletariaadi ja kogu ilma rõhutatud rahvastega — võitluseks imperialismi võimu kukutamiseks kogu Hiinas.

Kantoni kommuun näitas oma revolutsioonilikkude sammudega Hiina töötavatele hulkadele seda vastuvaidlemata ajaloolist tõe, et „ainult nõukogud võivad Hiinat lõpulikult lagunemisest ja viletsusest päästa“ (Stalin).

Kuid imperialistide ja kontrrevolutsiooniliku kuomindangi sõjalised jõud andsid

¹ Igal puhul kõlbav abinõu. — Toim.

² Sm. Van-Min on Hiina K.P. esindaja Kominterni Täidesaatekomitees. — Toim.

raske hoobi nõukogude Kantonile. **Noor Kantoni kommuun uputati Kantoni kommunaaride, tööliste ja talupoegade veresse.**

Kantoni kommuuna timukad — imperialistid ja kuomindanglased teatasid oma võitu pühitsedes, et neil korda läks „**nõukogude revolutsiooni igaveseks hävitada**“. Nende sabarakud — trotskistid — tshendusjuistid¹ kordasid oma peremehe käsul seda laulu, et „**revolutsioon ja kompartei on Hiinas lõpulikult võidetud!** Hiinas on alanud kapitalismi kiire arenemise ja imperialistide ning kuomindangi võimu stabiliseerumise uus ajajärk!“

Kuid Kommunistlik Internatsionaal ja Hiina kompartei ütlesid kindlalt ja vankumatult Hiina ja kogu ilma töötavatele hulkadele: „**Kantoni ülestõus, mis oli Hiina proletariaadi kangelaslik järelvaelahing hiina revolutsiooni möödunud ajajärgul, jääb juhatuse suurte vigade peale vaatamata revolutsiooni uue, nõukogulise arenemisejärgu lipuks**“ (Kominterni VI kongressi resolutsioonist, 1928. a.).

* * *

Sellest on möödunud kuus aastat, kui Kantoni töölisel kommuuna välja kuulutasid. Kõik sündmused selle möödunud kuue aasta kestel ja praegune olukord Hiinamaal kinnitavad hiilgavalt Kominterni ja Hiina kompartei ettekuulutuste õigesust. Nende kuue aasta sündmused löid pihuks ja põrmuks kontrrevolutsiooni alatu laimu.

Isegi kõige mustematel reaktsioonlaastatel (1927—1929. a.) hoidsid Hiina töölisel ja talupojad kompartei juhtimise all kindlalt kõrgel punast nõukogude lippu; teda kõvasti oma tugevates, rakkus kätes pidades.

1930. a. algas Hiinas uus revolutsiooniline tõus, mis tõi nõukogude revolutsioonile võidu maa kõige suuremates provintsid.

1933. a. on Hiinas revolutsioon, sõda ja interventatsioon. **Hiina nõukogude vabariik on de-facto olemas, ja tema vaenlased on sunnitud temaga arvestama, vastu imperialistide, kontrrevolutsiooniliku kuomindangi ja endid hulkade ees paljastanud trotskistide tahtmist.**

Hiina revolutsioon on muutunud tõepoolest üheks maailmarevolutsiooni otsustavamaks teguriks. Hiina ajaloo kuue aasta pikkune järk on täis, vihast võitlust revolutsiooni ja kontrrevolutsiooni, nõukogude ja kuomindangi süsteemide vahel.

Selle kuueaastase võitluse tulemused on nüüd laialt tuntud.

Väiksed, laiialiolevad, peaaegu relvastamata punased partisaanide salgad on muutunud neljasajatuhandelliseks, võimsaks, hästi relvastatud korralikuks tööliste ja talupoegade punaväeks. Rohkem kui 600 tuhat relvastatud punakaardlast. GPU kümnetuhandelised terasest väesalgad ja hiina revolutsiooni kuulsad noored soldatid — „noorkaardlased“.

Väiksed nõukogude kolded, mis peituksid kaugel mägedes ja küldes, on nüüd muutunud suurteks nõukogude raionideks, on ühendatud Hiina nõukogude vabariigi laialise maa-alaga.

Kõik revolutsiooniliku programmi seisukohad ja nõudmised, mis Kantoni kommuun välja kuulutas, on mitte ainult edasi arendatud, laiendatud ja konkretiseeritud nõukogude vabariigi põhiseadustes ja dekreetides, mida kinnitas esimene ülehiinane tööliste, talupoegade ja punaväe saadikute nõukogude kongress². Neid seadusi teostatakse täielikult ja järjekindlalt terve nõukogude Hiina territooriumil.

Nüüd on isegi Hiina revolutsiooni vaenlased sunnitud avalikult seda tõsiasja tunnustama, et nõukogude Hiina valitsus on ainukene täiesti rahvalik ja hiilgavalt organiseeritud valitsus terves Hiinas. Kuid vaenlased peavad sunnitult tunnustama ka seda tõsiasja, et ainult nõukogud ja punavägi võivad Hiina rahvale täielikult ja lõpulikult rahvusliku ja sotsiaalse vabaduse kätte võita!

Mis on sündinud selle 6 aasta kestel kuomindangi Hiinas?

Hiina kolm kõige suuremat põhja-ida provintsi (Mandshuuria) kaks Sise-Mongoolia provintsi (Shebe ja Tshachar) vallutati Jaapani imperialistide poolt kontrrevolutsiooniliku kuomindangi juhtide Tschang-Kai-Schi, Tschang-Sjue-Ljäni ja Huang-Fu otsekohesel kaasabil.

Põhja-Hiina hiiglasuured maa-alad on teenistusevalmilt „antud“ Jaapani imperialistidele, kes selles Hiinamaa osas absoluutse sõjaväelise kontrolli maksma panid. Kuomindangi müüdavad ja allavanduvad koondised leiavad oma alatus tegevuses igal juhtumil ühise „südamliku keele“ mitte ainult Jaapani kiskjaliku imperialismiga, vaid samuti ka teiste imperialistidega.

Tiibeti, Tschuang-bjanija osa Junnani provintsi müüs Tschang-Kai-Schi grupp faktili-

² Esimene kongress tuli kokku 7. novembril 1931. a. Schuitsini linnas — praeguses Hiina nõukogude vabariigi pealinnas.

¹ Nende juhi Tshen-Du-Sju nime järgi. — Tõlk.

selt Inglise imperialistidele. Prantsuse imperialistid okupeerisid 9 Korallisaart Lõuna-meres Nankini valitsuse vaikival nõusolekul. Sõnj-Tsjanis on käimas avalik inglise-japani imperialistlik võitlus sõjalis-poliitilise kontrolli pärast selles Hiina hiiglaprovintsis.

Inimsoo ajalugu ei tunne alatumat rahvuslikku äraandmist.

Sel alal on kontrrevolutsioonilik Kuomindang saavutanud ennekuulmata „võitused“. 100 miljoni inimest nälgib, kümned miljonid on töötä; 10 miljardi on võlga, sinna juurde ennekuulmata häbematu rahva röövimine maksude ja sandipalga näol (ja ka otsekohe röövimine) — on toonud kuomindangi Hiinale need unustamata kuus aastat.

Viimased sündmused Fu-Tsjäni provintsis näitavad selgelt seda sügavat lagunemist, mida praegu kontrrevolutsioonilik Kuomindang läbi elab. Need sündmused annavad ühteaegu ka tinnustust laialiste rahvahulkade, soldatite ja isegi teatud osa Hiina militaristide sõjaväe alama ja keskmise juhtiva koosseisu kiirest revolutsioneerumisest.

* * *

Täna, Kantoni kommuuna kuuendal aastapäeval avatakse Schuitsinis, Hiina nõukogude vabariigi pealinnas, II ülehiinaline tööliste, talupoegade ja punaväe saadikute nõukogude kongress.

Kongressi ülesandeks ei ole mitte ainult kokkuvõtet teha Hiina nõukogude vabariigi võitude üle poliitilisel, sõjaväelisel, majanduslikul ja kultuuri alal. Kongress arutab läbi küsimused, kuidas mobiliseerida laialised töötavad hulgas nii nõukogude raioonides kui ka väljaspool, militaristide 6. sõjakäigu kõige kiiremaks ja täielikumaks purukslõõmiseks ja võtab samuti vastu terve rea konkreetseid otsusi neljasajamiljonilise Hiina rahva kõige põlevamate eluküsimuste kohta.

Kongress töötab välja revolutsioonilikud abinõud selleks, et Hiina rahvas saaks maad, leiba, tööd, kultuuri ja vabadust, et ta enam kunagi ei kannataks veepuudust, põua, omavaheliste sõdade, taudide, oopiumi, terrori, vangistuste ja maksude ikke all.

Juba viimase kahe aasta kestel on Hiina nõukogude vabariik faktide najal kogu Hiinale ja tervele ilmale kui iseseisev rahvavabariik oma võimu näidanud. Teine ülehiinaline nõukogude kongress tõstab Hiina nõukogude vabariigi autoriteedi kahtlemata veel kõrgemale.

Täna, Kantoni kommuuna kuuendaks aastapäevaks on kangelaslik Hiina puna-

vägi Hiina kompartei enamliku juhtimise all uusi võitused saavutanud kuomindangi vägede üle, kes Nõukogude-Hiina vastu kuuenda sõjakäigu välja saatnud. Need on enneolemata võidud, sest et:

1) punavägi selle lühikese aja jooksul (alates septembrist) võitluses kuomindangi hiiglasuure väe vastu on võitused saanud nii Põhja-Tsjänsis kui ka tervel väeliinil teistes kohtades (Fu-Tsjän, Sõtshuan, Guandun jne);

2) selles võidurikkas võitluses läks korda vallutada ja kindlasti oma käes hoida kaks tähtsat sadamalinna (Van-Sjän Sõtshuanis ja Jang-Tsin Futsjanis);

3) sündis 2. ja 4. punaväe ühinemine Sõtshuan-Hubei raioonis, millel eriline sõjaline ja poliitiline tähtsus on.

Nende võitude hiiglasuur tähtsus seisab veel selles, et punaväe ja nõukogudevõimu ennekuulmata võitude tagajärjel laialiste rahvahulkade ja soldatite revolutsioneerumine tervel maal veel suurema hoo on võtnud, mis kahtlemata nõukogude revolutsiooni edasi arendab ja ta uutele võitudele viib.

Imperialistide ja kuomindangi juhid kõvendavad kahtlemata oma võitlust kasvava revolutsiooniga. Hiina töötavad hulgad pingutavad veel enam oma jõudu selleks, et saavutada nõukogudevõimu otsustavaid võite terves Hiinas.

„Pravda“, 12. XII 1933. a.

Toimetuse järelsõna: Viis kontrrevolutsiooni sõjakäiku, mis Kuomindangi (Nankingi) valitsus, rahvusvahelise imperialismi toetusel, Hiina nõukogude raioonide vastu ette võttis, on hiina kangelaslik punavägi juba puruks lõõnud. Iga niisuguse sõjakäigu tagasilõõmise tulemuseks oli hiina punaväe kõvenemine ja noore Hiina Nõukogude Vabariigi tugevnemine, ta mõju ja maa-alade laienemine.

Praegu on käimas suur kontrrevolutsioonilik sõjakäik nõukogude Hiina vastu. Sajatuhandet mehed on koondatud Nõuk. Hiina piirile. Neid kontrrevolutsioonilikke vägesid varustavad ja toetavad igati rahvusvahelised imperialistid kõige moodsamate tapavahenditega, väejuhtidega jne. Hiina kontrrevolutsioonilik kodanlus ja rahvusvaheline imperialism püüavad hävitada Hiina Nõukogude Vabariiki. Ja see on ka arusaadav, sest hiina nõukogurevolutsioon on eeskujuks kõigile asumaade ja poolasumaade rahvastele kuidas rahvusvahelise imperialismi ja oma kodanluse ikkest vabaneda. Ning kuuenda nõukogudevastase sõjakäigu organiseerimisest ja toe-

tamisest võtab rahvusvaheline imperialism rohkem osa kui üheski varest sõjakäigust.

Kuid rahvusvaheline proletariaat, kogu ilma töörahvas, ei tohi miski hinna eest lasta Hiina Nõukogude Vabariiki hävitada, millele kuulub stabiilselt juba $\frac{1}{6}$ kogu Hiina territooriumist. Püsivad (stabiilsed) nõukogude maa-alad ühes nende maa-aladega, kus on olemas partisaanliikumine, moodustavad juba $\frac{1}{3}$ kogu Hiinamaast. Püsiva nõukogudevõimuga maa-ala suurusel saame lähema ettekujutuse siis, kui seda võrrelda näit. Saksamaaga, mis ainult kolmveerandit Hiina Nõuk. Vabariigi maa-ala suurusel välja teeb. Hiina nõukogu revolutsioon on saanud otsustavaks teguriks üleilmse ja eriti Kauge-Ida revolutsioonilikus liikumises ning reaalseks jõuks Vaikse okeani basseini üldse.

Meie ei tohi lasta Hiina Nõuk. Vabariiki ära kähkida. Meie peame mobili-

seerima kogu oma jõu selleks, et seda kuuendat kontrevolutsiooniliku sõjakäiku nurja ajada. Meie peame organiseerima Nõuk. Hiina toetamist nii sõnas kui teos. Eestkätt ja kõigepealt teos. Tarvis on nõuda imperialistide vägede äraviimist Hiinast. Tarvis on takistada neile sõjariistade ja varustuse vedamist, mis Nõuk. Hiina vastu võitlemiseks läheb. Meie peame kõvendama ja süvendama oma tööd internatsionaalse solidaarsuse kasvamise alal töörahva ridades. Meie peame andma purustava vastulöögi fashismi marurahvuluse kihvtile.

Üles, hiina nõukogurevolutsiooni kaitsmisele!

Maha rahvusvahelised imperialistid ja nende käsik — Nankingi valitsus, kes tahavad Nõukogude Hiinat veresse uputada!

Elagu Hiina Nõukogude Vabariik!

Elagu Nõukogudevõim terves ilmas!

Türgimaa rahvuslis-revolutsioonilik arenemistee

Seoses Türgi Vabariigi 10. aastapäeva pühitsemisega 1933. a. oktoobris ja NSV Liidu delegatsiooni külaskäiguga Türgimaale sõbralikkude sidemete süvendamiseks ja kõvendamiseks NSVL ja Türgimaa vahel, äratav see sündmus eriti töörahva laialist huvi Türgimaa ja tema majanduslik-poliitilise arenemise vastu viimase ajal.

1908. aastal elas Türgimaa läbi revolutsiooni, mis sihitud Abdul-Hamidi verise valitsuse vastu. Revolutsiooni tagajärjel tuli võimule noortürklaste partei „Ühendus ja edu“; see liikumine, mis talurahvale toetus, kandis sõjalise pöörde iseloomu.

Türgi kodanlus oli aga veel nõrk, rahvusvaheline imperialism, kes Türgimaad oma võimul all hoidis, aga sellevastu tugev (imperialistlik sõda polnud teda veel vapustanud), selle tagajärjel ei saanud noortürklastel küllalt edukalt omamaa kodanlust ja rahvuslikku kapitalismi arendada (enne 1914. a. kuulus Türgimaa 283 vabrikust türklastele ainult 25%).

Imperialistlik sõda soodustas rahvusliku kodanluse erikaalu kasvu — ta vabanes võistlajatest ja pidi ise oma tööstuse jõul sõda varustama, kusjuures ta lähedasse sidemesse astus põllumajandusega.

Sellel ajajärgul kujunevad Türgi kodanluse seas välja kaks põhirühmi — esimene grupp, mis on seotud valitsusega

ja kokku kasvanud kaubandusliku kodanlusega, esineb kui Türgimaa rahvusliku vabadusliikumise vaenlane. Teine grupp, mis sõja ajal välja kujunes ja tugevnes, on seotud põllumajandusega ja kannatab feodalismi jäänuste ja monopoli surve all. Selle grupi esindajaks oli Kemal-pascha.

Revolutsioonilik liikumine Türgimaal algas peale sõda, veel enne Sevres'i (1. Sevri) lepingu tegemist. 1920. a. kaotas Türgimaa, Sevres'i lepingu järgi, $\frac{2}{3}$ oma maa-alast ja $\frac{3}{5}$ elanikke; Konstantinoopol ja merekitsused (Dardanellid) pidid muutuma Inglismaa mõjupiirkonnaks. Vaherahu tingimused näitasid, et liitlased olid otsustanud Türgimaa iseseisvusele lõpu teha. Liikumine okupantide vastu kujunes välja liikumiseks sultani ja tema valitsuse vastu, ja 1920. a. tuleb Konstantinoopolis parlament kokku, mille inglise sõjavägi laiali kihutab. Liikumine laieneb, kandub üle provintsi, moodustatakse sõjavägi, kes sultani ja imperialistide vastu avalikku sõjariistust võitlusesse astub ja kelle eesotsas seisab Mustafa Kemal-pascha, kui rahvusliku liikumise ja sõjariistust võitluse organisator. 4 aastat (1919—1922) kaitses türgi rahvas sõjariistadega oma iseseisvust. Sõjaliste võitude tagajärjel saavutab Türgimaa diplomaatliku võidu Lausanne konverentsil 1923. a., kus türgi delegatsioonil, kelle eesotsas Istmet-pascha seisis ja keda energiliselt

toetas nõukogude delegatsioon, korda läks peaaegu kõiki rahvusliku lepingu punkte läbi viia.

NSV Liiduga sõlmitud sõpruseleping oli esimene **üheõiguslik** leping, mille Türgimaa alla kirjutas ja millel suur mõju oli nii Türgimaal kui ka kogu rõhutatud idas. Nõukogude Venemaalt sai iseseisvuse eest võitlev türgi sõjavägi alati moraalselt toetust ja taktilist abi. Prantsusmaa ja Türgimaa vahelise kokkuleppe (7/III 1921) ja Itaalia ning Türgimaa vahelise lepingu tagajärjel laguneb ühine imperialistlik väerind Türgimaa revolutsiooni vastu, Inglismaa jääb oma valitsusega üksi. Seda soodsat rahvuslikku olukorda kasutasid kemalistid. Nende tegevust türgi revolutsioonis võib jagada kolme ajajärku.

Esimene ajajärk langeb 1919—1922. a. peale, kui partei ja hulkade jõud tervelt sõja huvidele oli pühendatud. Kemalistide põhimine kandejõud oli talurahvas. Kemalistidel oli populaarne juhtsõna: „Talupoeg on Türgimaa peremees.“ Sellel ajajärgul ei saanud talupojad mingisugust majandusliku seisukorra parandamist.

Teine ajajärk on 1922-25. a. — reformistlik tegevus peale sõja lõppu. Sellel ajajärgul läbiviidud reformid jagunevad kolme gruppi: poliitilised, agraar- ja maksureformid ning kultuursed ja elulised reformid. Sultani troonilt tagandamise otsus võeti vastu 1922. a. 1. novembril, ja 1923. a. 29 oktoobril kuulutati Türgi vabariik ametlikult välja. 1924. aasta 3. märtsil antakse seadus, millega kalifaat¹ maksvusetakstunnistatakse. Põllumajanduse maksu alal oli suureks uuenduseks niinimetatud „uschra“ (30% -ne sunduslik poolfeodaalne maks) ärakaotamine. Praegu maksavad talupojad väikest maksu maa ja loomade pealt. Ühes selle seadusega anti talupoegadele luba oma isiklikuks varustuseks 3 aasta vältel metsast maksuta puid raiuda, korraldati laenude andmisi Põllumajanduslikkude pankade kaudu jne. Kuid kõik reformid on **poolikud**, poolfeodaalne mõisnik jäi alles. Türgimaa kogemused näitavad veel kord, et agraar-reformid ei või agraar-revolutsiooni aset täita, et kodanlus pole vana korra lõhkumises kaugeltki järjekindel.

Sotsiaalsete eluoluliste reformide hulka kuuluvad: ilmaliku hariduse maksmapanek, naisterahva vabastamine, ladina tähestik, kodanlikkude õiguste seadustik, islami kui riigiusu kõrvaldamine, euroopa riietus.

Kemalistide kolmandat tegevuse ajajärku

(1927-33) iseloomustab rahvusliku kapitalismi arenemine. Võtab laialt maad raudteede ehitus (Konstantinoopoli ühendamine Karsiga Ankara kaudu), mis riigieelarvelt suurt pingutust nõuab; tehakse välislaenuid, ja lubatakse välismaa kapitali mahutamisi. Tööstuses on esikohal ja omab kõlge suuremat erikaalu kergetööstus. Toetatakse kapitalismi arenemist põllumajanduses; rahvuslikul kangelasel ja praegusel Türgimaa diktaatoril Kemal-paschal endal on suured mõisad või- ja juustuvabrikutega. Ühes tema suuremas farmis on üle 36.000 lamba. Põllumajanduse tõus jäi peatuma maailma majandusekriisi algusega. Kemalistide majanduspoliitika üheks iseäralduseks on karm kaitsepoliitika (rahvuslikkude ettevõtete jaoks): tundub omapärase riigikapitalismi kujundamist, kus riik peab planeerimise osa etendama. Kemalistid seavad oma majandusliku süsteemi vastu nii sotsialismile kui kapitalismile, kujutades teda kui „kolmandat“, kemalistlikku teed. Kuid põhioluliselt on kemalistlik Türgimaa kapitalistlik maa, nõrgalt arenenud kapitalismiga. Selle tagajärjel, et kemalistlik pööre kodanlise-demokraatliku revolutsiooni põhiülesandeid ei lahendanud, on Türgimaa ikka veel mahaäänud maa.

Kemalistide välispoliitikat võib jagada kahte ajajärku: esiteks enne Lausanne konverentsi, mil sõprus NSVL oli selle poliitika aluseks; teiseks, ajajärk peale Lausannet, mis iseloomustub mõnesuguse kahepaiksusega, kõikumisega imperialistliku Lääne ja Nõukogude Liidu vahel. Maailma majandusekriis muutis Türgimaa rahvusvahelise seisukorra, sest imperialistlikus mängus vaadeldakse Türgimaad ainult kui maailma poliitika objekti, aga mitte kui subjekti (isesesvalt tegutsevat riiki) ja see sunnib Türgimaad oma sidemeid Nõukogude Liiduga kui ka poolasumaa seisukorras olevate idamaa riikidega (Afganistan j.t.) kõrgeks hindama.

On vaja märkida, et kolmest peaülesandest, mis revolutsioon Türgimaa ette seadis: 1) feodaalsete vahekordade purustamine külas — on lahendatud osaliselt; 2) iganenud poliitilise süsteemi kõrvaldamine ja 3) rahvuslik vabastamine — on lahendatud täielikult. Seega praeguseaja Türgimaa kapitalistlikul arenemisel niisuguseid võimatuid takistusi ees ei ole, nagu oli varemalt. Türgi revolutsiooni kandejõud oli rahvusliku kodanluse liit talurahvaga. Türgimaa proletariaat oli niivõrd nõrk, et ta juhtivale kohale tõusta ei suutnud. Kuni viimase ajani polnud Türgi-

¹ Kalifaat — Muhamedi järeltulijate valitsus.

maal tööstuslikku proletariaati selle sõna tõelikus mõttes. 1923. aasta andmete järgi olid 110 tuhandest türgi töolistest 76.216 laiali 33.058 ettevõttes. Ainuke linn Türgimaal, kus kümneid tuhandeid palgatöölisi on, oli okupatsiooni surve all ega võinud revolutsioonilis otsustavat osa etendada. Suurem hulk Türgimaa töölisi, armeenlased ja kreeklased, olid — kuni käesoleva sajandini — ühisustesse organiseeritud, mis rahvuslike koonduste ilmet kandisid, ja, ilma alaliste töölise kaadriteta olles, vastu võtsid järgimööda oma küla elanikke, kes teenistust vajasid. Töölisklassi mahajäänumus ja organiseerimatus andis türgi kodanlusele julguse ja talle võimaluse otsustavamaks võitluseks tagurluse ja välismaa kapitalistliku surve vastu.

Kemalistliku liikumise iseäralduseks on ka see, et liikumise juhtimist ei teostata mitte poliitilise partei kaudu, vaid enam isikliku sõjaväelise diktatuuri kaudu, sest sõjaväe ja ametnikkude opositsioon kujunes lõppude-lõpuks tähtsava rahvusliku kodanluse huvide väljendamiseks. Nagu Venemaal dekabristid kodanlise revolutsiooni eelkäijad olid, nii oli ka Türgimaa ohvitserkond liikumise eesotsas, kuni kodanluse iseseisva poliitilise osa jaoks küllalt tugevaks oli kasvanud. Need asjaolud andsidki võimaluse, et väejuhatajate hulgast esle kerkis andekas juht, kes rohkem seotud oli tähtsava kodanlusega kui õuekonnaga. See inimene ongi Mustafa Kemal. Kemalistlik arenemistee on seega revolutsiooni arenemistee poolasumaal, kus nõrgalt on arenenud tööstus, nõrgalt on

arenenud klassidesse jagunemine ja kus proletariaat veel pole klassiks välja kujunenud. Revolutsiooni selle ajajärgu poliitiliseks vormiks on isiklik sõjaväeline diktatuur, mis välja kasvanud revolutsiooniliskust sõjaväest. Peale võitu hakkab see diktatuur normaalseks kodanliseks riigiks ümber kasvama, vabanedes „talurahvalikkudest“ kallakutest ja kaotades oma poliitikas ikka enam revolutsiooni jooni. Klassilised vastuolud, mis varemalt kodanlust ja feodaalseid gruppe lahutasid, kanduvad üle töö ja kapitali üksteisest lahutamise alale. Sel moel muutub kemalistlik diktatuur, mis kõigepealt rahvusliku relvastamise tööriistaks oli, — ja on juba põhioluliselt muutunud — proletariaadi ja talurahva klassilise rõhumise tööriistaks. Selle valitsuse revolutsioonilikud võimalused on põhimiselt juba tühjaks ammutatud. Muidugi ei tohi see asjaolu meile (NSVL) silmade eest varjata kemalisti progressiivseid (edulisi) jooni ja neist olenevat vaenulikku suhtumist temasse imperialismi poolt ning kontrrevolutsiooniliku voolu vana korra uuesti jaluleseadmiseks. Nimelt nendest progressiivsetest joontest väljudes ajabki NSVL, võitluses üldise rahu ja imperialistliku sõja ärahoimise eest, sõbralikku koostöö-poliitikat Türgimaaiga, aidates kaasa tema rahvuslikule vabastusliikumisele; sest lõppude-lõpuks nõrgestab see imperialismi väerinda ja valab vett üleilmse proletarse revolutsiooni veskile, kuna on olemas objektiivsed vastuolud Türgimaa kodanluse ja imperialismi vahel.

Türgimaa kompartei ülesanded

Türgimaa K.P. põhiküsimused on kemalisti klassilise iseloomu paljastamine ja riiklikkuse arvustamine, mida kemalistid kui erilist plaanikindlat „riigikapitalismi“ propageerivad. Põhioluliselt pole kemalistlik riiklikkus midagi muud, kui valitsuse poolt türgi kodanluse mahajäänud kapitalistlike ettevõtete subsideerimise poliitika varjamine, milline subsideerimine rahva enamuse suureneva kurnamise arvel süveneb. Kemalistide rahvuslus väljendub selles, et ta kaitseb oma hegemooni osa Türgimaa töörahva kurnamises, pidades ebajärjekindlalt võitlust laialiste hulkade kurnamise vastu välismaa kapitali poolt. Kommunistid peavad seda kemalistliku rahvusluse klassiliku kodanlist iseloomu paljastama. Kommunistid võitlevad kogu aeg kemalis-

tide vastu järjekindla imperialismivastase võitluse vaatepunktilt, sest et kemalistid oma loovimispoliitikaga kapitalistlike kasude huvides pinda loovad sisemisele reaktsioonile ja aitavad imperialistidel maale tungida ning komandokõrgustikud oma kätte haarata. Sel kombel tõmbavad kommunistid laialised hulgad imperialismivastasesse võitlusesse ja teevad selle võitluse järjekindlaks. Samuti on kommunistide kohus võidelda kemalistide demokraatiavastase valitsuse vastu, tööliste ja talupoegade demokraatia seisukohalt, ja hulgad vahenditult nõukogudevõimu vormini viia, milleks NSV Liidu eeskuju teed näitab.

Talurahva kiire kihinemise, maksude suurenemise ning pankrottijäämistega tagajärjel kasvab talurahva partisaanlik liiku-

mine, mis kemalismi sotsiaalset aluspinda kitsendab. Kompartei seab üles juhtsõnad: „Mitte krossigi rendimaksu“, „Mõisnikkude maa ja inventar talurahvale“, „Tühistada võlad liiakasuvõtjatele“, — ja võitleb nende juhtsõnade all talurahva võitmiseks proletariaadi hegemoonia alla tööliste ja talupoegade revolutsioonilik-demokraatliku diktatuuri maksmapanemiseks nõukogude kujul. Töölisklassi omapoole võitmise liinis seab kompartei üles osalised nõudmised, arendades streigitaktikat. Peale selle on kompartei töö pealoosungiteks:

1) Maha kemalistide kokkulepped imperialistidega! Elagu liit NSV Liiduga!

2) Elagu klassiliste ametiühisuste ja talupoegade komiteede vabadus, sõna-, ajakirjanduse-, streigi- ja koosolekuvabadus!

3) 8-tunnise tööpäeva, palgakõrgenduse ja tõeliku tööliste seaduseandluse nõudmine.

3) Mõisnikkude maa tasuta ärajagamine talupoegadele.

Need juhtsõnad on maksvad lähemateks aastateks.

Türgimaa laialiste rahvahulkade suur huvi NSVL vastu ja Türgi valitsuse sõbralikud vahekorrad NSVL-ga kergendavad türki kommunistidel proletariaadi diktatuuri põhimõtteid ja Türgimaa kompartei peajuhtsõnu populariseerida. Kompartei peab hulkasid ette valmistama eelseisvateks suurteks klassivõitlusteks revolutsiooni eest ja revolutsiooniliku seisukorra kättejõudmisel ning imperialistlikkude sõdade uues voores NSVL vastase sõja lahtipuhkemisel, proletariaadi ja kogu töötava talurahva viima võitlusesse kemalistide kodanlise diktatuuri vastu, võitlusesse üleilmse imperialismi vastu, proletariaadi ja talurahva diktatuuri eest, Nõukogude Liidu eest, üleilmse kommunistliku korra eest.

Nõukogude Liidust

Seitsmeteistkümnes

„Pravdas“ 24.XI s. a. avaldatud ÜK(e)P keskkomitee pleenumi otsus partei XVII kongressi avamise tähtaja ja päevakorra kohta¹ on tähtis sündmus partei elus. Üle kolme aasta on möödunud viimasest parteikongressist. See aeg näib lühikesena, kuid millise ajaloolise vahejaama oleme me läbi läinud!

Poliitilises aruandes partei XVI kongressil meie majanduse kiiret kasvu analüüsisdes hoiatas sm. Stalin seltsimehi vale järelduste eest meie tööstuse taseme arenemise suhtes. Nõukogude Liit oli veel ikkagi jäänud peajasjalikult agrarmaaks, tehnilis-majanduslikus mõttes mahajäänud maaks.

„Meie tööstuse taseme arenemise poolest oleme meie eesrindsetest kapitalistlikkudest maadest põrgumoodi maha jäänud“ — niisugune oli sm. Stalini järeldus 1930. a.

Möödunud kolme aasta kestel, sõna tösisis mõttes kümnete miljonite töötajate silma all, on kõigil aladel hiiglarevolutsioon korda saadetud. Nagu nõiakepi mõjul on kõige vägevamad valmistamisjõud liikuma pandud, mis aastatuhandete kestel peidus olid. On ehitatud suured metallurgia, energeetika, keemia ja masinaehituse hiiglased, millistest paljud on Euroopa

tehnikast kaugemale ette jõudnud. Nõukogude Liit astus eesrinnas sammuvate tööstusmaade esimesse ritta.

Isegi oma olemasolu parematel aegadel on kapitalism, sotsialistliku tööstuse tõusu hiiglatempodega võrreldes, vaid nokitsemistööd teinud. Meie masinaehituse tööstus — see kogu rahvamajanduse sotsialistliku rekonstruktsiooni põhi-aluspind, on niivõrd kasvanud, et oma toodangu mahu järgi tõusis ta teisele kohale maailmas. Mis põllumajanduslikku masinaehitusse puutub, siis ei tõusnud see mitte ainult oma toodangu mahu, vaid ka tehnilise taseme poolest esimesele kohale maailmas. See Nõukogude Liidu esmasündinu võib XVII partelkongressile raporteerida, et ta on teostanud partel ajaloolise loosungi — „järele jõuda ja ette minna“.

See ei olnud juhtumiseasi, et põllumajandusliku masinaehituse tööstus arenes nii kiiresti. Kongresside vahelisel ajajärgul koondas leninlik KK kõik oma tähelepanu sellele, et seda vastuolu, mis on tööstuse ühiskondliku valmistuse vormi — sotsialistliku suurtööstuse, ja põllumajanduse ühiskondliku valmistuse vormi — kõige väiksema, tükeldatud, kõige algelisema tehnika peale rajatud talupojamajapidamise vahel, likvideerida. Seda ülesannet oli võimata lahendada, ilma kõige eesrindsema

¹ Kongress tuleb kokku 25. jaan. 1934. a. Moskvasse. — Toim.

tehnika arendamiseta, milline valmistab hulgaliselt keerulisi põllumajanduslikke masinaid ja traktoreid.

Sajadtuhanded traktorid ja keerulised põllutöömasinad töötavad praegu sotsialistlikkudel põldudel. Kolhoosiline kord, mis kulakluse kui klassi põhjoontes likvideeris, on tagasipöördmatult võitnud. Juba üksi käesoleva aasta 10 kuu kestel on umbes miljon talumajapidamist kolhoosidesse astunud. Revolutsiooniader kündis sotsialistlikud põllud nüi üles, et kapitalismi juured külas lõpulikult puruks kiskus. Sm. Stalini algatusel organiseeritud masina-traktorijaamade ja kolhooside poliit-osakonnad hoogsustasid kulakluse jäänuste purustamist ja rajasid sotsialistliku põllutöö õitsengule kindla aluspõhja. **Kümned-tuhanded kolhoosid** on, juhi loosungit teostades, juba käesoleval aastal **enamlikkudeks muutunud ja nende kolhoosnikud on jõukaks saanud.**

Rahvamajanduse sotsialistliku rekonstrueerimisega käib kaasas tööjaotuse hiigla kasv. Eriti kujukalt on see näha põllumajanduses. Kui varemalt üksikmajapidaja ise oma tillukesel maalapil koperdas, ise kündis, külvas, vilja koristas, oma lihtsaid tööriistu parandas, loomi talitas — ühe sõnaga, kõik mitmesugused põllumajanduslikud tööd üksi ära tegi, siis nüüd on pilt sootuks teine. Traktoristid, kombaineriid, mehaanikud, brigadiirid, lüpsjad jne — see annab otsekohest tunnistust mitmesuguste valmistuslike protsesside hulgalisest **spetsialiseerumisest**. See soodustab kolhoosi valmistustegevuse oma-duslikku kasvu ja tööviljakuse järsku tõusu. Uus koostötamise vorm kergendas töötava talupoja tööd. **Kolhoos löi uue, kõrgema valmistava jõu, mis kollektiividesse ühinenuna üksikute valmistavate jõudude mehaanilisest summast rohkesti üle ulatab.**

„Tööjaotus... — tähendavad Marx ja Engels „Saksa ideoloogias“, — toob kaasa tööstusliku ja kaubandusliku tegevuse eraldumise põllutööst, ja ühes sellega linna eraldumise külast ja nende huvide vastupidisuse.“ See on nii kapitalismi tingimustes. Sotsialistliku majanduse tööjaotuse protsessid, mis põhjenevad tehnika võimsal kasvul ja inimeste uutel valmistuslike vahetõrgetel, tõid endiga kaasa teistsugused tagajärjed. Kümned miljonid talupoegi asusid kollektiivse majapidamise organiseerimise teele, kõrgendasid tööviljakust ja oma elutaset. Töötavad talupojad, kes praegu kolhoosidesse ühinevad, on tööliklassile lähenenud rohkem kui ku-

nagi varem ajaloos. **Vastuolu linna ja maa vahel, mis põhjenes valmistusabinõude eraomandusele, kaob ikka enam.**

Lenini ja Stalini teooria täieliku sotsialistliku ühiskonna ehitamisest ühel üksikult võetud maal, teooria, mille peale trotskistid ja igasugused oportunistid ägedalt tormi jooksid, on ajaloo-proovi hiilgavalt läbi teinud. Ta oli ja on kogu meie töö **nurgakiviks**. Sm. Stalin töötas selle proletariaadi revolutsiooni teooria kõige tähtsama küsimuse klassikaliku täpsusega läbi ja tema teene seisab selles, **et ta kogu parteid selle teadusliku sotsialismi uue võidu kaitsele üles kutsus ja kõik ning igasugused oportunistid, proletariaadi diktatuuri vaenlased, puruks löi.**

Kõne oli revolutsiooni saatusest, Nõukogude Liidu kahest arenemistest: kas tagasi — kapitalismile, või edasi — sotsialismile! **Enamlike saavutuste võidupüha on ka meie armastatud juhi sm. Stalini, meie aja kõige suurema teoreetiku, võidurikka sotsialistliku revolutsiooni alaliselt kohusetruu tüürimehe võidupüha.**

Teisel viisaastakul likvideerivad Nõukogude Liidu rahvahulga kulakluse kui klassi lõpulikult ja viivad lausakollektiiviseerimise lõpuni. Lenini viite kuula majanduselaadi süsteem, mis meie majandust peale Oktoobri-revolutsiooni iseloomustas ja mille hulgas väikekoodanline stüühia selgesti oli ülekaalus, kaob ajalooliselt näitelavalt. Valmistusevahendite eraomandust ei jää enam, partei XVII kongress teeb talle lõpuliku surmaotsuse. Teine viisaastak hävitab täielikult need põhjused, mis tekitavad klasside erinevusi ja kurnamist. **Ühiskondlik omandus jääb ainukeseks omanduse vormiks kogu rahvamajanduses!**

Tööliklassi ülesanded teisel viisaastakul on suured. Neil seisab ees rahvamajanduse tehniline rekonstrueerimine lõpule viia meie oma rasketööstuse jõul, mis nõuab kõige suuremaid kapitalimahutusi. See tähendab, et meie ei pea mitte üksi uusi ettevõtteid oskama hästi ehitada, vaid **peame oskama ka eesrinna tehnikat valutama**. „See tähendab, et teine viisaastak, kui ta tõepoolest tõsist edu tahab loota, peab praegust **uue ehitustöö** loosungit täiendama uute ettevõtete ja uue tehnika **vallutamise** uue lobsungiga“ (KK ja KKK jaanuaripleenumi resolutsioonist). Selles seisab praegu peaküsimus!

Kapitalism oma ärivõistlusega, valmistuse anarhiaga ja kriisidega raiskab mõõtmatu hulgal tööjõudu ja valmistavaid abinõusid. Plaaniline majapidamine võimal-

dab, peale kõige muu, samaste kuludega saada tuntavalt suuremaid valmistuslikke tagajärgi, kui kapitalismi tingimustes. On küllalt tähendada kas või niisugusele üldiselt tuntud faktile, et Nõukogude Liit, kes tehnika taseme poolest Euroopa eesrindsetest maadest veel pole mööda jõudnud, tõsis juba esimese viisaastaku lõpul tööstuse üldtoodangu alal teisele kohale maailmas. Siin ei olnud põhjuseks mitte ainult kasvav kriis kapitalistlikudel maadel, nagu seda mõned seltsimehed arvavad. Siin tuli ilmsiks ka Nõukogude Liidu valmistusliku aparadi plaanikindla ärakasutamise paremus.

Võitlus uue tehnika vallutamise eest avab meile lõpmatud tagavarad, mis lasevad meil sotsialistliku süsteemi paremusi täielikumalt ära kasutada, kiiremini teostada ülesannet „järele jõuda ja ette minna“. Stalingradi ja Harkovi traktoritehaste, Moskva ja Gorki autotehaste kogemustest saab kogu maa kujuka õppetunnisellest, mida annab ettevõtete valmistusliku võime vallutamine. Need tehased lasevad praegu kaks-kolm korda rohkem traktoreid ja autosid välja, kui nende tegevuse alguse esimesel ajajärgul. Muidugi samase arvu masinatega ja vast vähemagi arvu töölistega.

Tehnikat oleme kohustatud vallutama ilma erandita igal alal — uues ehitustöös, tööstuses, transpordis, kolhoosides ja sohoosides. Meie majandusteadlastele poleks mitte ülearune välja arvata, kui mitukümmend tuhat traktorit, veoautot, sõiduautot, vedurit, vagunit jne saab riik (sõna otsekohesest mõttes ilma eriliste kuldeta!), kui töölisel ja kolhoosnikul õpivad õieti, nii nagu peremehe kohus, nende masinatega ümber käima ja vallutavad selle valmistusliku aparadi, mis esimesel viisaastakul loodud.

Seepärast oleks partei XVII kongressile vist küll kõige paremaks kingituseks meie parteiorganisatsioonide tõsine töö selles vastutusrikkas jaoskonnas.

Massiline rünnak tehnika vallutamisele, traktoristide ja kombainerite ettevalmistamisele; igakülgne toetus kornoorsoo algatusele, kes „tehnilisi eksameid“ organiseerib; sunduslik tehnilise miinimumi õpetamine töölistele, — seda nõuab praegune aeg. See ei jäta oma mõju avaldamata tööviljakuse kasvu, omahinna alandamise ja valmistuslik-rahendusliku plaani omaduse kõigis näitajates.

Kiiresti hakkab arenema kerge- ja toiduainete-tööstus. Teise viisaastaku esimene

aasta tõi endaga tööstuse ja põllumajanduse uue tõusu kaasa. Esimest korda kogu revolutsioonaaastate kohta likvideeris rasketööstus suvise valmistuse alanemise, esimest korda revolutsioonaaastate kohta asusid kümned miljonid kolhoosnikud tegelikult selle juurde, et sotsialistlikku põllutööd teepoolt kõrgemale tõsta, ja nad said rekordsele suure löukuse.

Tööliste ja kolhoosnikkude tõeline valmistusevaimustus suurendas meie saaduste tagavarasid ja võimaldas juba praegu tööraha ainelist taset ja kultuurilisi elutingimusi tuntavalt tõsta. Linnade ja töölistealevite alanud võitlust kommunaalmajapidamiste eeskujuliku tegevuse, uute sanade ehitamise, elumajade remondi, uutisatuse sillutamise jne küsimustes on vaja igatmoodi toetada ja edasi arendada. **Laialt tarvitata vaid kaup, — ütles sm. Stalin Odessa oblasti eesrindsete kolhooside delegatsiooniga juttu ajades, — hakkame meie nüüdsest peale kaks ja kolm korda rohkem välja laskma.**

Sellel alal võib ka kohalik tööstus palju ära teha. Seda on vaja kõige suuremal määral arendada. See kõvendab meie jõudu ja avab piiritud ulatusel võimalusi hüveolu kasvuks. Kohalikud täidesaatekomiteed, parteiorganisatsioonid, — teil on sõna! Võtke parteikongress vastu oma tööstuse enamliku hulgalise arendamisega, kasutage olemasolevaid võimalusi ja leidke uusi! Meie kergetööstuse toodangu omaduse küsimus seisab eraldi üleval. Tööliste ja kolhoosnikkude tarbed on kasvavad, nad nõuavad paremaid kaupi. Laiatu jaoks töötav tööstus peab end tõsiselt parandama. Tuhatkorda õigus on Georgia raiooni naiskolhoosnikkudel, kui nad oma kirjas sm. Stalinile ütlesid: „Muidugi, nüüd kaup on rohkem. Melegi kooperatiivis on riivlid täis. Kuid häda on selles, et kaubad pole alati kohased. Kaupa on palju, aga valida pole mõnikord midagi, pole maitse järgi. Aga mis peaksi — väärtus on madal. Meid ei rahulda juba enam, ütleme, mingisugune sitsiride ehk ükskõik missugused kingad või sall, vaid tahame, et kõik oleks hea, kõrgeväärtuslik. Kui on satiin, siis olgu eht satiin, kui sall — siis eht sall, kui kingad — siis korralikud kingad, nõnda et südant rõõmustaks.“

Ja partei nõuab kindlat vastutust neilt tööstuse ja kooperatiivi töölistelt, kes oma tööd ümber ei korralda, et rahuldada tööliste ja kolhoosnikkude õiglasi nõudeid. Nende inimeste parteilikkus, kes laialiselt tarvitajate hulki varustavad, tähendab tä-

napäev: **tööta ausalt ja kohusetruult, taida plaan, alanda omahinda, valmista häid kaupu, kauple kultuursest, nõukoguliselt.**

Organisatsioonilise küsimuse allahindamine — selles seisab üksikute jaoskondade mahajäämise põhjus. Mõned seltsimehed mõtleavad, et see on tähtsusetu küsimus. Nad eksivad rängasti. Peale seda, kui partei pealiin ajalooliselt järgi prooviti, seisab raskuse keskpunkt töö organiseerimises, inimeste õiges paigutamises, hulkade organiseerimises. Donbassi näidetest, kantseleilikkbürookraatlikkude juhtimise meetodite vastu peetud võitluse näidetest võivad partei- ja majandustege- lased palju õppida! Parteikongress teeb kokkuvõtte kõigile töödele, mis partei on selles suunas korda saatnud ja fahistab uued sammud leninliku tööstiili lõpuliikuks kinnitamiseks uutes tingimustes.

XVII parteikongressi võtame me vastu eriti soodsas rahvusvahelises ja sisemises olukorras. Proletariaadi diktatuur on kindel ja kõikumatu. Riigi majanduslik, poliitiline ja sõjaline võim on mõõtnatult kasvanud. Nõukogude Liit on rahvusvahelisel võitlusväljal hiilgavaid võite saavutanud iseäranis viimastel aastatel. Euroopa kõige suuremad riigid ja meie lähemad naabrid olid sunnitud meiega mitte-kallaletungi lepinguid sõlmima. Ei suutnud vanale „mittetunnustamise“ seisukohale jääda ka kõige suurem kapitalistlik riik — P.-A. Ühendriigid. Kuueteistkümnendaastased traditsioonid murti maha ja Ühendriigid seadsid meiega normaalsed diplomaatlikud vahekorrad jalule.

Leninliku KK kaugenägelikkus mitte ainult ei kindlustanud esimese viisaastaku võidu, vaid pani ka sotsialismi edaspidisele võidukäigule kindla aluse. Nõukogude Liit on saanud rahvusvahelise proletariaadi revolutsiooni võitmatuks kantsiks. **Partei on Oktoobri võidud stalinlikult relvastanud ja häda neile imperialismil avanduristlikkudele ringkondadele Idas ja Läänes, kes püüavad nõukogude piiride puutumatus rikkuda!**

Neil ei tule sõdida mitte tööliste ja talupoegade suure Nõukoguderiigi territooriumil. Tööliste, kolhoosnikkude ja kõige tööraha revolutsiooniline Punavägi võtab neid tänapäeva sõja kõiksuguste relvade terasmüüri vastu. Täielik purustamine väerinnat ja proletaarne revolutsioon seljataga, — seda kindlustavad enamlased kõigile neile, kes proletaarne diktatuuri riigile kallale tungivad.

NSV Liidu poliitika oli, on ja saab olema rahupoliitika. Kuid meie teame ka seda, et imperialistide hulgas on väga palju neid, kes soovivad oma raskusi lahendada Nõukogude Liidu arvel. Seepärast jääb kõikumatuks enamlik üleskutse: Nõukoguderiigi töölised, kolhoosnikud ja töötajad, kõvendage võitmatu Punaväe võitlusvõimet!

Erilist tähelepanu pöörame meie teisel viisaastakul raudteetranspordi küsimustele. Tema seisukorrast oleneb meie tööstuse töö. Praegu on transport meie rahvamajanduse kitsas koht. Ta ei rahulda meie uusi nõudeid. Siia, sellele kõige vastutavamale alale koondab partei teisel viisaastakul kõige rohkem jõudu ja rahakultusi. Ja transport muudetakse sotsialistliku majanduse eeskujulikuks jaoskonnaks.

Partei XVII kongress on klassideta sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise kongress. Teostatakse seda, millest on inimsoo paremad esindajad unistanud, mille eest eesrindsed proletaarlased on hukkunud vangikodades ja barrikaadidel. **Nõukogude Liit saab esimeseks suureks klassideta sotsialistliku ühiskonna maaks.**

Võitluses kontrevolutsioonilise trotskismiga, parempoolse kallakuga, mille eesotsas seisid sm. **Buharin, Rõkov ja Tomski, Sõrtsov-Lominadse** parem- ja pahempoolse blokiga, **Slepovi, Rjutini, Eismondi, Smirnovi** tüüpi veendunud oportunistidega ja kahepaiksetega — läheneb partei võidurikkale lõpule — sotsialistliku ühiskonna ülesehitamisele.

On küsimusi, mille üle enamliku partei ridades ei vaielda: „**Neid küsimusi partei piirides vaieldusealuseks teha tähendaks kogu proletaarne sotsialism küsimusmärgi alla panna**“ (Engels). See, kes pole proletaarset ilmavaadet vasturääkimata omaks võtnud, kes jätkab leninismivastast kulaklikku liini, kes partei raudset distsipliini rikub, kes tahab äraootavale seisukohale jääda, selle koht pole parteiridades. Ja niisugused isikud, niisugused oportunistid, kahepaiksed, poliitilised segajad kihutab partei oma ridadest välja. Sellest kõnelevad näitlikult parteipuhastuse esimesed tulemused.

Sotsialistliku ühiskonna ülesehitamine teisel viisaastakul nõuab otsustavat võitlust kulakluse jäänustega ja oportunistmiga. Viimane ja otsustav pealetung kutsub paratamata üksikutes jaoskondades klassivõitluse teravnemise esile. Seepärast on tarvis **klassilist valvsust kõvendada, halastamatut võitlust pidada oportunistmiga, parempoolse kallakuga kui peahädaohuga praegusel jaamavahel.**

Partei XVII kongress läheneb. See kohustab parteiorganisatsioone kongressi ettevalmistamiseks laialist hulgalist tööd tegema, energiliselt arendama enesearevustust ja kõrvaldama kõik puudused, mis puhastuse ajal ilmsiks tulid. Parteiorganisatsioonid peavad oma tööst ja partei tööst, mis kongresside vahelisel ajajärgul tehtud, kokkuvõtted tegema.

Veel kunagi varemalt pole partei nii monoliitne, nii ideeliselt ühtne olnud, kui praegu, partei XVII kongressi eel.

Veel kunagi pole ta nii tihedalt koon-

dunud oma juhtiva keskkoha ümber, kes oma kümneaastase ilma Leninita kordasaadetud töö kõige suurema ajaloolise katsumise läbi tegi.

Ainult lõpuni revolutsiooniline klass — proletariaat — võis sünnitada niisuguste juhtide rea, nagu seda on Marx ja Engels, Lenin ja Stalin.

Töölisklass ja Suur Oktoober on tööpoolest võitmatud.

Oktoober võidab terves maailmas!

„Pravda“, 25. XI. 1933.

V. Meshlaur

16 aastat sotsialistliku majanduse ehitamist

Sotsialistliku ühiskonna eest võideldes on NSVL töölisklass möödunud 16 aasta kestel saavutanud niisuguseid ajaloolisi võite, mis vana mõisnikulis-feodaalse ja kapitalistliku Vanemaa näo täielikult on ümber muutnud.

Tsensusliku tööstuse üldtoodang ületas 1932. aastal enam kui kolmekordselt sõjaeelse taseme, kerkides 34,3 mlrd. rublani. Tsensusliku tööstuse erikaal tõusis 1932. a. rahva sissetulekutes 38,4% -ni. Põllumajanduse alalise kasvu kõrval kerkis tööstuse erikaal tööstuse ja põllumajanduse üldtoodangu summast 1932. a. 70% -ni, lähenedes P-A. Ühendriikidele, kus kõige suurema tõusu aastal (1929. a.) tööstuse erikaal moodustas 82,6%.

Valmistusvahendite valmistamise erikaal on kasvanud ainuüksi viimase nelja aastaga 44,3% -lt (1928. a.) kuni 52,5% -ni (1932. a.), valmistusvahendite valmistamise erikaalu suhtes läheneme meie Saksamaale, kus see 1925. a. võrdus 54,5% -le, 1931. a. aga kõigest 45,2% -le.

Töölisklass on loonud niisuguse suur-tööstuse, mis suudab omal jõul teostada tööstuse, põllumajanduse ja transpordi uuel tehnilisel alusel ümberkorraldamise protsessi. Tsaari Venemaa ehitas sisemaal ainult 36,2% tarvisminevaist tööstuse sisseadetest, 1927—28. a. a. aga moodustas masinate sissevedu kõigest 32,5%. Käesoleval ajal on võimalik kogu NSV Liidu nõuet masinate järgi rahuldada oma masinaehitustööstuse jõul.

Ei ole ainustki masinat, mida me ei suudaks praegu omal jõul valmistada. Masinaehituse tehaste võime lubas juba 1931. a. NSVL masinaehitust tõsta kuni 140% -ni Inglismaa ja 151% -ni Saksamaa

masinaehituse tegelikust toodangust. On loodud niisugused juhtivad masinaehituse harud, nagu pinkmasinate ehitus, autod ja traktorite hulgaline valmistus, lennukitööstus, kõige keerulisemate ajakohaste põllutöömasinate hulgaline valmistus.

1933. a. — teise viisaastaku esimene aasta — tõi masinaehituse alal uusi võite. **Valmistus kasvas 9 kuu kestel 16% , võrreldes samasuure ajajärguga 1932. a., ja see kindlustas NSV Liidule lõpulikult esimese koha Euroopas.**

Nõukogude masinaehituse tehniline aluspind kindlustab teisel viisaastakul sisemaal täielikult niisuguste keeruliste sisseadete ja masinate valmistamist, nagu metalli valtsimismasinad, metalli lõikamise masinad, turbiin-õhupumbad, vertikaal-mootorid, suured jahvatusmasinad ja purustajad, suured pumbad ja kompressorid, turbiin-kompressorid jne.

Revolutsioonaaastate kestel on loodud **ajakohane mustmetallurgia** ja eriti **kõrgete omadustega terasesortide metallurgia**. Igapäevane malmitoodang ületas oktoobri XVI aastapäevaks sõjaeelse taseme kahekordselt. On loodud uus sõe ja metallurgia baas Idas. Tehnika omastamise protsess on 1933. a. tuntavalt edasi liikunud. Malmi, terase ja valtsitud metalli toodang suurenes käesoleva aasta kolmandal veerandil, 1932. a. III veerandiga võrreldes, vastavalt 30,36 ja 38 protsenti. Uus Magnitogorski kõrgahi nr. 3 ületas 1933. a. oktoobri kestel oma **projekteeritud võimsuse**.

Liidu **energeetikabaas** (aluspinde) on sedavõrd kasvanud, et ta niisugusel tähtsal alal, nagu elektrifikatsioon, läheneb eesrinnas sammuvate kapitalistlike

maade energeetikabaasi tasemele. Suuremalt osalt ringsüsteemil töötavate elektrijaamade 4.567 tuh. kilovatiline paigaleseatud võimsus on riikliku elektritööstuse keskvalitsuse GOELRO plaani ületäitmise elavaks tunnistuseks. Tööstuse elektrifitseerimise alal oleme juba ette jõudnud Inglismaast, kus elektrifitseerimise koefitsient 1929. a. moodustas 49%; oleme ette jõudnud isegi Saksamaast, kus see koefitsient oli 1925. a. 64,6% ja läheneme Ühendriikidele, kus see koefitsient moodustas 1929. a. 78,3%. **Tööstuse elektrifitseerimise koefitsient NSV Liidus võrdus 1932. a. 71,2%.**

1933. a. 9 kuu kestel ulatas elektrenergia väljatootus, tööstusetootangu üldist kasvu ületades, 122,3%-ni, võrreldes möödunud aasta sama ajajärguga. See oli uueks tõukeks tööstuse, transpordi ja põllumajanduse edasipidisele elektrifitseerimisele.

Kivisöetoodang kasvas sama ajajärgu kestel 13,9%. Siin kasvavad tempod järgmiselt: kolmas veerandaasta andis, 1932. a. III veerandaastaga võrreldes, juba 35,8% juurdekasvu, september aga — 40,3% juurdekasvu, võrreldes möödunud aasta septembriga. Uute võimsate naftarikaste raioonide Lok-Batani, Kala j.t. ekspluateerimine tõi naftatoodangu suurenmise kaasa 1933. a. septembris 23,4% võrd, võrreldes möödunud aasta septembriga.

Enne sõda peaaegu täiesti puudunud **keemiatööstuse toodang** kasvas 1932. a. 1.040 miljoni rublani. 1933. a. 9 kuuga suurendas keemiatööstus oma toodangut 20,2% võrd 1932. a. sama ajaga võrreldes, septembris aga juba 63% võrd.

Energiarelvastus ulatas NSV Liidus juba 1930. a. 2,8 hobusejõudu iga töölise kohta, kuna Inglismaal oli see 1924. a. 2,46 h. j. ja Saksamaal 2,8 h. j.

Juhtsõna — tehniliselt ja majanduslikult eesrinnas sammuvatele kapitalistlikkudele maadele järele jõuda ja neist ette minna, mille partei Oktoobrirevolutsiooni 9. aastapäeval üles seadis, on osalt juba teostatud, osalt aga teostub seitsmepenikoormaste sammudega revolutsiooni 16. aastal.

Mahajäänud maa kõige raskema ülesande — **uue tehnika omandamise** — lahendamise meie maa tööliklass oma partei juhtimisel haruldase eduga. Pearaskused seisavad selles, et vaja on uut tehnikat ühel ajal sisendada kõigisse majandusliku ehitustöö harudesse.

Ameerika Ühendriikides toenes kolme aastakümne kestel teostunud autotraktori-

tööstuse arenemine kõrgeltedenenud metallurgiatööstuse ja masinaehituse kõrgele tehnikale oma naaber-tööstusharudes. Meil aga ei saanud autotraktoritööstuse arenemine toetuda ei vanale metallurgiale, ega naaber-tööstusharude mahajäänud tehnikale, vaid ta tegi tarvilikuks kõigis neis tööstusharudes, mis temale kõrgete omadustega toorainet ja poolsaadusi annavad, ühel ajal uued ümberehitused läbi viia.

Neist raskustest hoolimata võis revolutsiooni 16. aastapäev uusi määratud edusamme ära märkida. Auto- ja traktoritööstuse valmistusplaan on üle täidetud. Seega on masinaehituse kõige raskematel ja uuematel aladel, mille paratamatut läbikukkumist kõik kodanlised prohvetid ennustasid, tehnika omandamise protsess pea täiesti teostatud. Niiugused tehased, nagu „Scharikopodschipnik“ ja Stalingradi traktoritehas, ületasid oma projekteeritud võimsuse.

Tehnika omandamise edukas käik leiab oma lõpuliku väljenduse omaduse näitajate äratäitmisel, millistel on teise viisaastaku esimese aasta plaani kohta otsustav tähtsus. 1933. aastat iseloomustavad suured saavutused tööstuse ülesannete täitmisel tööviljakuse ja omahinna alandamise alal.

Tööviljakuse protsent 1932. aasta keskmise taseme kohta

	II veerandaasta	III veerandaasta
Masinaehitus	115,7	116,1
Kivisüsi	114,9	115,9
Nafta	102,7	104,1
Mustmetallurgia	105,5	109,7

Kergetööstuses kasvas tööviljakus 7,5%. Suuri edusamme tegi rasketööstus ka omahinna alandamise alal.

„Põllumajanduslik ja jõuetu“ (Stalin) Venemaa on muutunud võimsaks suur-tööstuse maaks, milline ei olene kapitalistlikkude maade tujudest; ta on muutunud maaks, mille saatus on täielikult võimaloleva tööliklassi käes.

Kõige suuremaks maailma-ajaloolise tähtsusega võiduks oli põllumajanduse ümberkujundamine lausakollektiviseerimise ja kulakluse kui klassi likvideerimise alusel. See oli Lenini ja Stalini proletariaadi diktatuuri õpetuse tegelik järelproovimine.

Oktoobrirevolutsiooni 16. aasta oli kollektiviseeritud põllumajanduse esimeste otsustavate tagajärgede kokkuvõtmise aasta. Teraviljakultuuride viljasaagi määratu kasv, mis kindlustas talurahva ainelise hüveolu kõrge taseme, võimaldas proletaarsele riigile saada juba 1933. a. 20. oktoobriks

oma kätte rohkem teravilja, kui kogu 1932-33. a. vilja kokkuostu hoogtöö kestel. Kolhoosnikkude naturaalsete ja rahaliste tulude kasv käesoleval aastal, kolhoosilise küla aineliste ja kultuursete nõuete määratu tõus ja laialt tarvitavate kaupade nõudmise alaliselt jätkuv kasv on kolhoosnikkude suurte edusammude tõenduseks, nad näitavad, et sm. Stalini juhtsõna kõigi kolhoosnikkude jõukaks tegemise kohta uuel sotsialistlikul alusel on täide minemas.

210.000 kolhoosi, millistesse on koonduanud 61,5% kõigist talumajapidamistest ja 60% tööloomadest, **külvasid 1932. aastal kolm veerandit kogu teravilja külvist, poolteist korda enam puuvilla, pea kaks korda rohkem suhkrupeeti ja lina**, kui 1928. a. külvasid 24,5 mln. üksikmajapidamist. Kolhoosid külvasid täis ligemale 12 mln. hektari 15 miljonist hektarist, mida harisid kulaklikud majapidamised viisaastaku algul; mitte vähem kui 8 mln. ha külvipinda, mille võrd vähendasid oma külvipinda üksikmajapidamised, ja peale selle 9 mln. ha uudismaad. 63 mln. ha asemel enne kolhoosi astumist külvasid kolhoosnikud 1932. a. 91,6 mln. ha. See oli kolhoosi tööviljakuse tõusu, tööloomade ja inventari otstarbekohasema kasutamise tulemus kolhoosides, ühes määratusuure abiga nõukoguderiigi poolt kolhoosidele suurte masinatega ja traktoritega varustamise näol.

Kolhoosnikkude masinatega varustamine on järsult kerkinud: 1928. tuli ühe kehviku või keskmiku majapidamise kohta ainult 85,9 rbl. väärtuses inventari ja 30 rbl. väärtuses põllutöömashinaid; 1932. aastal aga tuleb ühe kolhoosniku pere peale inventari 138,4 rbl. ja põllutöömashinaid 72,8 rbl. väärtuses. Määratu abi, mis kolhoosidele anti niihästi valmistamisvahendite muretsemise kui ka töö organiseerimise alal, teostati masina-tractorijaamade kaudu, mis 1932. aastal harisid juba enam kui poole teravilja külvipinnast ja suurema osa tehniliste kultuuride külvipinnast.

Kolhooside tugevdamise kõige selgemaks väljenduseks on organiseeritud ja ennetähtaegne viljanormi tasumine. Terve rida oblasti ja vabariiki, nagu Tatarimaa, Moskva oblast, Tshuvashia, Gorki maakond, Taga-Kaukaas, Baschkiria, Turmeenia, täitsid vilja kokkuostu aastaplaani enne tähtaega. Üldiselt on kogu Liidus vilja kokku ostetud 80,3% enam, kui möödunud aasta samal ajajärgul. Puuvilla kokkuost aga oli 15. oktoobriks s.a. 133% möödunud aasta sama aja kokkuostuga võrreldes.

Nõukogudevõimu 5-dal aastal pärast kodusõja lõppu, sel ajajärgul, mil maa ei olnud veel suutnud näljasi ja laostusest toibuda, koostasid kapitalistid Haagi konverentsil oma plaani, kuidas nõukogude majandust üles ehitada. Nad soovitasid Nõukogude Liidu lõhutatud majandust kapitalistlike meetodite abil üles ehitada. Nad patsutasid nõukogude delegaatidele ülevalt õlale, kui inimesteie, kes nõrka maad esindasid, kes, nagu nad arvasid, ilma kapitalistlike meetodite tarvitamiseta ei suutvat jalule tõusta.

1933. a. — nõukogudevõimu 16. aastal — püüab maailma kõige suurem ja eesrindsem kapitalistlik maa — P.-A. Ühendriigid — kriisist väljapääsu leida, asetades plaaniliku majanduse meetodit, mis ainult sotsialistlikule süsteemile omane, kapitalistlikule pinnale. Ameerika õpetlased, professorid ja insenerid sõidavad kümnete viisi nõukogudemaale ja uurivad ahnelt nõukogude kogemusi. Inimsoo ajaloos kõige veidram katse — kapitalistlikul maal sotsialistliku majanduse meetodid tarvitusele võtta, seda unustades, et plaaniliku majanduse sisendamise ainuke eeldus on proletaarne revolutsioon ja proletariaadi diktatuur! Professorid ei suuda kuidagi aru saada, et ilma ekspropriaatorite eksproprieerimata, ilma valmistusvahendite eraomanduse kaotamiseta tähendab plaani sisendamise katse vaid klassivõitluse teravnemist ja kapitalistliku majanduse jätkuvat lagunemist.

Oktoobrirevolutsioonil 16. aastapäeva pühitseb NSVL proletariaat kõige suuremate võitudega, mille tunnustanud mitte üksnes kogu ilma töörahvas, vaid ka tema kõige põlisemad vaenlased. Neid võidusaavutusi võimaldas proletariaadi diktatuur, võimaldas see asjaolu, et meie maa tööliklass enamlike partei juhtimisel, kes põhjendab oma tegevuse Marxi, Lenini ja Stalini revolutsioonilisele teooriale, kõik raskused ennenägematu vaimustusega ära võitis. Neid edusamme võimaldas partei ridade teraskindel ühtsus, tema poliitika vääramatult kindel toetamine miljonite tööliste ja talupoegade poolt ja lepitamatu klassivõitlus kõigi vaenlaste vastu.

Sm. Stalini suurvaimuline ja kindlakäeline juhtiv tegevus ühes hillgava ettenägelikkusega kindlustas parteile ja tema keskkomiteele need võidud, milliste üle N. Liidu tööliklass Oktoobri 16. aastapäeval õigusega uhke on.

J. Vareikis

Masin teeb nüüd nõukogude külas muusikat

I.

On teada, missugusel madalal, tõepoolest barbaarsel kultuuri ja tehnika tasemel asus vene küla enne revolutsiooni. Oktoobrirevolutsioon tõi küla kehv- ja kesktalurahvale määratusuured võidud kaasa. Proletaarne revolutsioon eksproprioneeris ühel hooil, järjekindlalt ja lõpulikult kõik mõisnikkude ja kapitalistide maad. Talupojad said oma kätte kuni 60 mln. ha mõisamaid, ligikaudu 3¹/₂ mln. ha kirikumaid ja 130 mln. ha kroonumaid. Rendimaksu ja kõigi maksuvõlgade kaotamine, mis talurahvast raske koormana rõhusid, tähendas talle vabane mist alalistest, otsatuist maksudest mõisnikkudele, kaupmeestele ja kulakutele.

Oktoobrirevolutsioon kaotas maeraomanduse, ta hävitas külas järjekindlalt ja lõpulikult kõik pärispõlve jäänused.

Aga seda on vähe. Et talupoeg sotsialistliku ühiskonna üheõiguslikuks liikmeks saaks, et põllumajanduse tööviljakus kiiresti tõuseks, selleks oli tarvis põllumajandust uuel alusel ümber ehitada.

Kogu meie revolutsiooni arenemiskäik, tema igakülgsed põhjalikud rekonstruktiivsed muudatused linnas ja külas tõendasid täielikult marksismi seda teoreetilist seadet, et ainsaks väljapääsuks väiketalurahvale on üleminek üksiktalunduselt ühismajandusele.

Küla arenemist nõukogudevõimu ajal võib kahte ajajärku jaotada: esimene ajajärk — 1917. aasta lõpust kuni 1928. aastani ja teine — 1928. aastast kuni meie päevini. Kui esimest ajajärku teisega võrdleme, siis näeme, et küla arenemine teisel ajajärgul esindab tervet revolutsiooni. Küla astus uude arenemisjärku.

Oma aruandes esimese viisaastaku tulemuste üle nimetas sm. Stalin esimest viisaastakut põllumajanduse alal kollektiviseerimise viisaastakuks. Ta ütles: „Viisaastaku ülesanne põllumajanduse alal seisis selles, et koondada laialipillatud väikseid üksikmajapidamisi, kel puudus võimalus kasutada traktoreid ja uuemaid põllutöömashinaid, suurteks ühismajapidamisteks, mis on varustatud kõrgeltarenenud põllumajanduse kõigi praegusaja masinatega, vabal maal aga asutada eeskujulikud riiklikud majapidamised — sovhoosid.

Viisaastaku ülesanne põllumajanduse alal seisis selles, et muuta NSV Liit mahajäänud väiketalupidamisega maast suur-

põllupidamisega maaks, mis organiseeritud kollektiivse töö alusel ja annab kõige suuremal hulgal kaubasaadusi.“

Praegu on kolhoosidesse astunud üle 15 mln. talumajapidamise, mis koondatud 225 tuhandesse kolhoosi. Sovhooside ja kolhooside külvipind ulatas 1933. aastal 88,4%-ni kogu maa külvipinnast.

Teostus suurpõllumajanduse rekonstruktsioon, mis väljendus kolhooside organiseerimises, sovhooside ja masina-traktorijaamade asutamises ja põllutööle uue masinatehnika aluse loomises. 1928. a. algul koostas üksiktalumajapidamiste erikaal külas 97,3%, kolhooside erikaal — 1,2% ja sovhooside erikaal — 1,5%. Üksiktalumajapidamise külvipinna keskmine suurus oli 1928. a. 4,5 ha. Küla tehnilise relvastuse taset esimese viisaastaku algul võib iseloomustada järgmiste faktidega: **adraga künti** ja külti suivilja enam kui 8 mln. hektarilisel maa-alal; **käitsi** külti suivilja 61 mln. ha; vilja koristati **sirbi ja vikatiga** üle 40 mln. ha; vilja peksti **koodiga** 12 mln. ha; muul viisil käitsi koristati üle 25 mln. ha. Inventari ja põllutöömashinate väärtus ühe talu kohta oli 115 rbl. 17 kop. Alates 1928. a., s. t. esimese viisaastaku algusest peale, edeneb põllumajandus hiiglasammudega.

Kiiresti kasvas Nõukogude Liidu masinatööstus. Esimese viisaastaku kestel tarkavad kaks maailma kõige suuremat traktoritehast, hiiglasuured autotehased, ehitati terye rida esimesejärgu ettevõteteid, mis valmistavad rohkel arvul ja väga mitmesuguseid põllumajanduse masinaid.

Traktoreid oli põllumajanduses 1928. a. lõpuks 26.733, milliste kogu võimsus ulatas 278 tuh. hobusejõuni, kuna ühe traktori keskmine võimsus oli 10,4 hobusejõudu. Praegu on traktoreid juba 200 tuh., kokku ligi 3 mln. hobusejõuga; traktori keskmine võimsus on kasvanud 15 hobusejõuni.

Inventari ja põllutöömashinate väärtus ühe pere kohta kolhoosis tõusis 1932. aastal peaaegu kahekordseks — kuni 211,2 rublani. Külas töötab 18.281 veoautot ja 21.516 kombaini. On asutatud 2.700 masina-traktorijaama, milliste kaudu proletaarne riik mitte ainult ei teeni kolhoose traktorite, autode ja kombainidega, vaid kolhoose majanduslikult ka **juhhib**. Poliitosaakondade organiseerimisega on masina-traktorijaamad muutunud tõelisteks kol-

hooside majandusliku ja poliitilise juhtimise, kolhoosnikkude enamliku kasvatuses keskkohadeks.

Nende edusammude otsustavaks eelduseks oli partei õige, leninlik poliitika, tema vääramatu siht maa industrialiseerimise ja põllumajanduse kollektiviseerimise poole. Kollektiviseerimine on põhijoontes juba lõpule viidud. Talurahva rõhuv enamus on kolhoosidesse astunud. Väljaspoole kolhoose on jäänud ainult need talupojad, keda klassiliselt võõraste ja vaenulikkude oollustena kolhoosidesse vastu ei võeta (näiteks kulakud, endised kaupmehed jne), ehk need, kes pole küllaldaselt huvitatud põllupidamisest, põllumajanduslikkudest sissetulekuteest. Väike osa üksikmajapidajaid ei astunud kolhoosidesse tagurlike usuliste veendumuste pärast.

II.

Meie revolutsiooni kõige suuremad võidud külas ei ole saavutatud ühel hoobil. Oli tarvis vähemalt 10 aastat proletariaadi diktatuuri, enne kui kehv- ja kesktalurahva enamus pöördus kolhoosilisele arenemisteele. Ses suhtes on huvitav jälgida proletarise revolutsiooni mitmesuguseid astmeid külas, selle revolutsiooni üleminekut ühest tajajärgust teise, tema alalist kasvu, proletariaadi diktatuuri mõju laienemist ja süvenemist talurahva hulgas.

Sotsialistliku revolutsiooni põllumajanduslik külg osutus seda keerulisemaks, et ta teostub kõige rohkearvulisema, kuid kultuurselt kõige enam mahajäänud külarahva seas. Talupoeg ei teinud enne revolutsiooni seda poliitilist kooli läbi, mille tööstustööline läbi tegi — palju aastaid kestnud klassivõitluse, tema eesrinnakaadrite revolutsioonilise kasvatuses kooli. Kahtlemata äratas 1905. aasta revolutsioon poliitilisele elule ka õige laialised talurahvakihid. Aga selle hiljaksjäänud mõisnikkudevastase liikumise lämmatas tsaarivalitsus kiiresti.

Raskused tekivad ka talurahva kahepidesest seisukohast: ta on töötaja, kelle sissetulek tihtigi vaevalt küünib äraelamise alamäärani, kuid samal ajal on ta ka väikeomanik. Tööstistest erineb ta oma klassilise seisukoha poolest. See oli kõige rohkearvulisem väikeomanikkude klass. Temal tekivad sotsialistliku revolutsiooni ja selle majandusliku programmi kohta paratamata teistsugused kujutlused ja kujunevad teistsugused suhted, kui töölisel. Tarvis on külas hulk aastaid püsivat revolutsioonilist kasvatustööd teha selleks, et talupoega arusaamisele viia, et revolutsi-

ooni jätkamine külas tarvilik ja temale isiklikus mõttes majanduslikult kasulik on, et ta seda töölistega käsikäes edasi arendaks.

Sotsialismi on võimalik ehitada ainult kõrge viljakusega kollektiivse töö aluspinnal. Selleks oli vaja külas enne miljooneid kehv- ja kesktalupoegi välja kasvatada ja neid arusaamisele viia, et väikeomandusest jäädavalt lahti lüüa, oma endine talupojamajapidamine maha jätta ja kolhoosid organiseerida on neile majanduslikult tarvilik ja mõõdapääsematu.

Kollektiviseerimise täielik võit oleks võimatu olnud, kui mitte kulaklust kui klassi poleks likvideeritud. Oluliselt on see põllumajanduse sotsialistliku ümberehitamise üks ühine, lahutamata seotud majanduslik ja poliitiline ülesanne.

Ülalöeldust näeme, missugused määratud esialgsed ülesanded talurahvahulkade ettevalmistuse, organiseerimise, kasvatuses alal parteil ja kogu sotsialistlikul revolutsioonil ees seisid.

Oktoobrirevolutsioonil puudus jõud selleks, et kohe algusest peale talurahva lauskollektiviseerimise ja kulakluse kui klassi likvideerimise ülesannet endale ette seada. Revolutsioon lähenes sellele vääramatult; kuid tihtigi tuli tarvitada kõrvalteid, muuta majandusliku ehitustöö ja organisatsioonilise massilise töö meetodeid külas. Proletariaat tegi mitmele korrale kesktalurahvale järelandmisi, jälgides siiski alati ajaloolist peaesmärki — kindlustada külas proletariaadi diktatuuri, luua sotsialismile vajalik majanduslik aluspind.

Teatava tinglikkusega võiks proletarise revolutsiooni põllumajanduslikku poliitikat jaotada järgmisteks jaamavahedeks:

1) Mõisnikkude, kaupmeeste, suuromanikkude maade eksproprieerimine. Maa natsjonaliseerimine ja selle andmine talurahvale omal jõul harimiseks.

2) Küla klassiline kihinemine maa tükkendamise alusel ja külá rikka, kulakliku talurahva osa katsed revolutsiooni „kinni pidada“, teda piirata mõisnikkude ja kapitalistide minemakihutamisega, et sel teel ise nende talurahvahulkade kurnajate ja vereimejate asemele asuda. Maaproletariaadi ja külakehvikute püüded revolutsiooni edasi viia, keskmiku kõhklemised — see on küla algava hoogsa kihinemise ja kehvikutekomiteede loomise ajajärk.

3) Võitlus vilja pärast. Vilja sunniõtmine. Klassivõitluse kasv ja teravnemine küla kehvikute ja jõuka talurahvaosa, kulakluse, vahel. Kümned tuhanded tööliste toiltussalgad saadetakse külla, kehvikutele

appi. Need töölised, — „toitlussalklased“ saavad nõukogudevõimu juhtideks ja organisatoriteks külas, organiseerivad parteirakukesi, põllumajanduslikke kommuunasi, peaaugult endistes mõisates. „Võitlus vilja eest — see on võitlus sotsialismi eest“ (Lenin).

4) 1919. aasta. Keskpunktiks on keskmikule suhtumise küsimus. Kehvikutekomiteede likvideerimine. VIII parteikongressil keskmiktalupojale suhtumise kohta vastu võetud resolutsiooni kavas/kirjutab Lenin suhtumisest keskmikule:

„Kesktalurahvas, kel võrdlemisi tugevad majanduslikud juured on, jääb seetõttu, et põllumajanduse tehnika tööstuse tehnikast maha on jäänud, isegi eeslinna kapitalistlikkudel maal, rääkimata juba Venemaast, pärast proletarise revolutsiooni algust veel õige hulgakas ajaks edasi püsima. Seepärast peab nõukogutegelaste, samuti ka parteitegelaste taktika külas olema arvestatud kesktalurahvaga kauaaegsele koostöötamisele“ (Lenin, XXIV k., lhk. 173).

5) Üleminek vilja sunnivõtmiselt toitlusmaksule. Talumajapidamise edenemine ühes turuvahekordade ja kaubavahetuse elavnemisega linna ja küla vahel. Tarvitusliku ja põllumajandusliku kooperatsiooni, kui linna ja küla vahelise kaubavahetuse organiseerija arenemine. Sellega rööpjoones toimub erakaupmehe, ärikodanluse (nepmanid) kasv. Sotsialistliku tööstuse, riigikaubanduse ja kooperatsiooni arenemine läheb erakaupmehe kasvust ette. Parteitöö tugevnemine külakehvikute seas. Meie vahekorrad külas kujunevad järgmiselt: toenemine kehvikutele, liit keskmikuga, võitlus kulaku vastu.

6) Klassivõitluse tarvamine külas. Erakordsete abinõude tarvituselevõtmise vajadus võitluses vilja pärast. Külla saadetakse tuhanded uued kaadrid töölisti ja kommuniste. Kulaku vastase võitluse kõvenemine. Kuid see kõik oli ikkagi vaid kulaku kurnamispuüete piiramise poliitika.

7) Kulakluse kui klassi likvideerimise poliitika lausakollektiviseerimise alusel. Kolhoosiliikumise määratu tõus 1929. a. lõpul. Tuli „suure murrangu aasta“ (Stalin). Osa talurahva kolhoosidest väljasõelumine. Kõige paremate, eluvõimelisemate, tugevamate ja õieti organiseeritud kolhooside kindlustamine.

8) Kolhooside organisatsiooniline ja majanduslik kõvendamine. Peatähelpanu pöördub nüüd töödistsipliini kindlustamisele, kolhooside kaadrite kasvutamisele, kolhooside masinatega varustamisele ja

majanduse õigele organiseerimisele. Talurahva uus sissevool kolhoosidesse.

9) Üleminek riigi jaoks vilja kokkuostu lepingumeetoditelt vilja, kartulite, liha kohustuslikule andmisele. Partei uued ülesanded külas, mis sm. **Stalini** kõnes ÜK(e)P KK ja KKK ühendatud jaanuaripleenumil üles seatud. Sm. **Kaganovitshi** aruanne poliitosakondade organiseerimise üle masina-traktorijaamades ja sovhoosides. Ühendatud pleenumi otsus — organiseerida poliitosakonnad 1933. aasta kevadel. Võitlus enamliste kolhooside ja jõukate kolhoosnikkude eest.

Need on meie külapoliitika arenemise tähtsamad järgud. See näitab Lenini partei erakordset võimet juhtida, paenduvalt manööverdada, oskust igal üksikul silmapilgul tõepoolest pealülist kinni haarata.

III.

Külas, põllumajanduses on sm. **Stalini** — meie partei geniaalse juhi — juhtimisel sotsialismi kõige suurem võit kindlustatud. Peaasi seisab nüüd selles, et kolhoose võimalikult kiiremini majanduslikult ja poliitiliselt kindlustada, seda saavutada, et kolhooside põllud annaksid alaliselt kõrget viljasaaki ja lähemal ajal kõik kolhoosnikud jõukateks teha.

Kolhooside asutamise alal seisab meil terve rida ülesandeid ees, millistest igaüks üksikult on äärmiselt tähtis. Määratu tähtsus on näiteks edaspidisel võitlusel töödistsipliini kõvendamise eest, kolhoosibrigaadide õigel organiseerimisel, hobuste eest vajaliku hoolitsemise kindlustamisel, õigele põllupidamisele ja külvikordadele üleminekul, karjakasvatuse arendamisel jne. Kuid kõige tähtsamaks ülesandeks käesoleval silmapilgul on — **tehnika, masinavallutamine** nii nagu see peab olema. Traktorite, autode, kombainide arv kasvab kiirelt.

Nüüd teeb masin külas muusikat. Tema on areneva uue tööjaotuse allikaks, tema löi uued hulgalised elukutsed: ilmusid kolhoosnikud-traktoristid, kolhoosnikud-kombainerid, kolhoosnikud-autojuhid, mehhanikud. Ühiskondliku töö alusel likvideerih masin kiiresti naise ja mehe tööerinevuse. Masinaga on iga naiskolhoosnik suuteline ükskõik missugust tööd tegema, talle saavad nüüd jõukohasteks ükskõik missugused tööd põlluharimise või karjakasvatuse alal. Masin kasvatab uue inimese, uue valmistusliku haritlaskonna. Masin muudab järjesti rohkearvilisemate kolhoosnikkude kihtide töö tööstustöö erikujuks.

Kolhoosikülas algas **masina ajajärk**, tema kiirestikasvava, valmistusliku mõjuvõimu ajajärk. See, mis kümme või viis aastat tagasi näis paljudele olevat kaunis tulevikumuusika, on saanud igapäiseks, harilikuks tõelikkuseks. See aga suurendab omakorda võrratult meie ülesandeid.

Vaja on masinat võimalikult paremini kasutada. Kahjuks pole sellepoolet veel mitte kõik korras. Aruanded masina-traktorijaamade ja sovhooside traktorite valmistuslikust tööst Kesk-Mustamulla oblastis, Ukrainas, Põhja-Kaukaasis näitavad traktorite äärmiselt nõrka kasutamist. Üle 50% tööajast seisavad traktorid selle tagajärjel, et õigel ajal ei ole põletisõli kohale toodud, et traktoristid on oskamatud, et masinad on halvasti remonteeritud, et puuduvad vilunud põllumehaanikud, et võtmete ja tööriistade komplektid ei ole küllalt kõhased jne.

Selles seisab sovhooside, MTJaamade ja kolhooside töö põhipuudus. Traktorite töö **omaduse**, nende täieliku **ärakasutamise** probleem on saanud otsekoheks probleemiks.

Seniajani oleme me püüdnud anda sovhoosidele ja kolhoosidele võimalikult rohkem traktoreid ja autosid. Ilma et põllumajanduse varustamist masinatega kuidagi nõrgendaks, tuleb traktorite **täieliku ärakasutamise** ülesanne kogu teravusega üles seada, nagu seda enamlasted teha oskavad. Aeg on sovhoosides, MTJaamades ja kolhoosides täies ulatuses arendada võitlust selle eest, et traktoreid ja teisi põllutöömagineid tõesti täielikult ära kasutataks.

Meil on olemas ligi kakssadatuhat traktorit. Traktori ööpäevase töönormi kõrgendamise üheainsa protsendi võrd tähendab traktorite hulga suurendamist kahetuhande traktori võrd. Kas ei ole sellest selge, **kustpoolt** tuleb kõigepealt kolhooside tulude **tõstmise** allikat otsida? Kas ei ole igale sovhoosi, MTJaama töölisel, igale kolhoosnikule selge, missugused võimalused avanevad meile juba üksi traktorite töö paremaks tegemise läbi?

Sotsialism — see on niisugune kord, mis mõtteü, võimatu on ilma täieliku, lõpuniarendatud igakülgse masinatööt.

Oktoobrirevolutsiooni kaheteistkümnenda aastapäeval kirjutas sm. **Stalin**: „Meie läheme industrialiseerimise teed mööda täiel aurul sotsialismile, meie igivana, „vene“ mahajäänud olekut seljataha jättes. Meie maa muutub metalli, automobiilide, traktorite maaks. Ja kui me NSV Liidu autole, maamehele aga traktorile asetame, katsugu siis auväärt kapitalistid, kes oma „tsivilisatsiooniga“ kelgivad, meile järele jõuda. Siis me alles vaatame, missuguseid maid võib mahajäänuteks ja missuguseid eesrinnamaadeks nimetada.“

See prognoos läheb suurepäraselt täide. Iga kuuga kasvab MTJaamade võrk. Iga päev saadavad meie tehased külla uued rongitüübid traktoreid, autosid, kombaine.

On olemas kõik, mis vaja, et põllumajanduslikku sotsialistlikku revolutsiooni teostada, seal hulgas on olemas ka see, mis peale kollektiviseerimist on kõige tähtsam — masin. Tarvis on teda vaid täielikult vallutada.

„Pravda“, 7. XI 1933.

Kõige suurema rahvusvahelise tähtsusega sündmus

Kirjavahetus P.-A. Ühendriikide presidendid Franklin Rooseveldi ja NSVL välisasjade rahvakomissari sm. M. M. Litvini vahel normaalsete diplomaatlikkude vahetuste jaluleseadmise üle mõlema maa vahel ja saadikute vahetamise üle on kõige suurema ajaloolise tähtsusega sündmus.

Nende kirjade vahetusega lõpeb Nõukogude Liidu kestva võitluse ajajärk normaalsete diplomaatlikkude vahetuste jaluleseadmisest eest teda ümbritseva kapitalistliku ilmaga. P.-A. Ühendriikide näol oli sunnitud NSV Liiduga normaalse diplomaatliku vahetuste tee astuma viimane kõige suurem kapitalistlik riik ilmas. Kui NSV Liidus valitseva korra ja kõigi kapita-

listlikkude maade reshiimi põhimõttelised vastuolud kõrvale jätta, siis on NSVL ja Ühendriikide vahel vastuolusid vähem kui NSVL ja mõne teise kapitalistliku riigi vahel. Just sellepärast, et P.-A. Ü-d on kõige suurem kapitalistlik riik, väljendasid nad kõige teravamalt mõlema maa sotsiaalse korra erinevust ja püüdsid esineda üldkapitalistlikkude huvide esindajana. Seda soodustasid neile nende territooriumi suurus ja nende suur erikaal, mis lubasid loota, et nad võivad läbi saada, ilma et NSV Liiduga normaalse vahetuste jalule seavad. P.-A. Ü-de geograafiline asend, P.-A. Ü-ke ja NSV Liitu lahutav määratu vahemaa kinnitasid P.-A. Ü-des veendumust, et nad koostööd NSV Liiduga ei vaja ja et temaga

normaalsete vahkordade puudumine ei suuda sellele suurele Atlandi tagusele riigile kahju teha. Euroopa riigid, kel ei ole määratud ameerika tooraineallikaid ja kel puudub ameerikaliku ulatusega laialdane siseturg, vajadis meid kui turgu ja kui tooraine muretsejat. Euroopa suurriigid puutusid meiega iga päev kokku Euroopa ja Läheda-Ida küsimuste lahendamisel. Nemed ei võinud ainuüksi sotsialistliku korra mittetunnustamise nimel NSV Liiduga normaalsete diplomaatikkude vahkordade jaluleseadmist tagasi hoiduda. Seepärast tunnustasid nad NSV Liitu varem.

Kuid Ühendriikide seisukorra erinevus, mis lubas Ameerika kapitalismi juhtidel NSV Liiduga normaalsete diplomaatikkude vahkordade makspanekust keeldumise poliitikat ajada, osutus ajalooliste kogemuste valgusel ettekujutuse saaduseks. Üleilmne majandusekriis vapustas kogu ilma ja ei ole niisugust, ka kõige tugevamat, kapitalistlikku suurriiki, kes võiks enda kohta öelda, et ta jaksab oma majanduslikke probleeme lahendada lahus teistest riikidest. NSV Liidu valmistavate jõudude erakordne kasv sundis ka kõige kangekaalsemaid kapitalismi esindajaid selle küsimuse üle järele mõtlema, et kas nad võivad niisugusesse seisukorda jääda, kus nad niisuguse määratu ja kasvava majandusliku jõuga, nagu seda on Nõukogude Liit, majanduslikke vahkordi ei loo. Kriisist tekkinud vapustused P.-A. Ü-des, selles kõige võimsamas kapitalistlikus suurriigis, sünnitasid laialise ja sügava käärimise selle maa elanikkude mõtteilmas. Määratu huvi selle vastu, mida kapitalistlikus ilmas „nõukogude katsetööks“ nimetatakse ja praegu P.-A. Ü-des ettevõetud planeerimise võimaluse otsingud majanduse organiseerimiseks, monopolistliku kapitalismi vastuoluliste jõudude korraldamise katsed kuulusid sinna kompleksi, mis „Valget maja“¹ sundis juriidilisi tõkkeid P.-A. Ü-de ja NSVL vahelisest läbikäimisest kõrvaldama.

Oma esimeses jutuaJamises Ameerika ajakirjanduse esindajatega juhtis sm. Litvinov täitsa õieti tähelepanu sellele, et NSVL mittetunnustamine seda tõsiasja ei muuda, et Nõukogude Liidu ja P.-A. Ü-de vahel juba väga lähedased majanduslikud, kultuursed ja poliitilised sidemed olemas on, mis väljenduvad ameeriklaste rohkearvulistes NSV Liidu külalastamistes, nende töötamises meie maal, samuti aga ka P.-A. Ü-de

külalastamises teatava hulga nõukogude kodanikkude poolt. Samavõrdselt osutus pettekujutuseks ka see, et ka poliitiliste vahkordade alal saavad P.-A. Ü-d NSV Liiduga kokkupuutumast ära hoiduda. Väevähenduse konverents on selle kõige paremaks tõenduseks. Relvastus merel ja mandril on üksteisega kõige tihedamalt seotud. P.-A. Ü-de Euroopa võlgade probleem on väevähenduse küsimusega seotud. Aga seda küsimust ei saa ilma NSVL osavõtmiseta lahendada. P.-A. Ü-del tuli väevähenduse konverentsidel nende poolt tunnustamatu Nõukogude Liiduga koos töötada. NSVL on vägev suurriik mitte üks Euroopas, vaid ka Aasias. Vaikse okeani suurriigina on Ühendriigid kõigis Aasia küsimustes neile kaaslaseks, kes huvitunud rahu alalhoidmisest Aasias. Ühendriigid ei võinud endist NSV Liiduga normaalsete vahkordade jaluleseadmise eitamise poliitikat jätkata, ilma et iseendale ja rahule poleks kõige suuremat kahju teinud.

Normaalsete diplomaatikkude vahkordade makspanekul Nõukogude Liidu ja Ühendriikide vahel on seega kõige suurem ajalooline tähtsus, kui sündmusel, millega lõpeb kapitalistliku ilma võitlus selle tõsiasja tunnustamise vastu, et praegune ilm koosneb kahest süsteemist — kapitalistlikust ja sotsialistlikust. Võitlus sotsialistliku süsteemi juriidilise üheõigusluse tunnustamise vastu jõuab lõpule. N. Liidu ja P.-A. Ü-de vahel normaalsete diplomaatikkude vahkordade jaluleseadmisel on suur aktuaalne tähtsus praegu kogu ilma ees seisvate poliitiliste küsimuste lahendamise kohta. See loob mõlema maa majanduslikule läbikäimisele seadusliku aluse, mis mõõdapäasemata peab viima nende vahkordade laiendamisele ja edasiarenemisele. See loob diplomaatliku aparadi mõtete vahetuseks, tegevuse kokkukõlastamiseks kõigi poliitiliste küsimuste suhtes, millest mõlemad suurriigid on huvitatud. See asjaolu, et mõlemad suurriigid vastastikustest läbikäimistest huvitatud, oli selleks tõukejõuks, mis Ühendriikidel võimaldas võitu saada mitte üksi traditsioonilistest põhimõttelistest väidetest NSVL tunnustamise vastu, vaid ka raskustest teatava hulga lahendamata küsimuste näol, milliste reguleerimiseks normaalsed diplomaatlikud vahkorrad loovad kõige parema pinnä ja on kõige paremaks vahendiks.

Ühendriikide presidendi Franklin Rooseveldi otsus ei ole sugugi Valge maja juhuslik samm. See on mõlema maa läbikäimise arenemise ja selle kauakestnüd võitluse tulemus, mida pidasid NSVL tun-

¹ „Valgeks majaks“ nimetatakse maja, milles P.-A. Ühendriikide president elab. Tihtipeale mõistetakse selle all ka Ühendriikide valitsust üldse. — Toim.

nustamise eest Ameerika kodanluse edu-meelsed ollused, rääkimata juba neist Ameerika rahvakihtidest, kes meie põhimõtteliselt kaasa tunnevad.

Nõukogude valitsus ja meie maa ühiskondlik arvamine on kõigiti püüdnud P.-A. Ü-dele läheneda. Nad püüdsid selle lähenemise poole väljudes oma rahupoliitikast, igapäisest võitlusest rahu alalolu eest. Koostöö Ühendriikidega on vastuvaidlematult üks mõjuvam vahend rahu kindlustamiseks. Sellelt seisukohalt tuleb NSVL ja P.-A. Ü-de vaheliste normaalsete diplomaatlikkude vahekorjade jaluleseadmise tõsiasja vaadelda kui meie rahupoliitika kõige suuremat võitu. Peale selle ootab Nõukogude Liidu ühiskondlik arvamine Nõukogudemaa ja Ameerika lähenemisest üksteisele kaubandusliku läbikäimise laienemist ja arenemist mõlemi maa vahel. Nõukogude Liidu ühiskondlik arvamine hindab kõrgelt ameeriklaste asjalikkust. Sm. Stalin pidas juba 1924. a. oma loengutel leninismi põhialuste üle vajalikuks vene tööliste ütelda: „Ameerikalik asjalikkus on... vastumürgiks „revolutsiooniliku“ maniilovluse ja fashistlikkude väljamõelduste vastu. Ameerikalik asjalikkus — see on ohjeldamatu jõud, mis ei tunne ega tunnusta tõkkeid, mis pühib oma asjaliku püsivusega kõik ja igasugused takistused, mis ei või kord peale alatud tööd jätta lõpuni viimata, olgu see ka kui väike töö ja ilma milleta tõsine ehitustöö pole mõeldav.“

Juhtides tähelepanu hädaohule, et ameerika asjalikkus võib muutuda põhimõtteks askelduseks, kutsub ta üles seda asja-

likkust ühendama vene revolutsioonilise laiaulatuslikkusega. Oma jutuajamisel saksa kirjaniku Ludvigiga tähendas sm. Stalin selle peale, et Ameerika kapitalismi ja tehnilise ilma esindajatel ei ole seda poolfeodaalset hingeelu, mis euroopa kapitalismi samade ringkondade esindajatel veel nii tugev on. See kergendab nõukogude majandustegelastel ameerika äriilmaga kaubanduslikke läbikäimisi pidada. Mõlemi maa kasvav huvi rahu eest peetava võitluse vastu, mis viimasel ajal iseäranis selgelt silma paistab, tegi Nõukogudemaa ja Ameerika lähenemise nõukogude ühiskondluse kõige laiemates ringkondades iseäranis soovituks.

Ühendriikide president Franklin Roosevelt ja meie välisasjade rahvakomissar sm. Litvinov saatsid teo korda, mis rahu kahtlemata kindlustab ja nii mõndagi edasilükkamatut ülesannet aitab lahendada. NSVL ja P.-A. Ü-de vahelised vahekorrad saavad arenema ühise kasu ja vastastikuse lugupidamise, kummagi poole iseseiva poliitika alusel, ilma et kumbki pool teise poole sisemistesse asjadesse vahele segaks. Sel asjaolul, et võitlus normaalsete diplomaatlikkude vahekorjade jaluleseadmise eest Ühendriikides nii kaua kestis, on üks hea külg: ta õpetas ameerika avalikku arvamist aru saama, et jutt pole „abist“ NSV Liidule P.-A. Ü-de poolt, vaid kahe üheõigusliku poole vastastikusest kasut, kel palju ühesuguseid huve ja kes, vaatamata riikliku korra lahkuminekute peale võivad üksteisega koos töötada.

„Isvestija“, 20. XI 1933.

Karl Radek

Meie välisasjade rahvakomissar

(Sõbralik viske.)

1922. aastal Genfi konverentsi ajal nimetas Citebotham, üks arukamaid inglise välispoliitilisi publitsiste, nõukogude valitsuse konverentsi-delegatsiooni iseloomustades Maksim Maksimovitsh Litvinovit NSV Liidu kõige suuremaks diplomaatlikuks jõuks. Oma tabavas iseloomustuses kujutas ta suurepäraselt Litvinovi peaomadusi: selge mõistus, mis näeb asju niisugustena, nagu nad on, tugev tahe ja sihikindlus.

1933. aastal hoiatas vana Wales'i rebane Lloyd George inglise diplomaatiat Litvinovi vempude eest ja hirmutas teda Litvinovi andega Euroopa diplomaatiat süütuid talle-

kesi ära meelitada. Ta hoiatas neid, et nad ei laseks endid selle diplomaatliku meistri poolt sinna viia, kuhu nad minna ei taha. Meie ei tea, kas oli Maksim Maksimovitshil kavatsus punapõselist sir John Simoni või teisi inglise diplomaatia esindajaid võrgutada, kuid selles inglise Ulissi püüdes Moskva Circea võlude eest hoitud väljendus see sügav lugupidamine, mille meie välisasjade rahvakomissar on võitnud igasuguste Euroopa seesuguste asjade meistrite seas. Pole vaja tõendada, et see lugupidamine ei tule armastusest nõukogude diplomaatia juhi vastu, vaid

tunnistab seda, et diplomaatia alal ei saa nõukogude mehi ninapidi vedada.

Praegu, mil Litvinovi pilt kõiki nõukogude ja Ameerika ajalehti ilustab, võib mõne sõnaga märkida mitte üksi neid objektiivseid tegureid, mis Litvinovi maailma diplomaatia esiritta tõstsid, vaid ka neid isiklikke omadusi, mis talle selles esireas lubavad Nõukogudemaa nimel nii rääkida ja tegutseda, et Nõukogudemaa võib rõõmu ja uhkusega tema võite jälgida.

Diplomaate ähvardab niisugune hädaoht, et nad oma jõuallikaid ei tunne ja kirjutavad oma võidud vaid oma kunsti arvele. Nii Litvinov, kes kuulub enamlaste vanasse kaardiväkke, kui ka meie ühiskondlus on kasvatatud marksismi aluspinnal ja seega on nad kaitstud niisuguste haiguste eest, mis ka kõige targemaid diplomaate naeruvääristab. Suured võidud, mis nõukogude diplomaatia viimasel ajal saavutanud, tõustes maailmadiplomaatia esimaadlejaks, sundides paljuid meile kõige vaenulikumaid suurriike meie rahupüüdeid tunnustama, põhjenevad Nõukogude Liidu määratult kasvanud tugevusel, mille on saavutanud meie proletariaadi loovate jõudude hiigla tõus ja tema võitluste geniaalne juhtimine partei leninliku Keskkomitee poolt, eesotsas sm. Staliniga. Meie diplomaatia on nii tugev sellepärast, et tema taga seisab määratu riik, mis on põllumajanduslikust riigist muutunud esimesejärgu tööstuslikuks suurriigiks, et tema taga seisavad miljonid töölised ja kolhoosnikud, kes täna teadlikult uut elu ehitavad, homme aga valmis on selle kaitseks sõjariist käes välja astuma. Meie diplomaatia hää on nii tugev sellepärast, et tema taga seisab meie maailmas ainus omataoline Punavägi, kes endas poliitilise teadvuse ühendab kõige uuema tehnikaga. Meie diplomaatia hää on nii tugev sellepärast, et ta toeneb inimkonna kõige parema osa poolehoiule ja kaasabile. Meie diplomaatia tabab kindlasti märki, sest ta töötab meie KK juhtimise ja plaani järgi, sest ta töötab seisukorra selle valgustamise alusel, mis antud niisuguse juhi poolt, nagu sm. Stalin, kes marksistlik-leninliku meetodi abil mitte ainult ei määra igal silmapilgul vaenlase jõudude paigutust, tema ja meie jõudude vahekorda, seda põhiliselt, millest vaja kinni haarata, vaid oskab ka kapitalistliku ilma sihtpüüete segadikus leida põhisihtpüüet ja niihästi meil kui ka kapitalistlikus ilmas arenemissuuna kümnekonna aastate peale ette näha.

Aga selleks, et teostada meie partei keskkomitee ja nõukogude valitsuse po-

liitikat rahvusvaheliste vahekordade keelises olukorras, et osata vaenulikus laagris meie lippu auväärses kõrguses hoida ja võidelda nii, et vastast sundida ennast austama, selleks on vajalikud need isiklikud omadused, mis olemas Maksim Maksimovitsh Litvinovil. Nagu juba ütlesin, pani Citebotham neid omadusi väga hästi tähele. See on, esiteks, äärmiselt selge mõistus. Partei tahtel diplomaatlikule alale panduna näeb Litvinov asju selgelt, täpselt, nende tegelikkudes proportsioonides. Marksistlik kultuur, suured elukogemused kaitsevad teda pettekujutuste eest, võimaldavad tal asju kainelt näha ja neid rahulikult jälgida. Kuid ajalugu on annud talle veel teise omaduse, mis on selle tee tulemuseks, mida mööda ta sammus välis- asjade rahvakomissari kohale. Olles põrandaalune tegelane, tsarismivastases revolutsioonilisest võitlusest osavõtja, relvastades vene proletariaati sõna otsekohehes mõttes, välismaale emigreerinuna kaitstes kindlalt leninlikku joont vähemlase taudi eest kasvas M. M. Litvinov endas suurt tahtejõudu ja püsivust. Väga huvitav on nüüd vanast „Sotsiaaldemokraadist“ lugeda Londoni konverentsil liitriikide eriteadlaste poolt märgitud janti 1915. aasta veebruaris. Vanderveldid, Macdonaldid, kellega nüüd sm. Litvinovil diplomaadina tuleb kokku puutuda, ei lubanud tal siis isegi enamlaste keskkomitee deklaratsiooni ette lugeda. Kuid kogu nende kunst proletariaadi partei esindajate suud demokraatlikult sulguda ei suutnud neid aidata. Kui selle istangu aruannet loed, siis tunned, kuidas Maksim Maksimovitsh otsekohehes mõttes kogu oma (füüsilise ja revolutsioonilise) raskusega kodanluse sabarakkudele peale langes ja neid sundis deklaratsiooni ära kuulama. Olles järjekindel ja tahtejõuline, ei ole ta kunagi võõra diplomaatliku aktiivsuse esemeks, vaid teostab kogu jõuga meie poliitikat, mis vastav meie huvidele.

Korra analüüseris Lenin, kust meie diplomaatlikud võimed pärit on, ja ütles naerdes: „Vaata mul küsimust! Eks me võidelnud ju peaaegu kümme aastat vähemlastega ühes parteis. Seal oli vaja suuremat kunsti kui riigi diplomaatias.“ Sellest diplomaatlikust võitlusest vähemlastega võttis Litvinov väga elavalt osa ja arvatavasti oli see talle heaks kooliks.

Lõpuks tuleb meele tuletada ka Litvinovi kainet mõistust ja isiklikku head mõju. Kaine mõistus ei saa dialektikat asendada, kuid kui dialektika on kõigepealt vajalik olukorra analüüserimiseks,

väljavaadete kindlaksmääramiseks, siis otsekoheses operatiivses diplomaatlikus töös on pearelvaks kaine mõistus, mis võimaldab ajaloolise arengu vastuolulises voolus fikseerida seda rahulikku silmapilku, mida arenemiskäigus ei ole, kui asja võtta lalemas väljavaates, kuid millele diplomaat siiski peab jalaga toetuma.

Lõpuks ei saa nimatamata jätta Litvini hea mõju omapärasust. Ta on diplomaatlikus läbikäimises sama lihtne, nagu seltsimeestega läbikäimises. Isegi diplomaatliku esinduse raskes sunnitöös ei kaota ta elurõõmu ja lõbusat meeleolu, mis talle vahekorra alalhoidmises palju kaasa aitab. Ta oskab ühendada kõige suuremat aumehelikkust, aupaklikkust suurepärase jämedusega, kui olukord seda

nõuab. On küllalt meelde tuletada väeväehenduse eeltööde komisjoni istangul olnud juhtumist Genfis, kus nende kahe stiili ühendamisest auväärt inglise esindaja lord Cuchendan peaaegu rabanduse pidi saama.

Vana enamlane, võitleja, inimene, kes kapitalistlikku ilma hästi tunneb, kel hiiglastahe, otsustamisvõime, mõistus, kes Lenini kooli läbi teinud, kes esindab uut ilma ehitavat määratusuurt maad — mis on siin imestada, et välisasjade rahvakomissar Litvinov on niisugune partei ja valitsuse poliitika teostaja, kes sunnib kapitalistliku ilma diplomaatiat tunnustama, et diplomaatia alal on meie sm. Stalini juhtsõna „kapitalistlikkudele maadele järele jõuda ja neist ette minna“ juba teoks tehtud.

„Isvestija“, 20. XI 1933.

Tellige:

J. STALIN

LENINIST

32 lhk. + kaaned.

Hind 40 kop.

Tellimise aadress:

Ленинград, 31, ул. 3-го июля 48.

Издательство „КЮЛЬВАЯ“.

„Külvaja“ kirjastusel ilmub
trükist

V. KARPINSKI

Vestlused leninismist

Raamat ilmub üksikute vest-
luste kaupa — **üldse kuus**
vestlust

Ilmunud on trükist:

Esimene vestlus

116 lhk. Hind 1 rubla 70 kop.

Teine vestlus

64 lhk. 95 kop.

Selle järele ilmuvad teised
vestlused:

Kolmas vestlus —

65 kop.

Neljas vestlus —

1 rubla.

Viies vestlus —

70 kop.

Kuues vestlus —

65 kop.

Rutake tellimiste ärasaatmisega,
sest raamatut trükitakse piiratud
arvul. — Tellimise aadress: Изд-во
„Кюльваля“, Ленинград, 31, улица
3-го июля 48

Hind 1 rbl.

45 294

154/1934

Tellige! Lugege!

Rahvuspoliitika teostamise kokkuvõtted ja lähemad ülesanded Ukrainas

Sm. S. V. Kossiori aruanne ja resolutsioonid Ukraina kompartei KK ja KKK novembrikuu ühendatud pleenumil.

80 lhk. Hind 45 kop.

Tellimise address:

Ленинград, 31, ул. 3-го Июля 48.
Изд-во „Кюльвая“.

„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 159

Журнал на эстонском языке.
Издание КПЭ (Этсекции Коминтерна).
